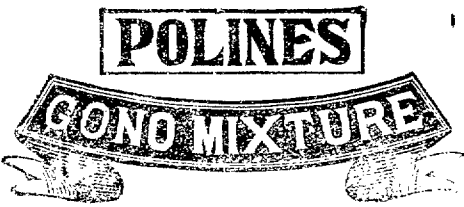

(ప్రతిది నడుపు) వాటిని వ(బడును.

సంచిక ౨౪

(1729)

18 సంవత్సరముల నుండి చాలా ప్రసిద్ధి చెందినది.

ఈ ఔషధము గోరేమూ మొదలగు అన్ని విధములైన సిగ్నోగములకు గ్యాంటిగా చెప్పబడినది. ఇది ముప్పైదేనిన సంవత్సరాలవఱకు మాత్రమే తయారుచేయబడినది. ఒక సెంటాడు సేవించిన ఉపశమనము ఇచ్చును. 12 గంటల కాలములో వ్యాధిని ఆపును. అందు గోరేమూ వ్యాధిని నిర్మూలము చేయును. ఇంతకు మించి వ్రాయబడినది. ఒక సీసాను తెప్పించుకొని సేవించినపిదప గోరేమూ అనుభవముమీద గుణమును తెలియగలదు. పోస్టుచార్జ్తో సహా బుడ్డి 1 కి రు. 3-7-0 రెండింటికీ రు. 6-10-0 మూడింటికీ రు. 8-12-0 మాత్రమే.

[8468] ఉత్తరములు యింగ్లీషు ప్రాయటల యుచితము
D. polines & Co
Chemists, No. 3, Hanuman Roy Lane
Calcutta

“కాంతామదహరణి”

అను యువాని వైద్యశాస్త్రప్రకారము తయారుచేసిన ఇంద్రుని దివ్యమైన ఔషధము దీనిని సేవించుటచే, నిస్సత్తన, తేజశక్తి తేజశక్తులు, స్వప్న చంద్రులను, రతిభాగ్యములను, కాన్యాదేవులను, పోగొట్టి విశ్వరూపమును నిర్మూలము చేయును. నీ కృత్యములను యేల నిగ్గు పడెదవు? దీనిని సేవించి స్వర్గములను పొందుము. పథ్యములేదు.

పరిశీలన చేసిన చాలా మిశ్రమాలకు తెలియును. వెల 1 డబ్బా 4-0-0
ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వము రూ. 3-0-0 మాత్రమే.
తామరమందు:- గోరేమూ, గజవర్ణము, తామరలకు
అమోఘము వెల 1 డబ్బా 0-3-0
ది రెడ్డి అందు కంపెనీ, గోపాలపురం,
[8388] కొత్తపేట పోస్టు (గోదావరిజిల్లా)

ఆయుర్వేదవైద్యసంగ్రహము

చెరక, శుశ్రుత, నుతానసారముగను, అనుభవ సిద్ధముగను, ములభ సాధ్యములగు 600 చికిత్సలను తెలుపు వైద్యగ్రంథము. దీనియందు సమస్త వ్యాధులకును, వైద్యుని సహాయమున సరము లేకుండా చేయదగిన లక్షణాలయోగములే గలవు. ప్రతి వారివద్దనుండ దగినది. 1 కి 1-4-0 వి. పి. చార్జ్ 0-6-0 ఆయుర్వేదచరిత్ర వైద్య, ఆరోగ్య, వస్తుగుణ, శారీర, నిదాన చికిత్స మొదలగు విషయములను వ్రాయుచు మాన సంవికలుగా ప్రకటించబడును. మాదిరి యుచితము. సం॥ చందా రు. 2-8-0. వి. పి. 0-4-0 వెంటనే కోస రెండింటి రు. 8-12-0. వి. పి. చేయబడును. (8351)-2

ఆయుర్వేద గ్రంథముండలి, పెరిచేపి నెల్లూరుజిల్లా.

మేము స్వతహాగా తయారుచేసిన

బయోడెడ్ సరసపరిల్లా

రక్తమును బాగుగా శుభ్రపరచి వృద్ధిచేయును. మొటిమలు, మచ్చలు, పాత్రతలములు, కురుపులు, గండ మాలలు, కఫము మున్నగు వ్యాధులు గలవారు దీనిని వాడిన రక్తమును బాగుగా శుభ్రపరచి బలమును గలిగించును.

సరసపరిల్లా అన్ని తెగలవారిచే చాలా కాలమునుండి వాడబడుచున్నది. చాలా శ్రేష్ఠమైనట్టియు, నమ్మకమైనట్టియు ఔషధమని నిరూపించబడినది. అనేక యోగ్యతా ప్రతికూల నిష్పియున్నాడు. క్రమముగా చేర్చినచో దానివలన గలుగు గుణము ఆశ్చర్యకరము. అట్లుచేర్చుటకుమంచి చతురత, బాగ్యత అవసరము.

మా స్వంత సరసపరిల్లా శ్రేష్ఠమైన సామగ్రలనుండి తయారుచేయబడినది. వైద్యులచే ఆమోదించబడిన ఎల్లోడాల్ ఫ్ట్రీంగియా, ట్రిక్లిఆమ్, మాన్డ్రేక్, సెన్నా, లికోరైస్, సానఫ్రాసు మున్నగువాటితో చేర్చబడినది.

మా సరసపరిల్లా అనేక వైద్యులచే వాడబడి, భ్యాతిని పడెనది. ప్రస్తుత కాలములో తయారుచేయబడు బూటకపు ఔషధముకంటే గాక నుంచి గుణము నిచ్చును.

50 మోతాదులు గల బుడ్డి 1-కి రూ. 3.

బయోడెడ్ ఆఫ్ పాటాసియం, బాహము.

Sri Krishnan Bros.,
Chemists & Opticians
Post Box No. 166 Madras

ఆంధ్ర జ్యోతిషాలయము

జాతకము

(1) జాతక చక్రము (కుండలి) యొక్క నక్షత్రము (2) పుట్టిన తేది, జనన కాల ఘడియలుగాని (3) జాతక యొక్క జ్యోతిషము, ప్రస్తుతపు కాయము, మాకు ఉత్తరము వాయువుగాని, ఈమూటిలో కేదియో యొక్క మారు పంపినయెడల, జాతక యొక్క గోళము, స్వభావము, శరీరాంగ్యము, భవసంపాదన, ఆయుర్ము, భాగ్యము, సంతానము, కళత్ర సౌఖ్యము, ఉద్యోగము, జీవనము మొదలగు 25 సంతులు దాఖలా కొరకు వ్రాసి ముందుగా రు. 1-4-0 లకు వి. పి. గా పంపెదము. ఈ వ్రాసిన సంతులు 5 రు. గా నన్నయెడల, జాతకని యొక్క ఆయుర్దాయము ఆఖరువఱకు, జురగబోవు ప్రతిసారి ఫలములు, అనగా, మహాదశ, అంతర్దశాఫలములు గల పూరా జాతకము, శాస్త్రసమ్మతముగా తయారుచేసి పంపెదము. పూరా జాతకమునకు రు. 5 లు, అగును. పూరాజాతకము వ్రాయించు కొనువారు రు. 2 లు, అధ్యాయము ముందుగా పంపవలెను. అట్లు పంపగానే జాతకము పూర్తిగా ఆఖరువఱకు తయారుచేసి తక్కిన రు. 3 లకు వి. పి. గా పంపెదము.

సంవత్సరఫలము

మొత్తముమీద 1 సం॥ చంద్రము ముందు జన్మబోవు ఫలములు వ్రాయుచు, నెలలవారీగా 12 నెలల ఫలములు వివరముగా వ్రాయుటకు వి. పి. ఖర్చులతో రు. 1-4-0 లు అగును. దీనికి జన్మనక్షత్రముగాని, జన్మనామముగాని, మాకు పంపిన చాలును.

జాతకమార్పాండము

మొదటిభాగము

జ్యోతిషమందు ఏమియు ప్రవేశము లేనివారికి ఈ గ్రంథము మిక్కిలి ఉపయోగము. దీనిబట్టి భూభవిష్యద్వర్తమానఫలములు ఆత్మలభముగా తెలియును. కావలసిన వారికి వి. పి. ఖర్చులతో రు. 2-8-0 లకు వి. పి. గా పంపెదము.

రెండవ భాగము

ఇది అచ్చుపూర్తియై సిద్ధముగా నున్నది. 800 పేజీలు. ఇందు లగ్నములు, గ్రహములు, భావములు, వర్షములు, పాదశక్తులు, ఆప్తకర్మ, తాత్పర్యసహితముగా సుమారు 1000 ప్రమాణ శ్లోకములతోను, విశేషాంశములతోను ద్వాదశ భావఫలములు మహాదశ అంతర్దశాఫలములు, ఇంకను అనేక సంతులతో మిక్కిలి సులభతెలివి ఆశ్చర్యకరముగా వ్రాయబడినది. దీనివలన అన్ని సంతులు పూర్తిగా తెలియును. ఈ గ్రంథము నచ్చవియెడల తిరిగి సామ్యు వాపసు చేయుచును. ఈ 2-వ భాగమునకై యిదివరకు భరణాస్తులు : పినవారు తిరిగి మాకు వ్రాసినయెడల వెంటనే వి. పి. గా పంపెదము. దీనినెల పోస్టుఖర్చులు గాక రూ. 2-0-0 లు.

అలగ్యవైనచో ప్రతులు దొరకవు.

ఆ కెల్ల వెంకట శాస్త్రి.

(3512) గోపాలపురం, కొత్తపేట పోస్టు.
(గోదావరిజిల్లా)

కుటుంబ, బొల్లి, క్షయ, మధుమేహము, పురాణ సవాయి, నెగ, మూర్ఛ, వెర్రి, మూలశంఖ, స్త్రీ రోగము పక్షవాతము మొదలగు నవి పూచీవైని కుదర్చబడును.

గుణమిచ్చిన మీదట నొచ్చిచ్చుట

అపురాపములగు ఓషధుల మహాత్యములు పర్యత వాసులగు కోడులు వర్తకాలకే తెలియును. వారలే వాటిని వాడుచున్నారు. వాటిని వారివద్ద మిగుల శ్రమపడి కొన్ని అసాయములకు లోనై నేర్చుకొని, పరిశోధించి, ప్రయోగించుచున్నాము మాదగ్గరనుండి ఔషధము సేవించు రోగులు వారికి గుణము కనుపించినకొలది వాయుదాలవైని సామ్యుభియ్యవచ్చును. అట్టివారుగుణము కనుపించక పూర్వముగాని, రోగము కుదరవచ్చునని నమ్మకము పుట్టక పూర్వముగాని సామ్యుభియ్య నియ్యవచ్చును లేదు. ఉత్తర ప్రత్యుత్తర మాలముగ సహితము చికిత్స చేయబడును. అట్టివారికి ఔషధములు వి. పి. గా పంపబడును.

(3222) వి. ఎమ్. రాజా.
దీర్ఘాయునిర్మూలనాలయము } దీర్ఘ వ్యాధులకుఘనమైన
భీమునిట్టణము. } ఆయుర్వేదవైద్యులు.

ERASMIC

(8498)

చర్మరూపు మెత్తపరచుచు గుణముగ నుండును.
కువాసనకు మనతకు గుణమునకు అద్వితీయము.
ఇమిలేషనులను చూచి మోసపోకును.
అన్నిస్థాన వర్తకులవద్ద దొరుకును.

(2)

త్వరపడుడు! జాతకరత్నము ప్రభుత్వమున!

PART 1

జన్మనక్షత్రము పుట్టిన తేదీ వేళమున్నగునవి లేనాసంవత్సర ఫలితములను క్యాచెక్కు రీడింగుతో సహా యెన్ని సంవత్సరములకైనను జ్యోతిషమున సహాయము అక్కరలేకయే తమంతులు తాము వ్రాసికొనలరు భాము, సంతానము మున్నగు ద్వాదశభావములతో మీరూ జాతకములను మీరే వ్రాసికొనగలరు. ఇది యింటిజ్యోతిషము. దీనివెల రు. 2 మాత్రమే.

గ్రేట్ యుండియక్ జ్యోతిషాలయము,

(8291) ఖింకోట, విశాఖపట్నంజిల్లా.

తెలుగుపిల్లలకు పూచీయెన

పాపము

చర్మమైన యుండు తెలుగుపిల్లలు వైపుతే వలన 8 దిండులలో మాయమై పోవును. ఈయోగము ఒక మహాత్మునిచే శ్రేష్ఠమైన మూలకలచే తయారు చేయబడినది. మచ్చలు మారిపోని ఎడల యిచ్చిన ధరకంటె రెండింతలు క్రైము వాపనియ్యబడును. బుడ్డి 1-కి ధర వి. పి. తో సహా రూ. 3 లు. ఉత్తరములు ఆంగ్లభాషలో వ్రాయవలెను.

(340) The Arya Nuiser., P.O Kantau Darbhanga.

నీ కంటియందు ఏలాటిబాధయేను కలదా?

అట్లుండిన అన్ని విధముల నేత్రవ్యాధులకు నిర్భయమైనట్టియు, నమ్మకమైనట్టియు, మిక్కిలి పొగడబడునట్టియు ఔషధముయొక్క గుణములను తెలుపునట్టి పుస్తకమునకు ఏల వ్రాయబడుదా ? (8397)

L. H. Seiler Dept., 4 Samta Pengal.

“తెలుగు సంక్షిప్తలేఖనము.”

మీరు ఇల్లుకదలకనే తెలుగు సాహిత్యము నేర్చుకొని భాషానేతరమువచ్చును. దినమున కొక గంట పని. నివరముల క్రింది చిరునామాకు కాడ్ వ్రాయండి!

(13) ఇక్విఫరేషన్ బ్యూరో, కాకినాడ.

ఇది ఇంపీరియల్ బట్టన్ వర్కును

శుద్ధహిందూదేశ మూలభవము, పరిశ్రమము, వస్తువులు. హిందూదేశమునందు శ్రేష్ఠమైనట్టియు, మిక్కిలి శ్రేష్ఠమైనట్టియు బొత్తానుల కర్మాగారము. రు. 2-8-0 లు ధరగల నమూనా పుస్తకమునకు, ఏజెన్సీ నిబంధనలకును ఈ దిగువ చిరునామాకు వ్రాసుకొనవలెను. [8386]

Ashude & Co Ltd.

8, Old Court House Corner, Calcutta

వనాషధిసరస్వరిల్లా

రక్తహీనతను రక్తముయొక్క పరిశుభ్రతను పోగొట్టుట యందు చేర్చిన గాంచినది. ధర 1-10-0

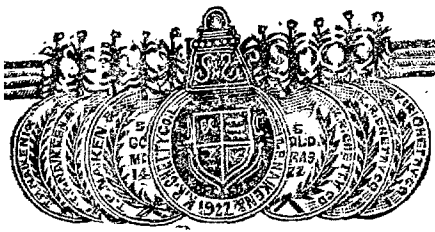
ఇండియా సిలోకానందు ఎచ్చటికైనను తపోలాభార్థు భుజితముగా పంపబడును. (2978)

విలాసము వి. డి. సావంత్

నెం 144 ఘనసవాడి, బొంబాయి

రోల్స్ గోల్డ్స్ చేసిన కాసులదండ

మా యొక్క సంతకములైన మా సోదరీమణులకు గాను

సీమనుచి త
యారు చేసి
తే ప్రించి
యన్నాము
దీనిని ధరించి
నయెడల బం
గారు కాసు
దండతో సమానముగా నుండును. ఒక సారి అర్ధశిచ్చి చూడుడు.
1/2 కాసులదండ మొదటిరకము 65 x 0.5 రు 7-0-0
1/4 " " " " 6-0-0
1/2 " రెండవరకము " 6-0-0
1/4 " " " " 5-0-0
(3280) కొ. దొరసామి మొదలి అందు కొ,
నెం 1-22 కృష్ణపు మొదలివీధి, తిరువల్లి కే.సి, మదరాసు

యినాం! యినాం!!

60 సం॥ రముల అనుభవముగల సర్కారు
వైద్యాధికారి రావు సాహెబు డాక్టరు దాసుగారి
నుఖజీవిత సహస్యపుస్తకము
ఇనాముగా పంపబడును. ఈ దిగువవిలాసము
వకు వ్రాయవలెను. (3395)

ఉత్తరములు ఆంగ్లభాషలో వ్రాయవలెను.
The swasthya Sahaya Pharmacy,
20-2 Harrison Road, Calcutta.

కావలెను

మా దివ్యవ్యధములను అమ్ముటకు ఏజంటు.

- (1) శుక్ల మేహనివారణ మౌత్రము. (2) ధాతువృద్ధిలేహ్యం.
 - (3) మూసానివారణ మౌత్రము. (4) అగ్ని కుమార మౌత్రము
- వంచితాధమును పొందగలరు. అక్షరీక్షి.

M. V. R. RAMACHANDRA ROW,
Market Tank, COCONADA.

THE

Kalapatharu Ayurvedic Works

FOUNDED AND DIRECTED BY

MAHAMAHOPADHYAYA KAVIRAJ,
GANANATH SEN, SARASWATI M A., L M

Are you in the Full Glory

OF

Manly Strength (3394)

If not you are in urgent need of radical
remedy to regain your strength and

Manly Power Try

BRISHA JOGA

Prepared on the basis of the Makaradhwaj,
Gold, Musk, etc., in assimilable form

It Guarantees Results

It quickly renews VIGOUR and VITALITY
and restores power of SUPERB-MANHOOD.

Price one Phial (to last 30 days)

Rs. 6-4 Per V. P. P. Rs 6-10.

04, Grev Street, CALCUTTA

సర్వతేలు విష సంజీవి.

మా యొక్క లోక ప్రఖ్యాతి

జెందిన విషసంజీవిని గుణము

లేదని నిరూపించు వారలకు

రూ. 25 ఇనాం. బాధపడుచు

వచ్చినవారు సమీపములోన సం

తోషముతో వెళ్లుదురు. 6

పాత్రకట్టు ఒకసారి కొనువారికి

పోస్తేజి ఇనాం. ప్యాకెట్టు 1-కి 0-6-0, డజను రు 4 0 0
మేళయాలే మంత్రిము.

ఇందు ఆకర్షణ, మారణ, ఉపాసన, వశీకరణ స్తంభన
మొదలగు 108 గొప్ప మంత్రములును గ్రహదోషములు, తేలు
పాన మొదలగు కాటులను తొలగించు మంత్రము లున్నవి.

1, 2 భాగములు వెల రూ. 1-12-0.

కే. నాదముని అందు సన్, 164, చైనాబజారు మద్రాసు

వేశ్యా సంఘ సంస్కార సభ.

ఈ నెల 21 వ తేదీ సాయంకాలము 6 గంటలకు మద
రాసునందు ఆడయారలో శ్రీయుత దరిశి చెంచయ్యగారియ
ధివత్యము క్రింద సభ జరుపబడెను. ఆడయారలోని కొందరు
పురుషులు, స్త్రీలు, బాతీయవిశ్వవిద్యాలయపు విద్యార్థులువచ్చే
సిరి. సభను సమావేశ పర్చుటకు లక్షధానోద్దేశముల నభ్యుదయ
దెలిపిన పిమ్మట శ్రీమతి యామినీపూర్ణతిలకమ్మ గారు తమ
సహజముగ మృదువధుర వాక్కులతో వేశ్యాసంఘములోని
లోభములను వారు పడుచున్న యిక్ష్మియు ఉచ్చవగు వారి
జీవితమును సంఘమును సంస్కరించుటకు గల మార్గములను దెలు
పుచు శ్రోతలహృదయములు కరగిన ట్లితాశ్రవ్యముగ నుభయ
సింఛిరి. వారి యుపన్యాసాంతరము క్రమముగా శ్రీయుత
వేంకటాచార్య, నరసింహాచార్య చంద్రశేఖరరావు రామచంద్రాచార్య
గార్లచే ప్రతిపాదించబడిన యాదిగవ తీర్మానము లేకగ్రీవముగ
నామోదించబడినవి.

తీర్మానములు

(1) లోకమంతయు మంచితీతికి మారుచుండుటచే
వేశ్యాసంఘమునగుడల సంస్కారముచే నుత్తమస్థితికి దెచ్చుట
సాధ్యమని తలచి, వేశ్యబాలికలను నుత్తమస్థితికి వాతకళాకా
శలము వృద్ధిచేయుటగాను నొకయాశ్రమము స్థాపించవల
యును.

(2) ఈయాశ్రమముయొక్క యుద్దేశ్యములను నియమము
లను, సంఘముయొక్క విధ్యుక్తధర్మములను జనులకు తెలియఁ
జేయుటకును, సంస్కారోపాయములను చర్చించుటకును 'వేశ్యా
సంస్కారిణి' యనుపేరు నొకమాస పత్రికను నెలకొల్పవల
యును.

(3) శ్రీమతి యామినీపూర్ణ తిలకమ్మగారిని ఆశ్రమము
నకు అధ్యక్షురాలుగను, పత్రికకు సంపాదకురాలుగను నియ
మించడమైనది.

(4) వేశ్యాసంఘములోని గొప్పవారలను, దేశనాయకు
లను, భవనంతులను, చాతలను, సహాయముగోరుచు విజ్ఞాపన
పత్రికలు పంపుటకును, పత్రికకు రాజపోషకులను, పోషకులను,
చందాదారులను జేర్చుటకును యామినీపూర్ణ తిలకమ్మగారికి
సంపూర్ణాధికార మియ్యడమైనది. అధ్యక్షుల యంతోష
న్యాసముతో సభ ముగిసెను.

కొందరు చందాదారులు

శ్రీ మోతే గంగరాజుగారు. (ప్రస్తుతవిరాళము) గెం-0-0
శ్రీ రాజా యం. భుజంగరావుగారు. నెల 0 కి 00-0-0
పి. జే. వెంకయ్యగారు, లాహోరు. 000-0-0
మాజీజీ వీరభద్రరావు సోదర్లు. సాబుకు గెం-0-0
పనుమర్తి పురుషోత్తంగారు. 00-0-0
శీరం వెంకట సుబ్బారావుగారు. 00-0-0
చదలవాడ గోపి నాథంగారు, (ప్రస్తుతవిరాళము) గెం-0-0
చదలవాడ చక్రధరరావుగారు 000-0-0
గుంటూరు, వీరరాఘవులగారు. (ప్రస్తుతము) 000-0-0

విజ్ఞప్తి.

సత్వరదేశాభివృద్ధికి నిన్ను బాతుద్ధరణము ముఖ్యచరణి
యము. ఇందు చెందుబాతులను ఉద్ధరించవలసియున్నది. 1 మాస
2 వేశ్యాకులములు. వీటిలో రెండవదానిని గురించి మదరాసులో
ఒక గొప్పసభచేసి దాన బుద్ధిచుంతు తెల్లరును చేసిన తీర్మానాను
సారము ఒక సంఘమునేర్పించి ఆసంఘముద్వారా వేశ్యసం
ఘాధ్యక్షురాలైన ఒక ఆశ్రమమును ఒక మాసపత్రికయును సంస్థా
పితము చేయుటగాను తీర్మానించిరి. ఈయాశ్రమములో ఆనా
ధుడైన వేశ్యబాలికలకును, వృత్తులమానులను వేశ్యలకును వసతు
తేర్చురపబడును. దీనియందే ఖద్దరువస్త్రములు తయారుజేయుట
నూలు తీయుట మున్నగు చేతి పనులు నేర్చుదురు.
కాన దీనిని ఎల్లరును గౌరవముతో జూచి చేయవలసిన కార్య
ములలో వెంటనే ఆచరించవలసినదానిగా గ్రహించి ఎల్లరును
ఉదారవాహనములతో దీనికి తగు సహాయముచేసి అధికౌప
మాన బడిపోయిన ఈ కలము నుద్ధరించి పుణ్యము కట్టుకొనడు.
దీని పురోభివృద్ధిని గమనింపుడు. సహాయ చేయుటయందు
నిష్పంథ మేమియును లేదు. కాన ని జానివనిని కులమునుండి
తొలగించి హిందూభవమును నిష్కలంకము చేసెదమగాక.

ఏలూరు } ఇట్లు విజ్ఞప్తురాలు,
17-4-22 } గుం. యామినీ పూర్ణతిలకమ్మ.

వేశ్యాకో ఇందునుగురించి విజ్ఞప్తి ప్రచురించి యుం
టని. ఈసందర్భములో ఏలూరు కాలిగ్రాసు నాయకులలో
కొందఱు పెద్దలు నేను తలపెట్టిన యీ కార్యము కాలిగ్రాసు
యాజమాన్యముక్రిందనే జరుపవలెననియు, ఇప్పటిలో ఇది
తలపెట్టుట కాలిగ్రాస్ పనికి పోటీగా ఉండవచ్చుననియు మొద
లగు సందేహములు కనబరచియున్నాడు. మరియు 20-8-20
తేదీ ఆంధ్రపత్రికలో ఏలూరు విలేజురి యొక్క ఈ కార్యమును
వద్రాస్ కాలిగ్రాస్ కమిటీ అధిపత్యముక్రింద నిర్వహించుట
మంచిదిగా నూచించి యుండిరి

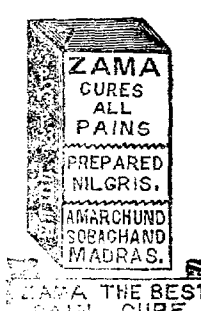
22-8-22 తేదీ సాయంత్రము యేలూరు పురపంచ
ముగ హిందీ భాషలో రామాయణ కథాసందర్భమున
మ-రా-నా-శ్రీ, నాసు మాధవరావు పంతులుగారి అధ్యక్షతక్రింద
జరిగిన బహిరంగసభలో నేను తలపెట్టిన యీ కార్యము సాం
ఘికసంబంధ మైనది కావున అన్ని పక్షములవారి సహాయమును
సొందుటకు ఆవకాశము ఉండుటగాను ఈ విధముగా చేయు
చుండుట మనవి చేసికొని యుంటిని. యీసందర్భమును
గురించి శ్రీయుత దాసు మాధవరావు పం
తులుగారు, మా నేపల్లి నూర్య నారాయణ గారు
ఎర్రమిల్లి మంగయ్యగారు ఉపన్యసించి యీ మంచికార్యము
నకు అందఱును సహాయము చేయవలెననియు అసహాయవాదులే
కాక మిత్రవాదులు, జస్టిస్ పార్టీవారు, గవర్న మెంటు ఉద్యో
గస్థులు మొదలగు అన్ని పక్షముల వారును సానుభూతి చూపు
టగాను ఇది ప్రత్యేకముగా సాంఘికవ్యవహారముగ నే
యుండుట మంచిదనియు దానిని రాజకీయములలోకి దింపి కాం
గ్రెసు యాజమాన్యము క్రిందనే సంపూర్ణ ముగా పెట్టుకొన్నచో
నై పక్షముల వారి సహాయము పొందుటకు
ఆవకాశములు ఉండక పోవచ్చుననియు ఈ కార్య
ము కాలిగ్రాసుపనికి పోటీగా ఎంచుట న్యాయము కాదనియు
తత్త్వము ధర్మకార్యములతోపాటు ఇవ్వకటిగా భావించ
వలయుననియు మొదలగు సంగతులు నెలవిచ్చియున్నాడు.
వేశ్యాసంఘ సంస్కరణము సత్వరదేశాభివృద్ధికి అత్యవసరము
గాన యీ పవిత్ర కార్యమునకు అన్ని పక్షములవారును, తో
డ్డుదురుగాక యని తిరిగి వేడుచున్నాను.

గుం. యామినీపూర్ణ తిలక.

రిజిస్టరు చేయబడిన మేలైన లక్షీ బ్రాండు

జమా ఆయిలు

సర్వరోగ నివారిణి.

ZAMA THE BEST PAIN CURE

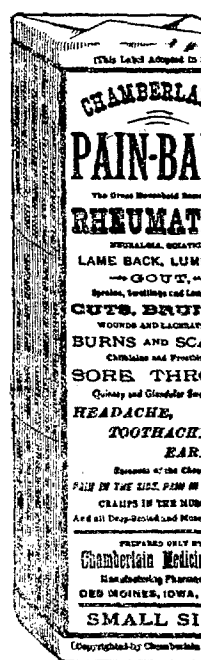
ఇంగునల్ల జ్వరము, దగ్గు, పిత్తము,
గొంతునొప్పి, కలరా, యిన్ ఫ్లుమంజా,
పల్లు నొప్పి, బడలు నొప్పులు యింకా
యితర వ్యాధులకున్న, ఉపయోగము.
వెల బుడ్డి 1-కి రు 0-6-0

డజను 1-కి రు 2-12-0
గ్రోసు 1-కి రు 80-0-0

అర్ధరజేయువారు అర్ధరతో అడ్వాం
సు పంపించవలయును.

3 గ్రోసులు ఒకేదా తీయువారికి
రైలుచార్జి ప్యాకింగు కర్చులు యినాం.
ఆమర్ చెందు, సోబా చెందు,
యింగునలను పలనరుకు ఆస్తిదు
వ్యాపారస్థులు.

నెం 63, వైశాఖనాయని వీధి, మదరాసు.

చేంబర్లెన్ గారి

పెయిన్ బామ్

వాత నొప్పులు, నడుము
నొప్పి, కాలినగాయములు,
తలనొప్పి, పండ్ల నొప్పి,
నరుకులు, దెబ్బలు
చున్నగునవి దీని వలన
తప్పక గుణ మగును.

అన్ని బాగాలలో
వికయమునకు
దొరకును.

ఉపన్యాసకుల విచిత్రపు

అలవాటులు

కొంతమంది సుప్రసిద్ధ క్షులసభయందు సభ్యునియగుచును విచిత్రములగు కరచరణ విన్యాసము లొనర్చుచుండును.

బళ్లెను పొట్ట ప్రభువుగారి రీతియంతెప్పుడును, మార్పులు లేవు. ఆందుచేత సదియందగును చెల్లిన విషయమే. వీరుపర్య సించునపుడు ఎడమ యరచేతిలో కుడియరచేయినికొని ముందు 4, 5 గజముల దూరమున నొక ప్రదేశము వైపు చూపుల నిగుడ్చు చునిలచుండును. వీరు యుపన్యాసమునం దెట్లుఇట్లు గదలరు. హూన్యసిని ప్రభువుగూడ చేతుల సల్లెయించుకొనును గాని వారి దుశ్చలములగు శ్రేష్ఠ శ్రేష్ఠులందునందుచు దీయుచు ఉపన్యసించును.

బోసరులాగా లొక్కొక్కపుడు చేతులతో కొటు చివ రనుబట్టు కొనుచుండును. ఒక్కొక్కపుడు చెందుచేతులను వీపు వైపునకుదిప్పి చేతులు కట్టుకొనియుండును. బళ్లెగుగారు కొటు చెంగు పట్టుకొని నిలబడును. ఆస్పిక్టరు, గవ్ హెన్రీ క్రెయితు గార్లు గూడ నట్లే యొనర్తురు. వీరందరును పూర్వకాలము వారిలో జేరినవారు. సామాన్యముగ ప్రస్తుత కాలపు వక్షలందరును చేతులతో నేరుకార్యముల నొనర్చుచుండును. వింటర్స్ ప్రభువు మాత్రము ఎడమచేతితో కొటుచివరను పట్టుకొనును. కామన్స్ సభయందు చుపర్యసించుచు రాజగుగాను చేతులతో నొనర్చు కార్యములు విచిత్రముగ నుండును. వారికుడిచేతితో కాగితముల పట్టుకొనియున్నను వారి ఎడమచేయి చాలకార్యము లొనర్చు చుండును. వీరెడమచేతితో వెయిస్తుకొటును తడుముచుండును. వెయిస్తుకొటును కిందకుదిగ లాగుచుండును. సర్ ప్రెజిడెంటు బాన్ బరీ ఒకచేతితో తనపట్టు టోపిని పట్టుకొనును. రెండవ చేతితో ఒకఆర్డు కాగితమును పట్టుకొనును. పార్లమెంటునందు మెల్లని పెద్దటోపిని పెట్టుకొనువారు కలనల్ బాన్ వాపుగా లొక్కరే. వీరికేజీని లాగు చేయిలోనుండును. ఎడమచేతిలో తనటోపి పట్టుకొనును !

ఆస్ట్రీయ చాంబర్లెనుగా రుపర్యసించుచు, చొక్కాచేతుల కొనలను సరియగు ప్రదేశమున నుండునట్లు జేయుటకు గాను ఎగురవేనుచుండును. చేయి చూమాలుగ నుంచినతోడనే తిరిగి కొనలు తిరిగి తమస్థానము జేరుచుండుటచే ఈ యాట యుప వ్యా సా తమవరకును జరుగును.

టి. పి. ఒకన్న సుగారు రంగు చేతిరమాలును చాల ఆట లాడించును. వీరు రుపర్యసించుటకు లేచునపుడు చేతిరమాలు వెయిస్తుకొటు జేరునుండి తొంగి జూచుచుండును. వీటలేకగా నే రుమాలును నైకి దీయుదురు. కొంచెము సేపు నిద్రాంచి రుమా లును ముఖమునందు వీలుగానున్న ప్రదేశమున నుండుకొనును. ఆర్డురు కాగితమును చాలకాలము నుండి యుపయోగించు పద్ధతి చర్చిల్లుగారి చర్యవలన వెలియును. వీట ప్రెజిడెంట్ జెంచి యందు గూర్చిని ఇతరుల యుపవ్యాసముల వినునపుడు ఒకఆర్డురు కాగిత మును దీసుకొని దాని నొక మూలనుండి జగత్తగా గుండ్రముగా చుట్టుటకు ప్రారంభించును. ఇది చిన్న సన్నని గొట్టముగా నై తరువాత దానిని మూడు సుభాగములుగ గావించి సుభాగభా త్రిభుజముగ వుండును. తరువాతనాడు సంతృప్తికై కుక్కి నానుకొని కూర్చుండును. ఇంకను అధికముగ క్యవధినున్న యెడల ఆట్టి త్రిభుజముల రెంటినికూడిని తయారుజేయును.

వేమన

(సంపూర్ణ జీవితము, బోధనలు)

కర్త:- వం. సూరి సుబ్బారావు.

ఇదివఱకు వేమన్నను గూర్చి ప్రకటింపని చరిత్రాంశములు వెక్కు లున్నవి. 1-కి రూ॥ 2-0-0

ఆంధ్రక్షత్రియులు

ఈ చక్రవర్తి జరిగిన వాదోపవాదములు అద్భుతము. రూ॥ 1-8-0

వెంటనే ప్రాయముడు.

కమలకుటీరము,

ప్రీతికేసు - మదరాసు.

మదరాసు అందు సదరక మరాటా

రైల్వేకంపెనీ (లిమిటెడ్)

(ఇంగ్లాండులో ఇంకాకొన్నేటు చేయబడినది)

నోటీసు

బండ్ల రాకపోకలయందు మార్పులు.

1922 సం॥రం మే నెల 1 తేది మొదలుకొని మీటరుగేజీ నెక్లనుమీదుగాపోవు బండ్ల రాకపోక లందు కొన్ని మార్పులు చేయబడును. ఈ దిగువ తెలుపబడిన ముఖ్యమార్పులను అందరును బాగు గా గమనించవలెను.

(1) ప్రస్తుతము పూనానుండి సాయంత్రం నుం 4-50 నిమిషములకు బయలుదేరుచున్న నెం 8 రు మిక్సెడ్ బండి యిక్ముందు సాయంత్రం గం 5-15 నిమిషములకు బయలుదేరి పార్శిలు ఎక్సెస్సు ప్రెయినుగా బెంగుళూరుకు మూడవ దినం పగలు గం 10-15 నిమిషములకు చేరును.

ఒక క్రొత్త నెం 7 రు పార్శిల్ ఎక్స్ ప్రెసు బండి బెంగుళూరునుండి సాయంత్రం గం 5-20 నిమిషములకు బయలుదేరి మూడవ రోజున పూనా పగలు గం 9-25 నిమిషములకు చేరును.

ఈ ఎక్స్ ప్రెసుబండ్లు పూనా-లోండా-ప్లేష్ కలకుమధ్య 1,2,3 తరగతుల ప్రయాణీకులను లోం డా బెంగుళూరు స్టేషనులకు మధ్య 3 వ తరగతి ప్రయాణీకులను మాత్రమే తీసికొనిపోవును.

నెం 42, 48, 52 రుల బండ్లు బెజవాడనుండి వుదయం గం 5-50 నిమిషములకు మధ్యాహ్నం గం 11-15 నిమిషములకు, సాయంత్రం గం 6-28 నిమి షములకు బయలుదేరి మచిలీపట్నం పగలు గం 9-12 నిమిషములకును, మధ్యాహ్నం గం 3-30 నిమిషములకును రాత్రి గం 9-52 నిమిషములకు చేరును.

నెం 47, 51, 41 రుల బండ్లు మచిలీపట్నం నుండి వుదయం గం 7-5 నిమిషములకును మధ్యా హ్నం గం 12-45 నిమిషములకును రాత్రి గం 7-15 నిమిషములకు బయలుదేరి బెజవాడ పగలు గం 10-30 నిమిషములకును, సాయంత్రం గం 5-45 నిమిషములకును, రాత్రి గం 10-37 నిమిషములకు ను, చేరును.

నెం 83 రు ప్యాసింజరుబండి గూడూరునుండి మధ్యాహ్నం గం 3 లకు బదులు గం 1-40 నిమి షములకు బయలుదేరి కాటూడి రాత్రి గం 10-40 నిమిషములకు బదులు గం 10-47 నిమిషములకు చేరును.

నెం 78 మిక్సెడ్ బండి రేణిగుంటవద్దనే ఆగక నేరుగా గూడూరు వుదయం గం 5-5 నిమిషము లకు చేరును.

నెం 77 రు మిక్సెడ్ బండి రేణిగుంట నుండి బయలుదేరుటకు బదులు గూడూరు నుండియే రాత్రి గం 10-40 నిమిషములకు బయలుదేరి పాకాల వుదయం గం 7-30 లకు బదులు గం 7-47 నిమిషములకు చేరును. పాకాల నుండి వుదయం గం 8-20 నిమిషములకు బయలుదేరి ధర్మవగం రాత్రి గం 7-15 నిమిషములకు చేరును.

నెం 234 ఒక క్రొత్త మిక్సెడ్ బండి కా టూడినుండి గం 3-20 నిమిషములకు బయలుదేరి పాకాల సాయంత్రం గం 6-25 నిమిషములకు చేరును.

నెం 231 రు క్రొత్త మిక్సెడ్ బండి చిత్తూరు నుండి మధ్యాహ్నం 1 గంటకు బయలుదేరి కాటూ డి పగలు గం 2-30 నిమిషములకు చేరును.

నెం 226 రు మిక్సెడ్ బండి చిత్తూరువద్దనే ఆగిపోవును.

ఈ క్రింద తెలుపబడినబండ్లు రద్దుచేయబడినవి.

- 1 లోండానుండి పూనాకు పోవు 7 నెంబరు బండి.
- 2 బెంగుళూరు, అరిసికెర స్టేష్ కలకు మధ్య పోవు చున్న నెం 9, 10 రుల బండ్లు.
- 3 రేణిగుంట, తిరుపతి పడమర స్టేష్ కలకు మధ్య నెం 230-245 రుల లోకలుబండ్లు.
- 4 హుబ్లీ, ధార్వాడ్ స్టేష్ కలకు మధ్య పోవుచున్న నెం 50-49 రుల లోకలుబండ్లు.
- 5 మీరజ, బిరూరు స్టేష్ కలకు మధ్యను, పూనా నుండి రాజవాడికి పోవుచున్న నెం 2, డౌక్ నెం 1రు లిప్ బండ్లును నెం 2 రు డౌక్ మెయిలు బండ్లకు ఒక పెద్ద భోజన సదుపాయముల బండ్ల చేర్చబడును.

5000 రూపాయలు బహుమతి.

పై బహుమతి రూ॥ 0-4-0 ధరగల మా పండ్ల పొడి ఉబ్బలను కొనునానికి యియ్యబడును.

వివరములకు ఒక ఆణా స్టాంపు పంపిన తెలుపబడును.

డి. క్రిష్ణన్,

లిపాల, పెట్టె నెం 345, మదరాసు.

ప్రకటన

చందాదారులు మా ఆఫీసుకు ఉత్తరములు గాని మనిఆర్డరులు గాని పంపునపుడు తమ చందా నెంబరును ఉదాహరించు చుండినయెడల ప్రత్యు త్తరము నిచ్చుటకు సులభముగా నుండును కనుక నికనుండి అట్లు తప్పక గావింపవలెనని కోరు చున్నాము. ఆం॥ ప॥ వ్యవస్థాపకుడు.

అమృతాంజనము

అన్ని సుష్టులకును లోకవిఖ్యాతమైన మందు

1ల సుష్టుల దురదను

మాన్యును తగ్గించును

వాపుల వేలకు వేలు

యాపునూపును విక్రయము

చక్కని డబ్బీతో నెల 0-10-0 లు

జగత్ప్రసిద్ధి జెందిన దివ్యాంజనము పంచభాష చీటిచూచి కొనిన మోసము గలుగదు. అమృతాంజనము డిపో. మదరాసు-బొంబాయి.

INDIA'S OWN VEDIC RISHI'S GIFT FOR ALL AGES.

The proved best tonic for all unfit con- ditions of the Body Mind and Higher Centres. Stops Mind wandering, Forgetfulness and develops a magnificent never-forgetting Memory.

Makes you feel fit as a Prize Fighter all the day no disappointment. Price per phial Rs. 1/8, Dozen Rs. 15/8, Literature Free.

The Hindu Medicine,

Post Box No. 841, Calcutta.

రాజకీయస్థితి

మన కర్తవ్యమేమి

శాసనసభల కేల వెళ్లగూడదు?

[ఎన్. సత్యమూర్తిగారు.]

గాంధీమహాత్ముని నిష్పంథముతో భారతరాజకీయస్థితియను గొప్పమార్పు గలిగినది ఎల్లమను అంగీకరింతురని తలంచెదను. దేశభక్తులెల్లరును ప్రజలయొక్కయు ప్రభుత్వముయొక్కయు బాగుగల నిష్పాదన సావధానముగ విమర్శించుకొనుట కనుకూల సమయ మేర్పడినది. ప్రతివారికిని ఆకర్షణతలముగ నుండునట్టియు, స్పష్టముగ నుండునట్టియు కాగ్రహమును తయారుజేయుట దుష్టము గాదు. ఆ సేతుల కిడములలో ముఖ్యవిషయములంబు భిన్నాభిప్రాయము లుండినను గాంధీమహాత్ముడు నిరుపమాన మైన తేజస్వి యగుట వలన ఆయనయందు గౌరవము గలిగి వ్యతిరేకముగ నెవరును పనిజేయ నొల్లరయ్యె. వారిని పిరికివారని వ్యవహరించుట సులభము. కారణములను తెలుపుటకు వారి కంతకన్న సులభముగ నుండును. అట్లంటిని దేశీయుల భక్తివిశ్వాసముగ జడయుచుండిన మహానుభావుడు, ముఖ్యముగ ప్రభుత్వభారానికి విపరీతముగ నుండిన కాలమున, అతినిష్ఠాత్ముననే నడచునపు, దేశభక్తుల పెట్టుకూడనిది కలచిరి. కాని యిప్పుడంతయు మారినది. ప్రభుత్వభారానికి మాకున్న, అతడు కన సాన్నిధ్యమున కిక ఆరునవత్సరములకు రావలడను దురదృష్టవశాత్తూ విషయమును మనము గుర్తింపవలయును.

గాంధీ మహాత్ముడు వాదనము గావించిన ప్రకారము డిసెంబరు 1921 అఖిలభుత్వ స్వరాజ్యమును సంపాదించుకొనవలసిన యూహాపించువారు లేకపోలేదు. అది నిస్సాధ్యముగా వాదము కాని మహాత్ముడు 'తేజు' కేక 'శ్రీ' స్వరాజ్యమును వాదనము చేయలేదని యనటయు నిస్సాధ్యముగా వాదముగ నుండును. తనదే శీయులు నిర్ణయింపఁడు నిబంధనల నన్నిటిని నిర్వర్తించవలసినది తెలిసి యుండియు, ఇతరుల నేకు లద్దుపడి యుండినను, అధిక సంఖ్యాకుల యనుమతి నెనపట్టు నెరిగెనని చెప్పదగదు. తన కాగ్రహమువలన స్వరాజ్యము సులభమున శీఘ్రముగ సంప్రాప్తమగునని వాగాన మొనగినందువలననే ఆతడు సమ్యక్తుల కింకముగ వడచుకలిగెను. ఈ విషయమై నేను మహాత్ముని భావములను బాగుగ ప్రసించితిని తెప్పగించ. తన అపింసాత్మకముగ పోరాటముకలనను, తుది దశయందు కాగ్రహమును గూడ యుపయోగించి, సాధ్యమైనంత శీఘ్రముగ చెండు మాడుకొనవలయునని స్వరాజ్యమును సంపాదించుటయే అని నిశ్చయింపవలసి నేను గట్టికెప్పించువాను.

దేశమునం దిప్పుడేకాగ్రహించిన నన్ను బ్రోలి కాగ్రహమును ముప్పికాగ్రహించునని నిక కొంతకాలము కల వకాకము నీచును.

బ్రోలి కాగ్రహం సంఘ తీర్మానమిట్లున్నది. "గౌరవము పురమందలి ఆమానుష కార్యములు, బాంబాయి ప్రద్రాసులందు వారతాళాండ్రమున జరిగిన యల్లరులు మరల తలచువలన నిశ్చయమున కనకాళ మిచ్చెడి వాతావరణ మేర్పడువరకు సమష్టి శాసనసభలలోని నిలుపుదల సాగుచునే యుండవలయును." దీనిభావమేమి? కాగ్రహించున మిగ నిలిచినదని నేనతలంచుచున్నాను. మనవారు గంభీరముగ కెప్పించుట రాజకీయ కాగ్రహము అని సాంఘిక కాగ్రహమును లేక 'నిర్మాణకాగ్రహములు' జరుగుచుండవలెనని తీర్మానభావముగా నే నూహించుచున్నాను.

ఈ నిర్మాణకాగ్రహమేమో మాకుము. భేదాభిప్రాయమున కనకాళ మిచ్చెడివానినే యిటు నివేదించుచున్నాను. (1) రాటమును వ్యాప్తిపరచి చేతితో వడకబడినట్టియు అడదకబడిననూలతో నేయబడినట్టియు, కద్దరు నుపయోగించుట. 2. జాతీయపాఠశాలలను స్థాపించుట. 3. నిమ్మజాతుల నుద్ధించుట. 4. మద్యపాననిషేధమును సాగించుట. 5. గ్రామ, నగర, పంచాయతుల నేర్పరచుట. 6. అన్ని సంఘమువారి యందును వికమత్యమును, అన్యోన్య ప్రేమను నెలకొల్పుట. 'భిన్నాభిప్రాయ' మను పదము నుపయోగించియుంటిని. భిన్నాభిప్రాయముగా అవిషయముల విలంబ యందని తలంపగూడదు. రాజకీయస్పృహనుండి జూచిననుండే భిన్నాభిప్రాయమే జని తలంపనగును. ఈ ప్రశంసాపూర్వకమగు నుద్దేశ్యములను సగౌరవనీయము సాధింపవలయును, అప్పుడని

ప్రజల నాకర్షింప గలుగుననియు, వీనిని సాధించినంతమాత్రము ననే స్వరాజ్యము శీఘ్రముగ ప్రాప్తమగుననియు నా నిశ్చితాభిప్రాయమని మరల తెలుపుకొనుచున్నాను. దేశమునందు త్యాగము కొలది పాటియే యుండ ఆయనాచారము నంతయు నీ స్వయంధ్వేషమునై కృధాసేషక నూటిక స్వరాజ్యమును సంపాదించుకొన సములందు వినియోగింపవలె నని ముఖ్యముగ ఆత్మపణయు, సమాధానమున, నై యున్నది.

కనుక నాదేశీయులెల్లరును ఆలోచించి ఒకరాజకీయ కాగ్రహమును నాకని యెదుట నుంచుకొందురని నేనుచున్నాను. కాని అట్లు చేయుటకు పూర్వము కాంగ్రెసును, ప్రభుత్వమును, ఇరువత్తుముల స్థితి కనుగొనవలసి యుండును.

తమ తప్పులనెదుట నివేదించబడుటకు నాదేశీయులెల్లరు పడగని నేనెరుంగుదును. ఈ అయిష్టము సమాజమే, కాని నేను దురుద్దేశ్యముతోగాక, ప్రేమవలననే, కొన్ని మార్పులను నూచించుచున్నాను. కాంగ్రెసు ప్రజల్ల యధికముగ నుండునది కనకాగ్రహమును సకరించుకొనుటకు కొంచెము సంజీవింపవచ్చును.

నేను ముఖ్యార్థములనుమాత్ర మిటు నూచించుచున్నాను

- (1) జాతీయాలను కళాకాలాలను బహిష్కరించుట మానుకొని దేశమునాని విద్యుల జాతీయపద్ధతులకు మార్పుట
- (2) బామనాలను ఆహారమునకు మామణులను పాల్గొని దూరముగ తొలగి భాగ్యులబహిష్కారము నాపి వివాదములను తగ్గించుటకు, పంచాయతులను స్థాపించుటయు (3) కడపటి దైనను, ముఖ్యముగ నుండు: 1. శాసనసభలబహిష్కారము నాపుట. ఈ శాసనసభల బహిష్కార మధ్య కాయకముగ నున్నది. ఈ బహిష్కారము నాపి శాసనసభల నన్నిటిని స్వాధీనము చేసి కొని స్వరాజ్యమును శీఘ్రముగ సంపాదించుటకు వానిని సాధనములుగ నుపయోగింపవలెను. బ్రోలికన్న ముందంజేసి సమష్టి శాసనసభలనునే సంపూర్ణముగ నిలుపవలెను. కర్తవ్యనిషయమై గూడ, వలంబియురల యూరేగింపులు, అధికారధిక్కిరములు నుద్దేశించి కథలు మున్నగునవి ఆగవలెనని బ్రోలి తీర్మానమందలి యుద్దేశ్యము. ఈలాటివానిని కాంగ్రెసు అకలంబులకు నదలిపెట్టుట యుక్తమని నేను తలంచెదను. ఆక్రమమొట్టియు, అవినీతికరము లైనట్టియు నుక్తమెలను ధిక్కించుట కనేక సుకమసాధనములు గలవు. కాకాల్లలలో ఆయుత్తవుల వ్యాధ్యావ్యాధులనుల బ్రష్టించుట గూడ యొక సాధనము. కేవలము రాజకీయోద్దేశ్యములనే వీని కింతింపగూడదు. ఈ యభ్యంతరమును గూడ తీసివేసిన రాజకీయకార్యములు తొలగ జరగుచుండవలెను.

కాంగ్రెసు బాధ్యుల నింతకంటె స్పష్టముగ తెలిపితిని. చెడింగు ప్రభుత్వబాధ్యుల లింతకన్న కఠినముగ నున్నది. వానిని గూడ వివరించెదను. 1. అల్లరులుగాని, దొర్లముగాని సంబంధమే లేకంద కేవలము అభిప్రాయమును కలిగియుండినందులకును వెల్లడి చేసిండులకును కిక్కిరవలెన రాజకీయస్పృహకుల సంకను విడుదలజేయుట. 2. క్రమిల్ లా సరణాట్టుము, రాజ దోహదభావము, క్రొంద ప్రకటికబడిన యుక్తాభిప్రాయమునకలించుట, క్రమిల్ ప్రాజెక్టు కులలోని 144, 107, 108 + కేక నల నిష్ఠామనచ్చినట్లు యోగించి విధానమును తప్పించుట. 4. భాగ్యప్రభుత్వంట్టుము నిష్ఠామనకరమయ్యెనని గుర్తించి భారతదేశమునకు బ్రిటిషునామ్రాజ్యమునకును లాభకరముగ నుండుటాగున భారతదేశమునకు అధికేశకార్యముల స్వభవిపాలన నొసగుట్లు అంగీకరించుట.

ప్రభుత్వమువారి బాధ్యుల కేల నిర్వహించవలెనో కారణములను వివరించుట కిప్పుడు బూనుకొనను. కాని డిసెంబరు 21, 1921 నాడు చెడింగు ప్రభుత్వ కలకత్తాలో నొసంగిన యుపన్యాసమును జ్ఞప్తిపఱచుచున్నాను. తన కాగ్రహిర్యాపాకసభ్యుల సంపూర్ణాంగికారముతో ఆరేడిట్లు చెప్పెను.

"వీనిని బాధ్యుల బాగుగను, గౌరవప్రదమును చక్కించుటకు వీలండిన నాకు సంతసముగ నుండెడిది. మీరు కొలెన వానిని యాలోచించుటకు తగినకాలత మగు వాతావరణమును కాపాడుటకును అభికారమును ధిక్కించుట కాపుటకును నిరాకరణనామకు లంగీకరించినది మీరు మీ వివతి ప్రతిమునందు తెలిపియుండినది, నా ప్రభుత్వమువారు నేనుకాదువారు కాని చెప్పచున్నాను. అట్టి విశాహృదయముతో మేము క్రొత్త స్థితిని గూర్చి యోచించియు, స్థానికప్రభుత్వములతో సంప్రదించియు నుండుము."

రాజకీయభి కొరినవాని కన్న యధికముగనే కాంగ్రెసు నిర్వర్తించెనని ఆతనికి నేను విన్నవించుచున్నాను. ఇక ప్రభుత్వమువారు నిర్వర్తించవలసిన బాధ్యుల ఆతనివైన నే గలదు ఇతరుల ప్రేరేపణలకు అొబడి ఆతడు మిన్నక యుండునని విశ్వసిం

పను. ఇంకను, ఆతనిమీ పతికనో, చూడుడి: "అపరిశీలన తేప్ప దిన ఒకరు బాబడిరని యింకొకరు గర్వపడుచుండెడు. భార్యము తేకపోయెనని ఒకరు మరియొకరి నెత్తిపాడున గూడదు"

తన కలకత్తా యుపన్యాసానంతరము తగిన సమాధానము రాలేదని రాజకీయభి వాదించవలెను. కారణమును గూడ ఆతని తెలిపెను. "నేనిప్పుడు జూనెడి కారణములవలన యిక నే పుటికి గూడ రాండు పేటిలు సమానే శమును జరుగుటకు నేంకరింపనని తలపడుచును గాక నా ప్రభుత్వమును దట్టిభావమున కనకాళ మూలము. చర్చలవలనను, సిఫార్సులవలనను గలిగెడి ప్రయోజన మపారమని నాయను భవములకు తెలిసికొంటిని. అధికారమునం దుండువారికే తెలి వియుండునని తలంచువారలలో నేనొకడను గాను."

కాని ప్రభుత్వమువారు లేని చేసినను తేజున్నను, కాంగ్రెసు చేతులనినపని స్పష్టముగ నున్నది. స్వదేశీ యంత్రములతో తయారైన నూలుబట్టలతో సహా స్వదేశీయము, కాంగ్రెసు సభ్యుల సంఖ్య జానీచేయుట యందును, తలకు స్వరాజ్యనిధిని బాగుగ నిర్వహించుటయందును కాలము వినియోగింపవలయును. అంతియగాని 'గాంధీజీ' మనమే కాంగ్రెసునందు రాజ్యము చేయుట నా కిష్టములేదు. సర్వక స్వరాజ్య నిర్దిష్ట పాటుబడువారి కెల్లరును కాంగ్రెసు ఆనకాళము నీయవలెను. అదియునుగాక తలకు స్వరాజ్యనిధి కింకను ప్రిప్తిరముగ ద్రవ్యము నేమూవలెనన్న, జమాఖర్చుల లెక్కలు అందరతనిభి నియుంచవలెను. వానిని నిర్వహించువారు స్వాధీనత్వంపరాయణులుగ, గొప్పవారుగ నుండవచ్చును. కాని దీని నొక నెపముగ బెట్టుకొనుట సమజముగాదు

వీనిని బ్రోలికొట్టి, కాంగ్రెసు సామాన్యులగు రాజకీయకార్యములను జరపుచుండవలెను. మన యంకనకాగ్రెసులను తెలుపుకొనుచుండవచ్చును. స్వరాజ్యమును సంపాదించు నుద్దేశ్యముతో గాకున్నను స్వరాజ్యసాధనమును సుకరముజేయు నుద్దేశ్యముతోనైనను ఇంట్లాండుండును, ఇతరదేశములంబును, మనదేశమునందును, బాగుగ నాందోళన గావించుచుండవలెను. ఇవన్నియు నిరాకరణోద్ద్యమమునకు దూకుచుండలేదని నేను దాపటికము చేయ నుద్దేశించలేను. నాదేశీయులు నామాచనల నంగీకరించినను, నిరాకరించినను, వారియిష్టమునకు నదలిపెట్టుచున్నాను. ప్రస్తుతప్రభుత్వము మారి స్వరాజ్యము త్వరలో వచ్చుననియు, ఈ లోపు గ, 'వర్తయుతువు తరువాత గ్రీష్మయుతువునచ్చు' నన్న తాత్కాలిక కట్టములను సహించవలెననియు నిరాకరణంబులకు అభిప్రాయము. స్వరాజ్యము వచ్చుననియు రాక తప్పదనియు నేనును శలంచుచున్నాను. కాని చెండు నూడు స.వత్సరముల లోపలనే రాదని మాత్రము శలంచుచున్నాను. అంతవరకు లేనిపోని బింకములతో కాలము గడపుట నాకు సరిపడదు. "కొత్తపన్నులకు భయపడవలదు. ఆన్యాదులకు చట్టములకు గొణగవలదు. ప్రభుత్వ మొకటి యున్నట్లే యనుకొనవలదు. స్వరాజ్యము మానసిక ప్రవృత్తి. స్వాతంత్ర్యభావముగలవానికి స్వరాజ్యము వచ్చినట్లే. సుదేహమున్న వారు కాకాగ్రహములను నిండి పనవచ్చును. స్వరాజ్యమునకు కారాగారము సింహవాద్యము" నాకివి రుతింపవచ్చుట. శాసనసభలను కాంగ్రెసు వారు స్వాధీనము చేసికొనవలె నెడిది నాప్రభుత్వ మాచన. దాని లాభనష్టముల నిష్పాదన చర్చింపవలెను లేదు నేకమే వానిని బాగుగ నెఱుంగును. బెంగాలు, మహారాష్ట్రము వారికెవచ్చుచున్నందులకు నేను సంతోషించుచున్నాను. ఈవిషయమై క్రమస్తత మేమియు తీర్మానింపవలెననియేదను జేందాంతము సముచితముగ నుండదు. మరల ఎన్ని కలు 1923 వ సంవత్సరాంతమున జరుగును. మన కిక పడునెని మిది మానములకన్న వ్యధిలేదు ముఖ్యముగ మదరాసులో ప్రజాపక్షమున కేయతో ఉద్యోగములకై పోరాడు సమాచారు చాచికకర్తలతో ఎత్తులు వేయుచున్నది కనుక మదరాసు కాంగ్రెసువారు వెంటనే శ్రద్ధాభిలై యా యెక్కికలపట్ల పని జేయువలసి యుండును.

ఆదేశముల నామిత్రు లీ యభిప్రాయములతో నేకీ భవితురని నాకు తెలియును. కాని వారు బహిరంగముగ నెలుపుటకు కఠిలేక జరుకుచున్నాడు. బహిరంగముగ నెలుపుట కిష్టమనియు నాకు తెలియును. కాంగ్రెసు అధికారమునుగాని ప్రభుత్వముగాని తూట్టికరించుట మన యుద్దేశ్యముగాదు. కాంగ్రెసు అట్లంటిని దేశీయులకు ప్రాతినిధ్యము వహించియున్నదని ఎల్లరును అంగీకరింతురు. కాని అల్పసంఖ్యాకులు తమకు న్యాయమని తోచిన మార్గమున కితిరులను త్రిప్పుకొనట కధికారముగలదు. ఆ యధికారమును చూయించుటకే యీ ప్రయత్నమని నా విన్నపముకలకత్తా కాంగ్రెసునందలియనిరాకరణోద్ద్యమ తీర్మానమున గూర్చి నేను భిన్నముగ వాలోచించుచుంటిని

నాయభిప్రాయముల నిదివరకప్పుడెప్పుడు బహిరంగముగ నెలిపియుంటిని. చదవరులు నాపారబాటులను విమర్శించియు నామాచనలు యోగ్యములని తలచినచో అంగీకరించియు కార్య విధానమున కనకాళ ముగ నెదురుగాక. ఇదివరలో తమయంతిట తాముగనో ప్రభుత్వముకు నెఱియో ప్రజలు తమయభిప్రాయములను వెల్లడిచేయుచుండెడివారు. కాని ప్రజలకు భయపడి అభిప్రాయములను దామకొనక బహిరంగ పరచుటకు దైన్యముగనుండెడి వారింను కన్పింపవలసియున్నాను. డెయిలీ ఎక్స్ ప్రెసు.

నిర్బంధవిధాన విజ్ఞాపనము

అహమదాబాదు మున్సిపల్ సభముపై 160 వేలకు దావా

కారీ చౌరా కేసు

సిలహాటు మండలమున అదనము పోలీసులు

అలహాబాదులో విదేశీవస్త్ర విక్రయ నిరోధము

బీతానపూరులో నొక పాశ్చాత్యుడు గాంధీజీపిని త్రొక్కి తగులబెట్టుట

కాలా లజపతిరాయగారిని లాహోరునుండి ధర్మశాలకు మార్చుట

బొంబాయి శాసనసభ్యుడు త్రివేదిగారు కాంగ్రెసుసభ్యులను చేరుట

మూలీ సత్యాగ్రహవ్రతులు - వనంతయ్యార - లోకమాన్యుని చిత్రపటము

మేసెల 1-వ తేదీనుండి సత్యాగ్రహమును ప్రారంభించ తీర్మానించుట

ఆంధ్ర రాష్ట్రము

రాజమండ్రిలో గూడాల సుబ్బారావుగారికి నోటీసు

తిరుతని డివిజనులో పోలీసునాయకుగారికి నోటీసు

మహాత్మాగాంధీ స్పిన్నింగు వీవింగు స్త్రీ స్కూలు:

—ఈ నెల 30 వ తేదీ ఆదివారమునాడు సాయంకాలము 5.30 గు మహాత్మాగాంధీ మూలకేతి పువితపాతకాల తంబువెట్టి వీధిలో నెం 1 ర యింట్లో చివర ఆంతస్తునందు స్త్రీయంత పేరి నారాయణమూర్తిగారి ఆధ్యక్షతక్రింద జరుగును. ప్రార్థన, కార్యనిర్వాహకుని నివేదనము, ఆధ్యక్షత ప్రసంగము, పాత కాలా ప్రాంభము. ప్రదర్శనము ముగించి జరుగునని పాత కాల మేసెల 1-వ తేదీ మహాత్మాగాంధీ జయశాస్త్రీగారు మాకు వాసిరి.

అహమదాబాదు మున్సిపల్ సభము

వెనుకటిసభ్యులు 20 మందిపైని దావా

ఇండియామౌత్రి 160 వేలకు దావాచేయుట

వెనుకటి అహమదాబాదు పు.పాలకసంఘ సభ్యులు (ఆసంఘసభ్యులను దొరతనమువారు నిలిపివేసిరి) 20 మందివలన 160000 రూపాయలను రాబట్టుటకు అహమదాబాదు జిల్లామేజిస్ట్రేటు కోర్టులో ఇండియామౌత్రి పేరుకాబా చేయబడెను. మారకు మున్సిపల్ సభ్యులవైత గూడ నిల్చి యిటీవలనే దావా చేయబడెను. ఈసభ్యుల సహాయము లగుటచే వారు మ్యానిసిపల్ ఆదాయమును చట్టబద్ధముగ కట్టవలసి రని దావాచేసిరి.

కారీ చౌరా కేసు

ఈకేసువిచారణలో 28 వ తేదీన 14 గురు ఫిర్యాదీల పత్రమున పాత్యమిచ్చిరి. వాందరును కొంతకొంతమంది ముద్దా య్యాలను గుర్తించిరి.

సిలహాటుమండలము

అదనము పోలీసు

సిలహాటుమండలములో పతాకుముడి పోలీసుస్టేషనుకు చేరిన కొన్ని గ్రామముల ప్రజలు అక్రమముగ ప్రకర్తించుటచే అగ్రామములయి అదనము పోలీసుల నేర్పరుచుటకు గవర్నరు ఆజ్ఞాపించెను.

విదేశీబట్టల దుకాణములు.

అలహాబాదులో విక్రయ నిరోధము

అలహాబాదులో విదేశీబట్టల దుకాణముల వద్ద మరల విక్రయనిరోధము ప్రారంభించ బడెను గాని ప్రజలు దానిని లెక్కచేయుట లేదు (ఆ. వెను).

లాలా లజపతిరాయగారు

వేరొక చెరసాలకు పంపుట

లాహోరునుండి ధర్మశాలకు మార్చుట

ఈ నెల 20 వ తేదీ గురువారమునాడు లాలా లజపతి రాయగారిని లాహోరు పెంట్రలు జయిలునుండి ధర్మశాలకు మార్చిరి తెలిసినది బ్రిట్యూనుపత్రిక ప్రకటించినది.

త్రివేదిగారు.

శాసనసభాసభ్యులొకరు కాంగ్రెసుసభ్యులగుట.

బొంబాయి శాసనసభా సభ్యులలో నొకరగు గిరిజా శంకర్ ది. త్రివేదిగారు కాంగ్రెసు సభ్యులుగా జేరిరి. ఆతడు సంఘ సంస్కరణకర్త. కాంగ్రెసుకు సంబంధించిన మద్యపాననిషేధము, అస్పృశ్యతాదోషమును నిర్మూలించుచేయుట, భరతఖండమందలి అన్ని పత్తులవారికి వికపత్త్యమును కుదుర్చుట—ఈ ఉద్యమముల ఆభివృద్ధికి ఆతడు పాటుపడునట. (బొంబాయి క్రానికల్).

మూలీ సత్యాగ్రహము.

“కేశరి” సహాయసంపాదకుడు శాసనోల్లంఘనమును ప్రారంభించుట.

నసంతవ్యాఖ్యానయూత్ర.

బొంబాయి క్రానికల్ పత్రికయొక్క పునహానిలేఖకుడు ఏప్రిల్ 25 వ తేదీన అపత్రిక కిట్లు వ్రాసెను:—

“మేసెల 4 వ తేదీన గానీ, అటుపిమ్మట గాని ఈసంవత్సరము వసంత వ్యాఖ్యాన యూత్ర ప్రాంభమై జూను ప్రాంభమునకు ముగియను. మహారాష్ట్ర హేళమందలి విద్యార్థికు

లును, వక్తృత్వమునందు సుప్రసిద్ధులందరు ఉపన్యసింతుట కా హానింపబడితి. క్రిమతి సరోజినీదేవి, అన్నే, బాపిస్సా, జిన్నా, జవహర్ మున్నగు ప్రముఖులు ఆసేతులు ఉపన్యసింపెదరు.

మూలీ పేట.

మూలీపేటలో అన్నిరకముల సత్యాగ్రహమును నిషేధించుచు పూనా అడివనర్ జిల్లామేజిస్ట్రేటు 144 వ నెక్షను క్రింద ఉత్తరువు చేసెను. మేజిస్ట్రేటు నిషేధపుటాజ్ఞను ఉల్లంఘించి మే 1 వ తేదీనుండి మూలీపేటలో సత్యాగ్రహమును ప్రారంభించ వలసింట్లు సోమవారమునాడు జరిగినసభలో తీర్మానించబడెను. ఫాటక్, రానడే మున్నగు సత్యాగ్రహములరానున్న సమరమునకు సంసిద్ధులై యుండవలెనని మావలాలకు అతి గంభీరముగ నుపన్యసిందిరి. నెలఖతులోగా వాలంటీరులందరు మూలీ శేర్ బ్రాథిరులు. “కేశరి” సహాయసంపాదకు లగు జె. యస్. కరాండికారు గారు అనేకమంది సత్యాగ్రహులతో సహా అప్పుడే మేజిస్ట్రేటు ఆజ్ఞను ఉల్లంఘించిరి.

లోకమాన్యుని ఛాయాపటము

గత ఆదివారము దక్కన్ విద్యాసంఘమువారి శ్రోత్ర ఆంగ్లేజుపాతకాలా సాంకర్షిక సమావేశ సందర్భమున లోకమాన్యుని పూర్తిపైజా చిత్రపటము బహిరంగపఱచబడెను. ఈ చిత్రపటమునకు విద్యార్థులు తమలో తాము చందాలను ప్రోగు చేసిరి. అప్పుడే వడ్డము, బెత్తము నేతమున్నగు చేపములలో విద్యార్థులకుగల నైపుణ్యమును గనుబఱచు ప్రదర్శనమునూడ జరిగెను. ఈ ప్రదర్శనము చూచుట కతిరవ్యముగ నుండెను.

తిలకు హోంయూ లీగుయొక్క 7 వ వార్షికోన్వేసము 28 వ తేదీ శుక్రవారమునాడు యన్. సి. కెల్కారుగారి ఆధ్యక్షతక్రింద శివాజీమందిరములో జరుపబడును.

* * * గూడాల సుబ్బారావుగారికి నోటీసు

వలంటీరు కెప్టను

మేసెల 10 వ తేదీన విచారణ జరుగును

వలంటీరు కెప్టను గూడాల సుబ్బారావుగారికి 248 శక్త నుక్రింద నోటీసు యియ్యబడెను. తనతోమాదా పనిచేసిన వలంటీరు మాగాల వేంకట రమణయ్యగారికి నోటీసు రాలెదని ముద్దాయి బూరుగుపాడులో మేజిస్ట్రేటుకు 28 వ తేదీన తెలిపెను. సుబ్బారావుగారు జామీను యియ్య నిరాకరించినందున రాజమండ్రి సబ్జయిలులో నుంచిరి. మేసెల 10 వ తేదీన విచారణ జరుగును, అని రాజమండ్రి వలంటీరు బోర్డు కార్యదర్శి మామిడి దేవేంద్రుడుగారు నేడు (29 వ తేదీ) రాజమండ్రినుండి తంజివూరు నందిరి.

తిరుతని డివిజను

ఆరే పోలీసునాయకుగారికి నోటీసు

(స్వకీయ విశేషం)

తిరుతని డివిజనులో పూరిమాంగాడునందు కాంగ్రెసు సేన చేయుచున్న ఆరే పోలీసునాయకుగారు 188 వ శక్తను క్రింద పుత్తూరు మేజిస్ట్రేటు కోర్టులో మేసెల 1 వ తేదీన హాజరు కావలెనని నోటీసు యియ్యబడెను.

కలకత్తా కారాగృహము

కలకత్తా కారాగృహమునందు జరిగిన ఆల్లరుల సందర్శమున 7 గురు మరణించినయి 46 గురు గాయములు తగిలినవనియు వంగరాష్ట్రపు ప్రయరణసంఘాధికారి ప్రకటించుచున్నాడు. జైలుకు కుడిచేతికి మంచిదెబ్బ తగిలినది. నూపరింపెండెంబు వై రాళ్లు రువ్వబడెను. అందు కెండు రాళ్లు వారికి తగిలినవి. కొంచముగ గాయమైనది.

కారాగారములు, జనపవార మున్నగు సామానులు కాలి పోవుటచే మూడు లక్షలరూపుములు నష్టము కలిగినదని చెప్పవచ్చును. మొత్తముమీద 19 మంది నిర్బంధితులు తప్పించుకొని పారిపోయినయి అందు ఇరువురు మాత్రమే పోలీసువారిచే తిరుగపట్టుబడి రనియు తెలియుచున్నది సాయంధులగు భటులు కొంతమంది కారాగృహము సమీపముననే యుండునదియున్నది.

కారాగారములు కాలిపోవుటచే నిర్బంధితుల కేమియు పనిలేక పూరకయున్నది. ప్రధానరాజధాని మాజిస్ట్రేటు యీ ఆల్లరుల విషయమై విచారణ 28 వ తేదీన ప్రారంభించిరి.

స్వరాజ్యపతాకము కథ

గౌ. సింహగారు రాజీనామా నీయవలెను

[అమృతబహు పత్రిక]

భాగ్యమునందు స్వరాజ్యపతాకము గూర్చి జరిగిన వివరముల నివరణ కొకమాట ప్రకటించియుంటిమి. వలపురీ యభిప్రాయములను గూడ అందు ప్రకటించితిమి. పార్లమెంటుకు నివేదించుచు భారత రాజ్యాంగ సహాయకార్యదర్శి తెలిపిన వివరములకును, మేము ప్రకటించిన వివరములకును భేద మేమియులేదు. కాని, కథలందు ముఖ్యసంబంధముగల గౌ. సింహగారి పేరును మాత్రము రాజ్యాంగ సహాయ కార్యదర్శి విడిచిపెట్టెను అతఁడువలన వదలిపెట్టెనో మాట తెలియదు. కాని స్థానిక ప్రభుత్వప్రకటనయం దా పేరు లేదు.

వింటర్లను ప్రభు విట్లు చెప్పెను:

“స్వరాజ్యపతాకమును గూర్చిన వివరములను భారత ప్రభుత్వ మీ విధముగ వర్ణించెను.

“ప్రదర్శనము అధికారతెలులకు సంబంధించినది. ఆ స్థలమునందు స్థానిక నిరాకరణావలంబులు గూడ నుండిరి. అదివిజయకవివనరు అందు చాలశ్రద్ధవహుడైనాడు. ప్రదర్శనమును ప్రారంభించుట కతనిభార్య నాహ్వనించిరి. ప్రదర్శన ప్రారంభదినమున, వానియందు స్వరాజ్య గాంధీ పతాకములు గూడ నుండునని కమిషనరుకు తెలిసెను. వానిని తీసివేసినగాని తానుపాల్గొననని కమిషనరు చెప్పెను. వానిని తీసివేసినదిని నమ్మకము బలికినవిదట అతనిభార్య ప్రదర్శనమును బహిరంగపరచెను. కాని గాంధీపతాకమును తీసివేయలేదనియుఎగురుచుండెననియు వరుసటియందయము తెలిసెను. తీసివేయవలసినదని కమిషనరు తొందరపెట్టిగా ప్రదర్శనమున కధ్యంతరములను గలిగించెదమని నిరాకరణావలంబులు బెదిరించిరి. వివరకు గాంధీపతాకముపంపిన ఎత్తుగా యూనియనుజాతు నుంచెదమనియు, అందువలన బ్రిటిషుసామ్రాజ్యమునకు లోబడిన భారతమునకు చిహ్నముగ నుండుననియు చెప్పబడిన విదట కమిషనరు అంగీకరించెను. గవర్నరు కీమదయములు తెలిసెను. నిరాకరణావలంబుల యధికప్రసంగము (వినుతు వినుతు) న కించన కతనకు సమాధానము నొసంగిన బాగుగ నుండెదని గవర్నరుకు తెలచెను కాని అంతకన్న మరల యేమియు చర్య పుచ్చుకొనుట కవసరము లోచలేదు. ఇంకవిదట బ్రాగ్ధత నుండవలసినదనియు ప్రభుత్వమునకు విరోధముగ నేర్పడ గల యుద్వేగుముతో సానుభూతి జూపగూడదనియు కమిషనరుకు హెచ్చరిక గావింపబడినది. ఈ కథంతయు స్థానిక యుగోపియను సంఘమువా రేకగించిరి. కారాగారపు వస్తువులు తీసివేయబడినవి.

కతంతరమగు చర్య పుచ్చుకొననందులకు స్థానిక ప్రభుత్వమువారి విచారముతో భారతప్రభుత్వమువా రేకగించినట్లును, యూనియను జాతుకందనే స్వరాజ్య లేక గాంధీ పతాకము నెగురవేయుటగూడ తప్పనియు తెలిసిరి. ఇకవిదట నిట్టివి జరుగగూడదనియు వానిని తప్పవలెననియు నామిత్రుడు రాజ్యాంగమంత్రిగారు (పీలుప్రభువు) గుర్తించుచున్నారు.”

సింహగారును, కేమగారును తప్పేమియు చేయలేదని మానవ్యకమ. వారు చేసినదంతయు న్యాయముగ నున్నది. న్యాయముగ ప్రవర్తించినందులకే వారు దూషణకు పాల్గొనినెనుగారు. వి. సి. ఎస్. కు చేరినవా దగుటచే రాజీనామా నీయవలెను. తాను చేసినదిన్యాయమని తెలుపుకొనుటకు సింహగారు తప్పక రాజీనామా నీయవలెను. ముఖ్యమంత్రి ప్రశ్నయొకటి కలదు:—“తన పతాకమును తా నెగురవేసికొనుటకు భారతమునకు హక్కుగలదా?” హక్కు గలదని సింహగారు తలచియుండుట న్యాయముగ నున్నది. అతని నిష్పక్షమానించినందున, అతడు తనధర్మమును నిర్వహించునని చేతము ఆతడు తపో నిరీక్షించుచున్నది.

బీహరు హెరాల్డు పత్రిక ఈ విషయములను గూర్చి యిట్లుప్రాయపడుచున్నది:—

భాగ్యవంతు ప్రదర్శనమునందు యూనియను జాతుతో పాటు రాజ్య పతాకము నెగురవేయబడినది. ఇందులకు, అధికారుల విషయములన్నియుదెలిసిన మానవకాలికపత్రిక సచ్చిదానంద సింహగారు బాధ్యుని తెలుపుచున్నది. స్థానికప్రభుత్వమువారు ప్రకటించినయథార్థముగు ప్రత్యక్షతరము వలన, రాజీపడుబాధ్యత సింహగారిపై నిలిచియున్నదని స్పష్టమైనది. రాజును కేవలము కాజీయచిహ్నములు గలదిగాను. గతనవ

మలబారు

శ్రీనివాస శాస్త్రిగారి పర్యటనము

తెలువోనరులు శ్రీనివాసశాస్త్రిగారిసతీమణి, మాధవ రావు సతీమణి మంత్రే రామయ్యరు, శాశీబి, కె. మాధవకౌ నాయరు, కోదండరావుగారు మలబారు నందు పనిచేయుచున్న హిందూ దేశ సేవకసంఘ సభ్యులు 25, 26 తేదీలను మలబారు జిల్లా యందు పర్యటన మొనర్చిరి. ప్రధమమున వీరు తుండుత్తికెల్లెరి. ఆరియగోడునందు కాంతి పరిశీతులు లేకున్నను వీరు అచ్చటికిగూడవెల్లెరి. పిమ్మట వల్లయలు, అధికారి గ్రామములకు వెల్లెరి. అచట మాపిలలు ధ్వంసము చేసిన వేలవాలయము మున్నగువానినిచూచిరి. అచటి స్థానిక పరిశీతులగురించి కొంత విచారించిరి. పిమ్మట మంజేకి వెల్లె అచ్చటి అధికారులను సందర్శించి మలబారు పునర్నిర్మాణసంఘమువారు చేయుచున్న పనిని చూచిరి. విప్లవ సమయము నందు మంజేకి తాలూకా కచ్చేరీ ఖజాన లూటీ చేయబడినది. శాస్త్రిగారు విప్లవము వల్ల నష్టముచెందినవారిని దర్శించి కష్ట సుఖముల నరసిరి. పిమ్మట విప్లవకారుడగు మన్మథహాజిగారి ముఖ్యస్థాన మనదగు పండికాడు గ్రామమునకు వెల్లెరి. వాండూరునందు విప్లవకారులచే ధ్వంసముచేయబడిన బ్రిడ్జినిచూచిరి. 25-వ తేదీరాత్రి నిలంబూరుచేరి నిలంబూరి రాజుగారి అతిథులుగ వీరు కాలము గడపిరి.

26-వ తేదీ ఉదయం పరంబోలుమున్నగు అవ్యయాలను చూచిరి. కాళిగారు గ్రామమునందలి ఇండ్లన్నియు ధ్వంసము చేయబడినవి. రిలీఫుకమిటీవారి సహాయమువల్ల గ్రామములందు నిర్మింతులగుచున్నది. చంబరాసి తంకలు మున్నగు విప్లవకారులు యీ ప్రభుత్వమువల్ల రాజభక్తి ప్రకటించిన హిందువుల తలలు నరికి కాళిగారు గ్రామమునకు నాలుగుమైళ్ల దూరముననున్న ఒక నూతియందు పారవైచియుండిరి. శాస్త్రిగారు ఇతరులు ఆచటికిపోయి ఆనూతినిచూచిరి. అది అతి భయంకరముగ కన్పట్టెను. 26 తలలు మరకొన్ని కళేబరములు అందుండెను. మొత్తమువిద 75 గురు చంపబడి ఆ నూతిలో వేయబడిరిని తెలియుచున్నది. పిమ్మట శాస్త్రిగారు కాళిగారునకు వచ్చినిరాధారులగు వారిలో కొందరుకు కొంతభక్తియు పంచిపెట్టిరి. కొరవరుండూ, మేలూరు, వెరియంతలమున్న మున్నగు గ్రామములు చూచి మన్మథుడుకు వచ్చిరి. అచ్చట రావుబహదూర్ కృష్ణకర్మరాజుగారు అన్నిసంఘముల ప్రతినిధుల సహావేషపరచియుండిరి. వీరు స్థానిక పరిశీతులనన్నియు శాస్త్రిగారికి తెలియచెప్పిరి. మాతాపురం పూకత్తూరుగ్రామముల మీదుగవచ్చి 26 వ తేదీ రాత్రి శాస్త్రిగారు ఇతరుల కలిగొట చేరిరి. అందరు మోటారు బండచె యీరెండుదినములు ప్రయాణము చేసిరి.

కలిగొటయందు ఆశేకులు శ్రీనివాసశాస్త్రిగారిని సందర్శించి మలబారు పునర్నిర్మాణము మున్నగు విషయముల గురించి వారితో కలసి మాట్లాడిరి. శాస్త్రిగారి పర్యటనమువల్ల గొప్ప లాభము చేయవలసి కొందరు అభిప్రాయపడుచున్నారు.

27 వ తేదీ రాత్రి మంజేకి రామయ్యరుగారు శ్రీనివాస శాస్త్రిగారికి విండ్సోగిరి. అన్నిరాజకీయకృతులకు చేరినవారు అన్నిసంఘములవారు యీ విందునకు వచ్చియుండిరి. మలబారు నందు ప్రశంస నీయవగు సేవచేసిన హిందూ సేవకసంఘ సభ్యులకు శాస్త్రిగారికి వందనము లర్పింపబడినది.

అంతరు కలసి పనిచేయవలయుననియు, తాము తిరుగవచ్చునకి మలబారు కాంతి సంపదలతో అలరారుచుండు నను నమ్మకము కలవని శాస్త్రిగారు పలికిరి.

శాస్త్రిగారు రాదినము ఉదక మండలమునకు వెల్లెరి. గవర్నరుగారితో కలసికొని మలబారువిషయమై తన అభిప్రాయములను శాస్త్రిగారు గవర్నరు గారికి తెలియ పరచెదరు.

బరు మా స మ న చే తి మ గ మ ల తో పా టు పారిక్రామికాధికారి రాటనుమగూడ ప్రదర్శించెను. ఇది ప్రస్తుత యంతమునకు సంబంధించినది గాదు. ఈయబ్రాగ్ధత స్థానిక ప్రభుత్వమువారికి మంచి చీవాట్లు తగిలెను. ఇందు సింహగారి కేమిబాధ్యత గలదు? కేరళ రాజీనామా నీయవలెనా, అక్కరలేదా? వైయధికారి పరిభవించిన తరువాతగూడ, వి. సి. ఎస్. అధికారి రాజీనామా నీయవలెనని, వింతగాదు. కాని పర్యటించు సభ్యులకు సంబంధించిన యధికారినితీ యట్లు కాదు. సభ్యులెవరును అభిప్రాయముల గలవారు పేరువిధముగ ప్రకర్తించునని లోకులు నిరీక్షించుచుండురు. పరిభవించిన తరువాత సింహగారికింకను ఈ పోగొనునందుండుట యాగ్ధికారము.” సింహగారు సరియైన మార్గమున ప్రవర్తించునని మేము నమ్ముచున్నాము.

ఆప్టున్ వార్తలు

వెనువరు, ఏప్రిలు 28:— ఆప్టున్ స్థానములో విద్యా వ్యాపకమునకును, ముఖ్యముగ విశాఖ ఖండమునకు విద్య నేర్చుకొనుటకు వెల్లె ఆప్టున్ విద్యార్థుల వ్యయమునకు గజనీపట్టణములో ప్రముఖులు ధనమును ప్రోగుచేయుచున్నారని ఒక జర్నలాబారు వార్తాపత్రిక ప్రకటించుచున్నది. ఇట్టి విద్యానిధులు కొన్నాళ్లకు సర్వసామాన్యము గావచ్చును.

వెనువరు నగరముద్వారా మక్కాకు వెల్లె ఆప్టున్ యాత్రలసంఖ్య యథావకారముకంటె ఈవత్సరము విశేషముగ హెచ్చిపోయినది. అంగ్ల దేశమునకును ఆప్టున్ దేశమునకును, ఇటీవల కుదిరిన సంధిఫలితముగ యాత్రకుల సంఖ్య హెచ్చినదని ఊహింపవచ్చును.

ఇటీవల ఆప్టున్ దేశమునకు వెల్లె ఆంగ్లమంత్రి ఇన్నాల్లగ కాబూలునగరమునకు 5 మైళ్లదూరములోనున్న బ్రామి గ్రామములో నివసించుచుండెను. అతడి కుమార్తె బసను కదలి వెట్టి, ముఖ్య పట్టణమగు కాబూలుకే బయలుదేరిపోవును. కాబూలులో నతనికి ఒక దిక్కపైన సౌధ మియ్యబడును.

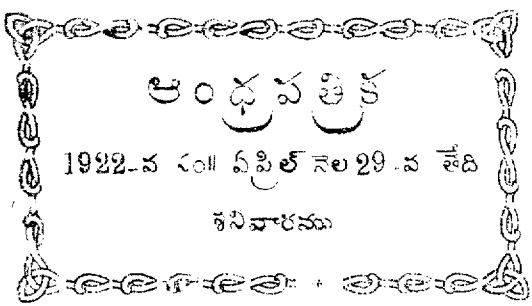
సామాన్యప్రభుత్వమునకు ఆమెరు ఒక క్రొత్త ముఖ్య పట్టణమును నిర్మించ నుద్దేశించుచున్నాడు. కాబూలు నగరమునకు సమీపమున నుండే చర్లై హెవానులో నీ క్రొత్తపురము కట్టబడును. “దారుల్ ఆహ్లాద్” అని ఆ పట్టణమునకు పేరు పెట్టబడును. వేసవి ముఖ్యపట్టణము పోగ్వారులో క్రొత్త ఏర్పాట్లు చేయబడుచున్నవి. ఈ రెండు ఢిల్లీ, సిమ్లా పట్టణములను బోలియుండును.

కరెండుసంవత్సరములుగా వాజిస్థానములో విశేషాం దోశనము నటపుచు గలభాలను, అల్లరులను పురికొల్పుచుండిన హజీఅబ్దుల్ రజాబు అను నతడు వానా చుట్టుపట్ల ప్రదేశములను వదలివెట్టి ఎచ్చటికో పాటిపోయెను. ఈ ప్రదేశములో నికవిదట కాంతిని నెలకొల్పుటకు వీలుపడవచ్చును. ప్రభుత్వమువారికిని, అల్లరి మూకకును పోరాట మే మాత్రము తగినదికాదు. మనూరులో శత్రువులచేత చిక్కిన వారందరు తిరిగి వదలిపెట్టబడిరి. ఏప్రిలు 17 వ తేదీని డేరా ఇన్సేలుఖాన్ హుక్మాబక్కుగోడ్డులో నొక దుర్మార్గుడు బాటసారుల నడ్డగించి 6 గురు హిందువులను 5 గురు మహమ్మదీయులను పట్టుకొని, కొంతసేపటికి ముగ్గురు హిందువులను, 5 గురు మహమ్మదీయులను విడిచి పెట్టెను. మిగిలిన 4 గురు హిందువులు ఇంక అతని స్వాధీనము నందే యున్నారు. తత్కార్యము కొలది దినములక్రిందట ఒక గుంపు గ్రామబుద్ధులు అను గ్రామములో ఒకబాలుని నెత్తుకొని వెళ్లుటకు యత్నించిరి గాని గ్రామాలందరు చేరి వారిని చాలదూరము తఱిమివేసిరి గోహతు జిల్లాలో గూడ ఇటీవల శత్రువులపక్షపాదుల దండెత్తినాగిరి. ఒకసారి బాద్షా అను శత్రునాయకుడు, అతని ప్రియమిత్రు లిరువురు పోరాటములో సుహరించబడిరి. పోలీసు వర్గములో పనిచేయుచుండిన వుడ్డోను మరణించెనను దుర్మార్గు సరిహద్దు ప్రాంతములలో నందరికి కడుసంతాపమును కలిగించినది. అతడు, అతని సుబేదారులు తటాలున శత్రువుల చేతులొచ్చిరి, అతడు మాత్రము సుహరించబడినది.

కణికారాజు-రైతులు

బీహారులో కణికారాజుకు రైతులకు వివాదము కలిగినది. 28 వ తేదీని చాలమంది రైతులు కర్రలను పట్టుకొని రాగా. పోలీసుసహాయం టచటనుండి వారిలో కొందరిని అరెస్టుచేసెను వారిని విడిపించుటకు తక్కినవారు ప్రయత్నించగా పోలీసులు తుపాకులను కాల్చిరి. ప్రజలలో నొకడు చనిపోయెను. ఇద్దరికి గాయములు తగిలెను. ఇపుడు నెమ్మది కలిగిను. విచారణ జరుగుచున్నది.

తిరువాన్కూరు సంస్థానముయొక్క దేశమధ్యమున తురువుల్లా తాలూకాకు కాననసభ కొక ప్రతినిధిని ఎన్నుకొనవలసి యుండెను. నిన్న అచ్చట విశేషముగ అల్లరి, గలభాజరుగుటచే ప్రతినిధి నెన్నుకొనుటకు వీలులేకపోయెను. నాయరు, క్రైస్తవ సంఘముల ప్రధానప్రముఖులిరువురు, సభ్యుల్యమునకు యత్నించిరి. గలభాలు జరుగవచ్చునని ముందే గహించి జిల్లా మేజిస్ట్రేటు, పోలీసు కమిషనరు అచ్చటికి తత్కార్యమే బయలుదేరి వెల్లె యుండిరి.

సత్యమూర్తిగారి సూచనలు

ప్రస్తుతకర్తవ్యము గూర్చి పలువురకు పలువిధములను అభిప్రాయములు ఉండవచ్చును. ఎవరికి దోచిన యభిప్రాయములను తెలుపుటకు వారికి హక్కుగలదు. కాని, స్వరాజ్యసిద్ధికి మేము ఫలప్రదమగు మార్గములు గనుపించనిది, కాంగ్రెసు కార్యక్రమమును చురకవేసి, ప్రజల దృష్టిని తరుణమున మరలించుకొనినకుమరలించుట పాపిగాదు. నిరాకరణోద్యమనాయకు డగు గాంధీ మహాత్ముడు కారాగృహమున వసించుచు, ఇరువది యేడువేలమంది దేశభక్తు లీయద్యమముకొరకు అర్పణజేయుచు, మహాత్ముని సంక్షేమమును భారతీయు లెంత త్వరలో బూర్తిచేసిన నంత శ్రేయస్కరమనుటకు సందియము లేదు. మేమిదివరకు సూచించినట్లు, ఆలోచనలకుగాని, సందియములకుగాని ఇది తరుణము గాదు. నిరంతరకార్యదీక్షనే, దేశ మిప్పుడు చూపవలసియున్నది. భిన్నాలోచనల దెలిపెడివారు ఎంత ముఖ్యులయినను, వారి సంచలనము దేశమునకు లాభము గలిగింపనేరదు. యస్. సత్యమూర్తిగారు, డెయిలీ ఎక్స్ ప్రెస్సుపత్రికకు వ్రాసినవ్యాసము, ఇట్టి భిన్నాలోచనమునకు నిదర్శనముగ నున్నది. నిరాకరణోద్యమమును చాలింపు డని హిత మెసగుట ద ఘ్న, స్వరాజ్యసిద్ధికి సరియగు మార్గ మేదియో వారు తెలుపజాలకపోయిరి. పేలుగారు సూచించినట్లు, విమర్శకులు ప్రత్యామ్నాయవిధానమును దేనిని సూచింపజాలకున్నారు. సత్యమూర్తిగారి సలహాలను ఇంచుక పరికించెదము. మహాత్మా గాంధీ అరెస్టునకు బిమ్మట, హైదరాబాదుకీయకత్తి మారెననియు, అందుచే కాంగ్రెసు కార్యక్రమమునందు మార్పు గలుగవలెననియు తెలుపుట వ్యర్థప్రసంగము. మహాత్ముని ఆరువత్సరములు నిష్ఠానియటచే, వారి సంక్షేమము నెక్కుడు భక్తిశ్రద్ధలతో కొనసాగించుట భారతీయుల పరమధర్మము. బర్మోలీ కార్యక్రమము సత్యమూర్తిగారికి రాజకీయముగ బనిపించుచులేదు. రాజమును చేపట్టి కద్దరును వ్యాపింపజేయుట, జాతీయపాఠశాలల నేర్పరచుట, నిష్కూజాతుల నుద్ధరించుట, మద్యపాననిషేధమును సమకూర్చుట, పంచాయతులను నిర్మించుట, అన్ని సంఘముల మధ్యను ఐకమత్యమును వృద్ధిజేయుట, బర్మోలీ కార్యక్రమమునందు జేరినవి. స్వరాజ్యసిద్ధి దేశమునకు గలిగించుట కీయంతములు, రాజకీయముగ బనికీరావని, సత్యమూర్తిగారి యుద్దేశము. ఇవి యన్నియు స్వరాజ్యసిద్ధికి బిమ్మట, చేకూరునని, వారు తలంచుచున్నారు.

స్వరాజ్యమునకు సరాసరి దారిజాపెడి సాధనముల నవలంబింపక ప్రక్కదారుల త్రొక్కుట పాడిగాదని వారి యుద్దేశము. అందుచే ఆచరణ యోగ్యముగు కార్యక్రమమును అవలంబింపవలయునని, సత్యమూర్తిగారు హెచ్చరించుచున్నారు. బర్మోలీ కార్యక్రమమునందలి ఆంశములు ఆచరణ యోగ్యములు గావనిగాని, స్వరాజ్యమున కవిధారి

జాపవనిగాని తలంచుట విచారము. బర్మోలీ కార్యక్రమాంశములన్నియు, ప్రజలకు బలమునొసగి, ఆత్మవిశ్వాసమును వృద్ధిపరచి, స్వరాజ్య సిద్ధికి మార్గము జూపునట్లు కావంతయు సందియము లేదు. స్వరాజ్యసిద్ధికి మూలాధారమేమి? ప్రజలలో పరాధీన భావము తొలగుటయే. పరాధీన భావము తొలగి, తాముస్వతంత్రులమని ప్రజలెప్పుడు భావించునో, అప్పుడే వారికి స్వరాజ్యము చేకూరును. భావదాస్యమునదలినగాని, వాని స్వాతంత్ర్యమును పరులు గుర్తించి నారవింపరు. భావము నందు పరివర్తనము గలుగనిది, ఎన్నివరములను బ్రసాదించినను ప్రయోజనముండదు. స్వరాజ్య విధానములను నిర్మించిన మాత్రమున, స్వరాజ్యము సిద్ధింపజాలదు. స్వరాజ్యము మానసికస్థితయనియు స్వాతంత్ర్య సిద్ధి ననుభవించెడి వారికి స్వరాజ్య మే తెంచెననియు, కారాగృహములు స్వరాజ్యమునకు ద్వారములనియు, తెలిపెడిసంగతులను, సత్యమూర్తిగారింగీకరింపరు. కాని, ప్రజల మనములలో స్వాతంత్ర్యభావము బుట్టకుండ, స్వాతంత్ర్యోద్యమము వాయించు పలుగతుండ, తమ విశ్వాసముల కొరకు సర్వస్వమును సమర్పించుటకు భావములు సంసిద్ధులుగాకుండ, స్వరాజ్య మెట్లు సిద్ధించునో తెలియకున్నది. స్వరాజ్యచుభవమునకు ప్రజలు సంసిద్ధులజూపునపుడు, స్వరాజ్యము చేకూరకతప్పదు. ఈసంగతి స్వతస్సిద్ధమగు సత్యము. ఎల్లకాలమున కీది వర్తించును. అందుచేతనే దేశమొత్తము దేశీయుల హస్తములందేగలదని మహాత్ముడు ఎల్లకాలి చాటుచుండెడివాడు. ఈ సంగతిని మరచి, ఎండ మాపులవెంట బరుగిడుట, అవివేకము. చేతనున్న సాధనమును వదిలి, ప్రపంచమంతయు దిరిగినను లాభ మే మాత్రముండదు. బర్మోలీ కార్యక్రమ మక్కరకు రాకున్న, చేయదగినపని ఏమి?

విద్యాప్రతిష్ఠాపనల బహిష్కారమును, న్యాయస్థాన బహిష్కారమును, శాసనసభాబహిష్కారమును విడనాడి, శాసనసభలలో బ్రవేశించి వానిని స్వరాజ్యసాధనములుగ నవయోగింపుడని, సత్యమూర్తిగారు గొడుచున్నారు. దీనియర్థమేమి? నిరాకరణోద్యమమును విడనాడు డనియేగద. శాసనసభలలో బ్రవేశించుటవలన స్వరాజ్య మెట్లు సిద్ధించునో, సత్యమూర్తిగారు తెలుపరయిరి. సంస్కరణములద్వారా స్వరాజ్యము చేకూరునని సత్యమూర్తిగారియననలంగీకరింపరు. అటులగుచో, వాని నుపయోగించిన లాభమేమియో తెలియకున్నది. స్వపరిపాలనాంతరములు లేకుండ శాసనసభలు చేరుగలుగునా? స్వరాజ్యవిధానమును నిర్మించెడి హక్కును శాసనసభలు ప్రజలకు ప్రసాదింపగలవా? కిలాఫాత్, పంజాబుసమస్యలను శాసనసభలు పరిష్కరింపగలవా? జన్మస్వాతంత్ర్యముల నవి కాపాడగలవా? స్వయంనిర్ణయాధికారమును దేశమున కిప్పించగలవా? ప్రజల స్వయంనిర్ణయాధికారమును పార్లమెంటుసభ గుర్తించుటకు జేయగలవా? చేయలేనియడల శాసనసభలలో జేరి ప్రాధుబుచ్చుటచే లాభమేమిగలదు? శాసనసభలలో, కన్వెంషనుల నేర్పరచి, తద్వారా స్వరాజ్యమును సంపాదింపనెంచుట, వ్యర్థప్రయత్నమని పలుమార్లు సూచించియుంటిమి. పరాధీనదేశములలో నిది కొనసాగుట దుర్లభమనియు, సంస్కరణము లిందు కనకాశ మొసగవనియు తెలిపియుంటిమి. ఇక చేయదగినదేమి? శాసనసభలలో జేరి ప్రతిష్ఠాపనల నవలంబించి, పని జరుగకుండ జేయుటయే. ఇది సాధ్యమా? సాధ్యమయినను ప్రయోజనకరమా? ప్రస్తుతసంస్కరణములు, ప్రతిష్ఠాపనల కవకాశ మొసగవు. సర్వాధికారము, గవర్నరు, గవర్నరు జనరలుల హస్తమునందుండుటచే వారు శాసన

సభ్యుల ప్రయత్నములను త్రొసిపుచ్చ గలుగుదురు. ప్రతిష్ఠాపనల జేసినసభ్యులు శాసనసభలలో బ్రవేశింపకుండను, వారిసంచలనము అక్కరకురాకుండను వారు నూతన నిబంధనల నేర్పజుపగలుగుదురు. ప్రస్తుతనిబంధనలను సంకుచితపరచి, తమ ముష్టము కొనసాగునట్లు వారు చేయవచ్చును.

ఇంతియగాక, ప్రతిష్ఠాపనలను జయప్రదముగ నిర్వహించుటకు, శాసనసభ్యులలో నత్యధిక సంఖ్యాకులు ఏకాభిప్రాయముగ నుండువలెను. దేశములో కొలదిమందికి మాత్రమే, వోటిచ్చెడి అధికారిముగలదు. వీరిని పలువురు పలువిధముల ప్రేరేపింపవచ్చును. అధికారపక్షమువారనేక యుపాయముల నవలంబింపవచ్చును. వర్త భేదము నిడుకొక సాధనముగ నుపయోగింపవచ్చును. ప్రతిష్ఠాపనల కనుకూలుచే పెక్కుమంది సభ్యులయ్యెదరని అంగీకరించినను, వీరెవరును అధికార వ్యామోహమునకు లొంగిపోవరనుట కెట్టి యాధారము గలదు? మంత్రిపదవులును కార్యదర్శి పదవులును వీరినాకర్షింపవచ్చును. కార్యనిర్వాహక సభ్యత్వము లాకర్షింపవచ్చును. వెలుపలనున్నపుడు, అభివృద్ధి సూచకమగు అభిప్రాయములను తెలిపినవారు కొందరు శాసనసభలలో జేరగనే పెడమార్గము దొక్కి యుండిరి. మంత్రిపదవులు వారి పూర్వాభిప్రాయములను మార్చినై చెను. నిర్బంధముల గూర్చి వెలుపల నేవగించుకొనెడివారు, ప్రభుత్వములో జేరిన పిమ్మట, వాని నామోదించుట తటస్థించుచున్నది. మంత్రిపదవులలోను, కార్యనిర్వాహక సభ్యత్వపదవులలోను, భారతీయు లధిస్థించి యుండినను, నిర్బంధము లింత తీవ్రముగ చెలరేగనేల? వీరందరును జేరి, జన్మస్వాతంత్ర్య నిరోధము నేల తొలగింపలేక బోయిరి? ప్రతిష్ఠాపనల నవలంబింప నెంచెడివారు శాసనసభలలో జేరినను, ఉద్యోగ పదవుల యాకర్షణము, వారినిష్ఠాయమును మరల్పదని తెలుప వీలుండదు. గాంధీమహాత్ముడు దెలిపినట్లు, శాసనసభల విషబీజములు, సభ్యుల మనములను చెరువగలుగును. శాసనసభలలో జేరి వానినుండి తప్పించుకొనుట దుర్లభమగును. సంస్కరణములు బనిచేయవనియు, శాసనసభలు ప్రయోజనశూన్యములనియు అన్ని పక్షములవారును అంగీకరించుచున్న నీ సమయమున, సంస్కరణములను బహిష్కరించిన జాతీయవాదులు మరల వానిలో బ్రవేశించుట అనమానకరముగాదా?

పరాధీనదేశమునకు, సంపూర్ణ స్వపరిపాలనము చేకూరినపుడే, శాసనసభలలో బ్రవేశించుట ప్రజలకు జ్ఞేయదాయకము. స్వపరిపాలనా ఛాయ మాత్రము వ్యాపించియున్నప్పుడు, వానియందు బ్రవేశించుటచే పెక్కునష్టములు గలవు నీడలు నిజవస్తువులని భ్రమజెందుటకు అవకాశ మెంతయేని గలదు. శాశ్వతలాభమును సరకుజేయక ఎండమావులవెంట బరుగిడుట తటస్థించును. ప్రజాప్రతినిధులకు అధికారవ్యామోహము ఏర్పడును. ఉద్యోగపదవులు వారిని లొంగజేయును. శాసనసభలవలన చేకూరెడి స్వల్పలాభములు, వారి మనములను మెత్తపరచి, వారినిశ్చయమును నెమ్మది నెమ్మదిగ మరల్చును. నిరాకరణోద్యమ సూత్రమునకు శాసనసభలప్రవేశము, విరుద్ధము. ఈ యుద్యమముకొరకు యిరువదియేడువేలమంది తమ తమ శరీరముల నర్పించియుండగ, మహాత్ముడు నిశ్చయసంక్షేమమును బోధించియుండగ, నిరాకరణోద్యమమును దేశము త్యజించుట ధర్మమగునా? నిరాకరణోద్యమము నేల విడనాడవలెను? ఈ యుద్యమమువలన స్వరాజ్యము చేరువుకు వచ్చుచుండలేదా? ప్రజలలో జయలుభితోతొలగి, ఆత్మ విశ్వాసము జనించినది. నిర్బంధములవలన ప్రజల

శ్చయము మ ర లి పో వ ద ని వ్యక్తమయినది. శ్చక్తివలన, తమ యభీష్టము నెఱవేరునని వారికి నాశగట్టివది. స్వరాజ్యముందుచే భావప్రపంచము లందు సిద్ధించుచున్న దనుటకు సందియము లేదు. పహాత్తుని నిర్బంధించిన పిమ్మట, దేశము జూపిన గాంతము, నిగ్రహము, స్థైర్యాది సుగుణములు, పజల స్వరాజ్యావృత్తను వేనోళ్ల చాటుచున్నవి. కాంగ్రెసు నిర్మాణకార్యక్రమము ఇట్టి సుగుణము లను మరలత బలవరచుటకు తోడ్పడును. తనశక్తిని గా గుర్తెఱుంగుటకు, దేశమునకు శక్తి నెసగును. మానసికముగ మార్పు గలిగిన పిమ్మట, స్థూల ప్రపంచమున మార్పులు గలుగుట కెంతకాలమో ట్టదు. సత్యమూర్తిగారును, స్వదేశోద్యమముపై గాందూడేశముతనప్పిని కే. ప్రదీపింప జేయవలయు నని, గోరుచున్నారు. తక్షణస్వరాజ్యము గోరువా రందరకును కాంగ్రెసునందు ప్రవేశ ముండవలెనని, వారు డెలుపుచున్నారు. కాంగ్రెసుక్రీడు సంగీడిం చెడివా రందరకును, కాంగ్రెసునందు ప్రవేశ ముట కర్హతయుండుటచే, సత్యమూర్తిగారు వేరు కోర వసరము లేదు. విదేశములలో ప్రచారము చేయు వలయు నని, సత్యమూర్తిగారు కోరు చు న్నారు. కాని, ఇంక నలన విశేషలాభ ముండునని భోచును. విదేశములలో కదివలకు జేసిన ప్రచారమునలన లాభము గలిగియుండులేదు. దేశము స్వశక్తి నాధారపరచుకొనిన నాటినుండియు, ఇండియాపత్రి కను బ్రిటీషు కాంగ్రెసు కమిటీని తొలగించినను, ప్రపంచదృష్టి హిందూదేశముపై నిపు డధికముగ మరలియున్నది. ప్రచారకుల నితరదేశముల కెంద రను బంపినను, ఇంతకన్నను నెక్కుడు లాభము గలుగజాలదు.

సత్యమూర్తిగారి సూచనలు, దేశమును పూర్వ పుష్టితికి గొనిపోవును గాని సత్యరాభివృద్ధి కవకాశ ము గలిగింపవు. ఇంతవరకును దేశము గాంచిన యదృష్టమగు నభివృద్ధిని వారు గమనించుట లేదు. నిరాకరణోద్యమారంభము నాటినుండియు జరిగిన పనిని తుడిచివైచి, మరల న్యనహారము సంతను మొదలుపెట్టవలయు నని తెలుపుట, గాంధీ మహా త్ముని, ఇతరదేశభక్తులను ఆశ్చర్యపరచినటుల యగును. వారు జేసిన మహాత్కారములకు చుల కనజేసినటు లగును. బర్మోలీ తీర్మానము, నిరాకర ణోద్యమ విజయసూచకముగాని, అపజయచిహ్న ము గాదు. త్యాగ, సత్య, ఆహింసానైతమున కది, అనుకూలఫలితము. దేశము మహాత్ముని సందేశ మును నిరాకరింపజాలదు. పాశ్చాత్య రాజకీయ దృష్టితో జూచిన, మహాత్ముని యుద్యమము సందర్భరహితముగ గను పిం ప వచ్చును. కాని, హిందూదేశ పునరుద్ధరణమునకు, భార్యకదృష్టితో జూచిన నింతకన్నను ఫలదాయకమగు యుద్యమ మింకొకటి గనుపింపదు. దేశమందుచే, త్యజించిన శాసనసభలను - మరల తాకుట, ద్రోహమగును. భిన్నసంకల్పములకును భిన్నమార్గములకును ఇది సమయము గాదు. వెనుక ముందాడుట కిపు డెంత మాత్రము వీలులేదు. స్వరాజ్యసిద్ధికి సూటియగు మార్గమును మహాత్ముడు నిర్ణయించియున్నాడు. అధి సఫలమగుటకు, మహాత్ముడు స్వరాజ్యాశ్రమ మును జేరి తపము జేయుచున్నాడు. భారతీయు లీతరుణమున ఏకాగ్రచిత్తతో, మహాత్ముడువదే శించిన మంత్రమును అనుష్ఠించి, దాని మహిమను గనుగొని, స్వరాజ్యస్వాతంత్ర్యసాఖ్యమును త్వరలో ననుభవించెదరు గాక! దేశమాత యిక్కట్లు బాపె దు గాక!

ప్రాయశ్చారిగారి జోస్యము

రుష్యా జర్మనీలకు ప్రత్యేకసంధి జరుగుట, ప్రాచ్యదేశమునకు మిగుల కష్టముగనున్నది. నా రిందులకు విశేషాగ్రహము గనుబడుచున్నారు. లాయడుజార్జిగారు ఖొందరపడక ప్రాచ్యదేశ తీవ్ర తను ఉపశమింపజేయ బ్రయత్నించుచున్నారు. జనోవాలో ఇంగ్లీషు ఆమెరికను పత్రికాప్రతినిధు లిచ్చిన మిడుసందర్శమున ముచ్చటించుచు, లాయడుజార్జిగారు భావిస్థితిని వివరించెడి. యూరపుఖండమునందు, రుష్యా, జర్మనీప్రజలు మూడింట రెండువంతులు గలరు. జర్మనీ రుష్యా దేశములు సంధిజేసికొనుటవలన, రెండుదేశముల ప్రజలును కలసి యూరపునకు ఉపద్రవముగలిగింప జేయుట కెంతయేని యవకాశముగలదు. అందుచే జనోవా సమావేశోద్యమములు సఫలముగానియడల, యూరపుఖండము మరల రుధిరపూరితమగునని లాయడుజార్జిగారు జోస్యముబలికిరి. మిత్రమండలి వారికి గలిగిన విజయమును, శత్రువులను ఆడగ్రా క్కుటకును వారిపై పగ సాధించుటకును ఉపయో గింపవలదని, లాయడుజార్జిగారు హెచ్చరించెడి. రుష్యా, జర్మనీలతో అనుకూలమగు సమాధానము జేసికొనవలయునని వీరి యుద్దేశము. ప్రాచ్యదేశ ప్రధానియగు పాయింకేరుగారుమాత్రము కారము లును మిరియములును నూరుచున్నారు. ఇట్టిస్థితిలో, జనోవా సమావేశపు ఉద్దేశములు జయప్రదముగ కొనసాగునా? లేనియడల, లాయడుజార్జిగారు బలికెనుట, యూరపునందు ఘోరసంగ్రామము మరల యదృష్టవింపగలదు. నానారాష్ట్ర సంఘము గాని, వాషింగటను సమావేశముగాని, జనోవా సమావేశముగాని, మరియొకసంగ్రామము నాప జాలనియడల, పునర్నిర్మాణ సమస్యయంతయు విఫల మయినటుల ఎంచవలయును. యూరపుఖండము శాస్త్రసాధనములనెన్నిటినుపయోగించినను లాభ ముండదు. ప్రజలహృదయములందు మార్పుగలుగ వలెను. వాదదృష్టిపథము మార్పవలయును. పశు బలమునుగాక, ధర్మమునే ఆన్నిజాతులును ఆధార పరుచుకొనవలయును. అప్పుడుగాని, శాశ్వతముగ శాంతిగురుదు. భారతదేశ మొసగెడి సందేశ మిదియే. భారతదేశము స్వాతంత్ర్యము బడసిన గాని, ఈసందేశము ప్రపంచముదంతటను మోరు మ్రోగదు. భారతదేశము స్వాతంత్ర్య సిద్ధిగాంచుట ప్రపంచమున కెంతయవసరమో, ప్రస్తుత పరిస్థి తులు తేటపరుచుచున్నవి.

సంధి నియమములను నిరాకరించుట

ఆంగ్లోరా ప్రభుత్వమువారు, మిత్రమండలి విధించిన సంధినిబంధనలను నిరాకరించినటుల, విదేశవార్తలు డెలుపుచున్నవి. ఇంతకన్నను వేరుగ జరుగునని తలచుటకు వీలులేదు. తుర్కీకి శారవ భంగమగు సూచనలను కెమెలిస్టు లంగీకరింప జాలరు. గ్రీసునకు ఆక్రమముగ తుర్కీ-భాగములను కట్టిబెట్టి, తుర్కీయధికారమును నామమాత్రము గావించి, మహమ్మదీయ ప్రపంచమున కంతకును ముఖ్యమగు మహమ్మదీయ పవిత్రస్థలములుండు ప్రదేశములను తుర్కీ-రాజ్యమునుండి తొలగించె డినిబంధనలను, మహమ్మదీయలెటు లంగీకరింతురు? ఇండియా ప్రభుత్వమువారు తెలిపిన కోర్కెల నయి నను సఫలపరుచుటకు మిత్రమండలి వారంగీకరింప నపుడు, కిలాఫాత్ సమస్య ఎటుల పరిష్కార మగును? ఎన్నిసార్లు జెప్పినను, ఇంగ్లండు మంత్రులు మహమ్మదీయుల గోర్కెలకు పెడచెవిని బెట్టి తమమార్గమును వదలకున్నారు. కెమెలిస్టులు

సంధినిబంధనలను నిరాకరించుటచే, మిత్రమండలి ప్రతినిధు లొకరితో నొకరు యోచించుచున్నారు. ప్రాచ్య ఆంగ్లోరా ప్రభుత్వముతో యిదివరకే ప్రత్యేకసంధి జేసికొనినది. ఇటలీగూడ ఆమార్గ మునే అవలంబించునట. భావిపరిణామ మెటు లుండునో నూహింప విశ్వముగాదు. కాని, ప్రస్తుత నుస్థితికింతయు, బ్రిటీషు మంత్రులు బాధ్యత వహింపక తప్పదు. అందరలో కర్తవ్య ప్రభువు లాయడుజార్జిగారి బాధ్యత మరింత యధికమని జెప్పవచ్చును.

వింతవార్త

మెస్టనుప్రభువు భారతదేశ సంస్కరణ విధా నముగూర్చి యొ స గె డి యుపన్యాసమునకు, ఇండియా ప్రభుత్వసభ్యులుగ వెనుక బనిచేసిన సర్ గె. ఫ్రీటువుడు విల్పనుగారిని అధ్యక్షులుగ నుండ గోరగ, వారందుకు నిరాకరించిరి. కారణమేమి? ద్వంద్వప్రభుత్వము, వికారమనియు, పనిచేయదని యు, అపజయముగాంచక తప్పదనియు, విల్పనుగా రిభిప్రాయపడుటయే కారణము. తాము స్వపరి పాలనమునకు సుముఖులయినను ద్వంద్వపాలనము తమ కెంతమాత్రమును ఇష్టములేదని విల్పనుగారు సూచించిరట.

స్థానిక వార్తలు

సుకుణవిలాససభ:— ఈసభవారు ఏప్రిలు 30 వ తేదీ సాయంత్రము 5-30 గంటలకు విక్టోరియాపబ్లిక్ హాలులో 'కృష్ణశీల' లను తెలుగున ప్రదర్శించెదరు. ఇందులకు వచ్చినదెబ్బు తక్షణాగ్రీకానండి యాదేశము కు వచ్చువారల శహాయనిధి కీడుబడును.

కార్మికుల బీచి సభ:— కార్మిక కేంద్ర సంఘ యాజమాన్యమున కేపు సాయంకాలము 5 గంటలకు హైకోర్టు బీచి కద్ద ప్రస్తుత కార్మిక స్థితిని గూర్చి విచారించుటకు కార్మి క మహాసభ జరుగును. శ్రీమాన్ ఎస్. శ్రీనివాసయ్యంగారు అధ్యక్షత వహించెదరు.

సంస్కృతిసంఘము, మద్రాసు:— ఈ సంఘ కా ర్యనిర్వహణమునకై క్రిందటి పొంగల్ల పంతులగారి వసూలు చేసిన సామ్మ్య హండిలనుండి ఏప్రిలు 30 వ తేదీ సాయంత్రము 3 గంటలకు తీసి లెక్కింపబడును. శ్రీమాన్ యెస్. వరదాచార్యుగారు యం. ఎ. బి. యల్. అధ్యక్షత వహించెదరు.

గా. హరిసర్వోత్తమరావు గారు:— శ్రీయత హరిసర్వోత్తమ రావుగారు జ్యోతిషితులై యందుటచే వారు రాగల ఆదివా.మునాడు ప్రారంభింపదలచిన 'మాతృసేవ' పత్రిక ఇక పరిరోజులకడకు వెలువడుటకు వీలులేదని తెలియ మున్నది. జ్వరమువలన, వారు శేషటి రాష్ట్రీయ కాంగ్రెసుసంఘ సమావేశమునకుగూడ వెడలరు.

జంతు హింసానివారణసంఘము:— ఈ సంఘ గౌరవ కార్యదర్శిగారిటుల వ్రాయుచున్నారు:— ఈ సంఘ మువారు, తిరుకల్గేటిలో అజ్ఞాసామిష్ట్యమున పాలనాద దూడ కొకదానిని పాలులేక యెండగట్టుచున్నందులకై చార్జి జేరిరి. చేసినతప్పు ఋజువగుటచే రాయపేట బెంచీకోర్టులో 25 వ ఏప్రిలు తేదీని 30 రూపాయల జరిమానా విధింపబడెను. మన్నడిలో గానుగాడు తెలకవాడు యెడ్డుపెడమిరి పుండ్రెనను గాను గాడించుటచే చార్జీచేయుటడెను. ఆ యెడ్డున తోలువానిపై గూడ ఆ తప్పునకే చార్జీచేయుటడెను గానుగ వారికి 25 రూపాయలును, తోలువానికి 5 రూపాయలున చాకలపేట బెంచీకోర్టువారు 25 వ ఏప్రిలు తేదీని జరిమానా విధించిరి.

విదేశ వార్తలు

జెనోవా సమావేశము.

లాయడు జార్జిగారి శాంతివచనములు

రష్యాజర్జనుసంధి

ఏప్రిల్ 27:— అంగ్లో ఆమెరికన్ ప్రతినిధుల విందు సందర్భమున లాయడు జార్జిగారు యూరప్నుండి వర్ణించుచు నున్నారని చెప్పెను. యూరప్నుండి వచ్చిన విదేశీ జనసంఖ్య 2/3 వంతులుండెను. అందుచే వారి ఆభిప్రాయములను నింపబడవలెననుటకు రష్యాజర్జను యొడబడికయేచిన్నాను. యూరప్నుండి వచ్చిన సమస్తము నుండి బ్రాహ్మణులకు నింతవరకు యెట్టి ధర్మపద్ధతులను లేవు. ఇందువలన యూరప్నుండి నూతనతాపామును సంభవింపవచ్చును. ఆమెరికన్ ప్రతినిధులగుట జెనోవా సమావేశమున పాల్గొనవలెనని లాయడు జార్జిగారు విరళమునండి వాంఛించుచుండిరి. ఇంతవరకును ఆమెరికన్ వారిని జోక్యము చేయవలెనని గాన వారి ఆభిప్రాయముల కెక్కుడు గౌరవ మీయవలెను. జెనోవా సమావేశాదర్శములు సఫలము లయినచే దప్పు, తన జీవితకాలము లోనే యూరప్ను తిరిగి రక్షించుటయందు మునుగు సమయము తలపించునని వారు నడిచిరి. మిత్రమండలివారికి లభించిన జయమును, పరాజితుల నణగ ద్రొక్కటకును పగదీర్చుకొనుటకును నుపయోగింపరాదని లాయడు జార్జిగారు హెచ్చరించిరి. ప్రపంచ చారిత్రమునందు జెనోవా సమావేశము నూతనపథము ద్రొక్కచున్నది. విదేశీపాపములను ముందు ద్రొక్కబోవు మార్గ మీ సమావేశ తీర్మానములపై నాధారపడియున్నది. ఒక పక్షము వినములోనే అన్ని పక్షములవారికిని సమాధానము కుదురవలెననుట వెలెననుట, వాషింగ్టన్ సమావేశము అనుకొనిన కాలముకంటె చాల నిధికముగ పట్టును. అందుచే జెనోవా సమావేశము గూడ మూడు మాసములు పట్టునని చెబుచుంటున్నది. కాని చాలకాలము నుండి వేళ్లు పాతుకొనియున్న చిక్కులు ఒక నెలలోజూలలో సమసిపోవుట సంభవము. జెనోవాకు ప్రథమమున జనదేవుల నప్పుడెంత నమ్మకము గలవో లాయడు జార్జిగారి కిప్పుడుగూడ నట్టి నమ్మకము గలదు. జర్మనీ రష్యాలకు వ్యతిరేకముగ వివిధ రాష్ట్రములవారు సంఘముగ గూడి వారి నణచివేయ వలెనని యెత్తించుట గ్రుడ్డియాలలో చనరష్యాజర్జను యొడబడిక సంభవించి తీరుననియే దానిని దప్పించుటకు వేదమార్గము లేదని యు చాలకాలమునకు పూర్వమే లాయడు జార్జిగారు చెబునుకొనిరి. తుదపూర్వోదేశమునకు రష్యాకు జోక్యములే మానన యగు జర్మనీ తానుటయే నిలువ, విదేశీ ప్రభుత్వము లొక్కటియై, వారిద్దరిని అణచియుంచుటయే కావ్యతవిధానముగ పెట్టుకొనిన యెడల యూరప్నుండియు త్వరలోనే నాశనమై పోవునని లాయడు జార్జిగారు నడిచిరి.

పరాసు ప్రతినిధులు

ఏప్రిల్ 27:— జెనోవా సమావేశమునందు పరాసు ప్రతినిధులచర్య సంగీకరించుచు, ప్రతినిధులు కేసు తీర్మానములనే జాగ్రత్తతో ననుసరింపవలె ననియు సోవియటులయెడల పాయింట్ గారివిధానమునే యవలంబింపవలె ననియు పరాసు మంత్రివర్గమువారు, ప్రతినిధులనాడుట దగు బాధోగారికి చెలిపిరి.

నవ్వుపరిహారములు

ఏప్రిల్ 28:— నవ్వుపరిహారములను గురించి విచారించుటకు నుక్రైముకాన్సిలువారు జెనోవా యాడు సమావేశ మగుదు రను నూచనకు పరాసు మంత్రివర్గమువారు రనుకూలముగ లేరు. మేమెల 31 వ తేదీలోపల జర్మనీపరిహారముల నియంత్రింపవలెననుటకు తరువాత నివయమును చర్చింపవచ్చు ననియు ఈలోపల చర్చించుట నవసరమనియు వారు తీర్మానించిరి. ఈ సమావేశము నందు, రష్యా జర్మనులయొడబడికనుమాత్రము చర్చించునెడల సీసమావేశమున కంగీకరింతుననియు అప్పుడు పోలంకు, లిటిలు ఎంటెంటి ప్రతినిధులగుట నందు పాల్గొన నావ్యవించెద నని పాయింట్ గారు శ్రేపిరి.

జర్మనులయెడల ప్రాతికూల్యము

జర్మనీకిని, ఆస్ట్రీయాకును యెట్టి సహకారములను కొన్నరాదని పాయింట్ గారు చెలిపిన విషయములను వార్తా పత్రిక లభ్యతాపాముతో నభిసందించుచున్నది.

భారత వ్యవహారములు

రాజప్రతినిధిగారి వెమానరు ప్రసంగము

పార్లమెంటునందు ప్రశ్న

ఏప్రిల్ 26:— కామన్స్ సభయందు కమాండరు ఇన్ చీఫ్ కర్జును గారు, రాజప్రతినిధిగారు ఏప్రిల్ 6 వ తేదీన వెమానరునందు గావించిన యువస్వాగతమును గురించి (రాజప్రతినిధిగారిచ్చట వెవర్సుసంధిని గురించిగూడ ప్రసంగించిరి.) ప్రశ్నింపగా చాంబెల్లేను గారి రిట్లు ప్రత్యుత్తర మిచ్చిరి:— రాజప్రతినిధిగారి యువస్వాగతమునందు విమర్శింపవలసిన యంత మెద్దియును లేదు. రాజప్రతినిధిగారందు తమ ప్రభుత్వముయొక్క నిజమైన హోదాను సరిగ కల్గించిరి. వారిహోదా యెట్లున్నను ఈ క్లిష్టసమస్య (వెవర్సు సంధి) యందువా రితరవిషయములను గూడ గమనించవలయును.

విల్సనుగారు అధ్యక్షుపదవిని నిరాకరించుట

ఏప్రిల్ 28:— లండనునందు విశ్వవిశాలయకలాలయందు మెట్సప్రభువు “భారతదేశ నూతనసంస్కరణలు” అను విషయమునుగురించి యువస్వనించుననియు ఆసమయమున సభ్యత్వతనదని వహింపవలసిన దనియు సర్ వైస్మిట్లవుడు విల్సనుగారిని కోరగా వారాపదవిని నిరాకరించుచు నిట్లు చెలిపిరి:— భారతదేశము స్వపరిపాలనకు తగుస్థితిని పొందినపుడు స్వపరిపాలన మొనంగవలె నని వాదించువారలతో నేనొకడను. మెట్సప్రభువుగారి విధానము నాకెంతమాత్రమును అంగీకారముగ లేదు. మీ ప్రవేశపెట్టిన ద్వంద్వపరిపాలనము కార్యాచరణ యందు పెట్టుట అసాధ్యము. మెట్సప్రభువు ప్రశంసించెడి ఈవిధానము చాలవికారమైన దగుటచే భగ్గుదుగుట తథ్యము.

సమీప ప్రాచ్యము

మిత్రమండలి - అంగోరా

ఏప్రిల్ 27:— “డెయిలీ టెలిగ్రాఫ్” ప్రతినిధిలేఖకు డిట్లు చెబుచున్నాడు. హర్దింజీవర్మపు ఇటీవల పాకిస్తానునందు లండనునకువచ్చెను. వీరచ్చట, మిత్రమండలి వాషింగ్టన్ కు వెళ్లు నిరాకరించుటచే సంభవించు పరిస్థితులను గురించి కర్జును ప్రభువుతో సంభవించి తిరిగి పారినునకు జరిగి. వారచ్చట నివయమై పాయింట్ గారితో సంభవించెదరు. కోమునందలి బ్రిటిషురాయబారి ఇటలీ ప్రధాన మంత్రితో సంభవించును. ఇటలీ కెమెల్లిస్టులతో ప్రత్యేక యొడబడిక గా విం చు కొ ను నా?

డెయిలీ టెలిగ్రాఫ్, విలేఖకు డిట్లు చెబుచున్నాడు:— పారిసు నందు మిత్రమండలిచే గావించబడిన నూచనలు సంపూర్ణముగ భగ్గును లాయెనని నువిదిత మగుచున్నది. పరాసువిధానము నవలంబించి ఇటలీవారుగూడ కెమెల్లిస్టులతో ప్రత్యేక యొడబడికను గావించుకొన నెంచుచున్నార. అందుచే మిత్రమండలివారి నావ్యవించి తిరిగి ఈ సమస్యను పరిష్కరింపవలెనని గోరుట ఆవశ్యకమని బ్రిటిషువారు చెంచుచున్నారు.

చైనా విషయస్థితి.

చైనా ప్రభుత్వాధ్యక్షుడు, వువైపుగారిని ఛాంగ్ కుటిలిను గాని తమతమ నైస్యములను యథాస్థానములకు గణింపవలయుననియు తరువాత సమాధానము క రకు ప్రయత్నింప బడుననియు నుత్తరవుల గావించెను. కాని ప్రయత్నములు సఫలము లగు నూచనలు గానించుటలేదు.

మ్యూనిషన్స్ ప్రాడు కేసు

కలకత్తా మ్యూనిషన్స్ ప్రాడు కేసునందు నిందుకులలో నొకడగు వైట్ల అను నాయకుడు జబ్బుగా నుండుటవలన నాయనను నడిచివెట్టవలెనని డివిజనులు కోర్టువారు తర్జు గావించిరి. వీర హ్యుట్రోగము వలన బాధపడు చుండెననియు డివినుట ఆశక్యమనియు తెలియుచున్నది.

ఇంజనీయరింగు సమ్మెకట్టు

ఏప్రిల్ 27:— ఇంజనీయరింగు సమ్మెసంకర్షమున కార్మికులకును యజమానులకును సమాధానము కుదురలేదు గాన నీవిషయమును విచారించుటకు ఒకవిచారణకోర్టు నియమింప బడునని చాంబెల్లేను గారు కామన్స్ సభయందు చెలిపిరి. వీరు లేవు సమావేశమగుదురు. సర్ విలియము వారెండరు మెకెంజీగారు విచారణను జరిపెదరు.

అయిర్లందు కలహములు

పోరాటములు సాగుచుండుట

ఏప్రిల్ 28:— ఈయందయమున మల్లింగ్తుంగు ప్రజాస్వామ్య, తాత్కాలిక ప్రభుత్వకలాలములకు పోరాటము తిరిగి ప్రారంభమయెను. ఇరుపక్షములవారును మరఫితంగులను తుపాకులను ధారాళముగ నుపయోగించుచు రెండంగులవరకు పోరాడిరి. ఒకడు మృతినందెను. చాలమంది గాయములు తగిలెను. తాత్కాలిక ప్రభుత్వకలాలములు ముందు కయ్యమునకు ప్రారంభించెను. ప్రజలయందు చాల నుదేకము ప్రబలెను.

ఇంకను దారుణములు

ఏప్రిల్ 27:— గత రాత్రి కార్మికులగ్రామమున దొక న్యాయవాది, ఒకరసాయనకాస్ట్రొఫ్టాడు, ఒక నాకాళికారి వారివారి గృహములందు హత్యగావించబడిరి.

దార్జిల్గముల నిరసించుట

గ్రీష్మితుగారు

ఏప్రిల్ 27:— డెయిలు ఈ రాను సమావేశము నందు గ్రీష్మితు గారు అధ్యక్షుక ప్రాంభోపన్యాస సందర్భమున, అయిర్లందు ప్రజలు ఒడంబడికవై తమ నిజాభిప్రాయమును ధారాళముగ చెబుట వీలగునటుల జేయుటకు ప్రభుత్వము తా రెట్టి చర్యలనయిన దీసికొ నెదరని నుడిచిరి.

యూథాంగమంత్రిగారు ప్రజాస్వామ్యవాదులను నిరసించుచు ఇంతవరకు వారిచే 331 తపాలాశీసులు ఎదిర్చబడెననియు; చాలగొప్పకంపెనీలు తమ కంపెనీలను తాత్కాలికముగ మూసివేయుచున్న వనియు చెలిపిరి.

కాథలికు బిషప్పులు

మహాతునందు సమావేశమైన కాథలికు బిషప్పు లందరును ఏకగ్రీవముగ వైసిక దౌర్జన్యముల నిరసించుచు నొక ప్రకటనను గావించిరి. తిరుగుబాటుదారులు అవమానకరముగ తమ దేశము వైసినే యుద్ధము చేయుచుండిననియు వీరు పితృహంతకులుగాని దేశభక్తులు గారనియు నందు చెబుబడినను. వైసిక నిరంకుశత్వము ప్రజలకు దుస్సహముగ నున్నదనియు దీనిని జూచి ప్రజలు భయవిహ్వలై యసహ్యించుకొనుచుండిననియు వారందు చెలిపిరి.

యువరాజు పర్యటనము.

ఏప్రిల్ 27:— అంగ్ల యువరాజు ఈదినము కియాటోకు జేరెను. పట్టణ మత్సరముగ నలంకరింపబడినను. అధికారులు యువరాజునకు స్వాగత మొసగిరి. ప్రజలు గుంపులు గుంపులుగా వీధులందు మూగి తమ యుత్సాహమును గనబరచిరి. వీరు ఓమి యారాజగడండు బసజేసిరి వీరు మియనోషిటాకు వెడలుటకు పూర్వసన్నుట భూకంపమువలన కష్టములందు నున్నవారికి సాహభూతిని చెబుచు తంజినపిరి.

రష్యా - ఈస్టోనియా సంబంధములు

ఏప్రిల్ 27:— ఇటీవల సోవియటుల అధికారులు టెలిలిను నందలి ఈస్టోనియాను రాయబారిని మరమ్మగురు రాయబార కాభాధికారులను అరెస్టు చేయుటయొగాక నివయమున ఈస్టోనియా ప్రభుత్వమువారికి తెలియజేయగూడ ఈయ నిరాకరించిరి. అందుచే రష్యా ఈస్టోనియా సంబంధములు చెడుచున్నవి. ఇందులకు గా ఈస్టోని యా అధికారులు రెండునెలలను నల్లరుసోవియటు రాయబారకర్తమువారిని పట్టుకొని నిర్బంధమున నుంచిరి.

మొనూరు సంస్థానము

హస్సను జిల్లాభోర్డు

ఈభోర్డులో తోటలయజమానులపక్షమున ఆర్ .డబ్ల్యు. రూతరుఫ్డు గారిని సభ్యునిగా నియమించిరి.

వైద్యసిబ్బందిని తగ్గించుట

ప్రభుత్వవ్యయములను తగ్గించు సంకల్పమున మొనూరులో కార్యదర్శుల కార్యాలయమునందలి వైద్యసిబ్బంది సంతకు తగ్గించి కొద్దిమందినిమాత్రమే యుంచిరి. అందు వలన 5000 వ్యయము తగ్గినది.

రైల్వేలు

ప్రభుత్వమువారి పరిశీలనక్రింద 1-7-21 మొదలు 31-3-22 ఆఖరుకు మొనూరురైల్వేలవలన 20,68,000 మెట్లు ఆదాయము వచ్చినది. 31,32,000 వచ్చునని అంచనా వేయబడినను.

బడా దాదా.

ద్విజేంద్రనాథబ్రాహ్మణుడు సహాయనిరాకరణము.

ఈ మహానీతునియొక్క సామము మనము యెట్లెల తరుచుగా వినుచుండుటచే, నీయన జీవిత చారిత్రమును పాఠకులం తెలిసికొనుట యవసరము.

ఈయన నూరేండ్లు నిండి, నడమటకును కూర్చుండుటకు గూడ కత్తిని గోల్పోయి బోల్చుచు కాంతి నికేతనమున అంత్య దినములను గడపుచుండిన శతవృద్ధు. విఖ్యాతిచెందిన మహాద్వైజేంద్రనాథబ్రాహ్మణుడు గారి శతవృత్తులు. కవి రవీంద్రుని యొక్క ఆగ్రహదరుడు, మహాత్మ్యవేత్త, పరమధర్మకు. ధ్యాన నిష్ఠుడగు మహర్షియొక్క శిష్యుడైన పక్షులు వ్రాలు చుండెడివని అందఱును చెప్పుకొనుచుండుదురు. ఈయనను "బడా బాదా" యను గౌరవనామముతో గాంధీమహాత్ముడును యింక ననేక మంది యితరులును పిలుచుచుండుదురు.

శతవృద్ధుడై, నేడోరేపో, దేహయాత్రను చాలించి సిద్ధముగా నుండిన యీ మహానీయుని ఉత్సాహమును, పట్టుదల యను సమస్తజనలకును అదర్శములై వెలయుచున్నవి. నేనొక సారి యీయనను బోల్చుచుకాంతి నికేతనమున దర్శించి నప్పు డీయన "రాజీనామకూసా" యను అంగగ్రంథమును చదువుచుండెను. దేహము ముగియెనను, ఆత్మయాత్ర, యనోభావములు, మును తిని కాకుండుటచే యానోభావముతో నీయన ప్రకాశపడిన కష్టస్థూరములను గూర్చి చదువుచు, ప్రపంచకష్ట సుఖమును ముంకను తెలుసుకొనుచునే యుండెను. ఆంధ్రదేశమునుగూర్చి నన్నాయన అనేక ప్రశ్నలనువేసి తెలుగుభాషయొక్క గౌరవస్థ వివరములను నడుగజూచెను.

సహాయనిరాకరణద్యయమును మహాత్మా గాంధీగారు ప్రారంభించినతోడనే ఉద్యమముయొక్క ధృతత్వమును గ్రహించి యీమహానీయుడు వెంటనే "నాయనా, ప్రపంచము యొక్క దూషణభూషణలను లెక్కచేయకుము. నిర్భయముగా కొనసాగింపుము. నీవు ధర్మాత్ముడవు. విజయమును పొందెదవు" అని ఆశీర్వాదించుచు మహాత్ముని కొక యుత్తరమును వ్రాసెను. నాటినుండి నేటివరకును ఉద్యమము యేవిధమున నడుచుచున్న ప్రపంచము, సందిగ్ధసమయములలో నెల్ల చక్కని ఉదాహరణములతో ధృతత్వమును బోధించుచు నమిత సేవ చేయుచున్నాడు.

ప్రభుత్వమువారు సహకారమును గూర్చి బోధించుటకు ప్రారంభించినప్పుడు అనేక మంది సహకారము (Co-operative) మని చెప్పుకొనుటకు జూచి యీయన చాల విచారించి సహకారమునకును సహాయనిరాకరణమునకును తత్పరములను బోధించుచు కేంద్రీకృత వైసు అధ్యయనకు సహాయము చేయుట ధోరణిపాపమనియు, దౌర్జన్యమును పరిపాలనామూలముగా పెట్టుకొనిన ప్రభుత్వమునకు సహాయము చేయుట కూడని పని యనియు వెల్లడి చేసెను. తాను కడువృద్ధుడై, యేకాంతవాసమునుచేయుచు, చెప్పుచుండిన యీ మాటలను గ్రహించక యింకను సహకారమని తిరుగువారందఱును పరిమేళన కీపాపమున కుత్తరవాదులు కావలసియున్నారని చాల గట్టిగా వ్రాసెను.

విశేషశ్రద్ధాసహాయముగూర్చి దేశమునందు వాదోపవాదములు జరుగుచుండెడి, ఆయన తమ్ముడగు రవీంద్రనాథ బ్రాహ్మణుడు, ఆంధ్రుడు మొదలగు వారను కృత్రిక వాదములను చేయుచుండి నపుడు నొక రోగియొక్క కథను ఉదాహరణముగా చెప్పుచు, నీ దహనంసార్థము జరుగవలసినదే యనియు, నీ దహనమునలనే వారిద్రవ్యము లోలీపోవుననియు, తాత్కాలిక కష్టము కలిగినను, కాశ్యోత సుఖము గలుగుననియు సుబోధకముగావించెను. గాంధీమహాత్ముని నిష్పందించినపుడు యీ ప్రభుత్వముయొక్క పశుబలప్రదర్శనమును నిరసించుచు, జరుగుచుండిన భృహదీని వివరించుచు వ్రాసెను.

గతవారపు యంగుయిండియాపత్రికలో గాంధీ మహాత్ముడు అనునీక నాగరికత నంతయు ధ్వంసముచేసి ప్రపంచమును పూర్వపు అనాగరిక పద్ధతులలోనికి తీసికొని పోవ యత్నించుచున్నాడని చేయు ఆక్షేపణములకు సమాధానము చెప్పుచు, నేనిధముగ గ్రీకులయొక్కయు, రోమనుల యొక్కయు నాగరికతల పెచ్చు వెలికిపోయి, మూలబట్టుకు జూలిపోయినో, వివరించుచు, యూరప్షియను మహాసంగ్రామమును తెచ్చివెట్టి, లతోపలతుల జనమును హరించి, ప్రపంచమును రక్తపాతమును గావించిన యీ ఆధునిక నాగరికత వెంటనే నాశనము కావలసిన కాలము వచ్చిందని వ్రాసెను.

సామాన్యవస్తుపరిశోధనము, ఉపయోగములు

కొబ్బరిచెట్టుయొక్క ప్రతిభాగమును యేదోవిధముగా మన దేశమునం దుపయోగించుచున్నాము. అది మనకందరకు తెలిసిన విషయమే. కాని, కొబ్బరికాయ పెంతు (అనగా, కొబ్బరిని తినివేయగా మిగిలినవిషు)ను మాత్రము కర్మముగా పారవేయుచుండుము. ఒకచో పారవేయున యెడల, తినుబండవస్తువులనుగాని, మరి యే యితరవస్తువులనుగాని, కాగ్రతచేసికొనుట కుపయోగింతుము. కొంద రాపెంతును కాల్చి, ఒక విధమైన చమురును తీయుదురు. ఆచమురును కొన్ని వర్గ్యోగముల కుపయోగింతురు. కొబ్బరిపెంతులు విశేషముగా దొరకుప్రాంతములందు వానిని బాగుగా తయారుచేసి కమసాల కుంపట్ల కుపయోగింతురు.

(1) కొబ్బరిపెంతు గట్టిగానుండును; తేలికగా గూడ నుండును. నొక్కినయెడల వంగును; వదలివేసినయెడల పూర్వస్థితికి తిరిగివచ్చును; ఇంకా గట్టిగా నొక్కినయెడల పగులను. దానియందు మంచి చేవగలదు. ఆరగదీసినయెడల, ననువువచ్చును. (2) వానిలో నీళ్లుపోసియుంచినయెడల నీళ్లు వ్రేలి ప్రవింపవు. ప్రకృతియందు, కొబ్బరికాయ నీళ్లు అంతరించిపోకుండ, యెట్టి అద్భుత యేర్పాట్లు జరిగినవో! (3) దానిలో నేడి పదార్థముగాని, మంచుకంటి చల్లని పదార్థముగాని ఉంచినయెడల, ఉష్ణమును, శీతలమును చాల సేవటినకు నిలుపును విద్యుచ్ఛక్తిని గూడ నిలుపునో లేదో నేను పరీక్షింపలేదు. (4) కాల్చినయెడల ఒక ధవళు చమురు వచ్చును. (5) కాల్చగా వచ్చిన బూడిదయందు ఒక విధముగు లకణము 'సాప్ట్' ఉండును. ఇది మొక్కలకు యెరువు 'ఫెర్టిలైజర్' పనికవచ్చును.

కొబ్బరిపెంతుకు తగినీతిని ఉపయోగపరుపకుండ యేల ఇంతవరకు ఉపేక్షచేసివారో తెలియదు. రబ్బరు యంత ఉపయోగమైన పదార్థమో అంతవరకు తెలిసియున్నది. దాని విషయమై మన పాశ్చాత్య సాదరలు దివదీసుమునకు క్రొత్త క్రొత్త యుపయోగములను కల్పించుచున్నారు. సిమెంటును యే ప్రకార ముపయోగించుచున్నారో అట్లనే రబ్బరును గూడ నుపయోగింపదగు నని యోచించుచున్నారు. కొద్దకు రబ్బరు తొడగవలెనని ప్రయత్నించుచున్నారు. "బ్రిష్టుల్ ప్లాస్ట్" (కృత్రిమపామిణము)ను, జీటనుంటిలో నొక విధముగు బూడిద గలిపి ముద్దచేసి, ఆమ్ములోవేసి ఆకారముతెచ్చి కాల్చి, యిటుకలవలె నుపయోగించుచున్నారు. అది తేలికగాను గట్టిగానుండును. ఇట్లు వారందఱు తమ బుద్ధి వినియోగించుచుండగా మనకు సులభముగా లభించు పదార్థములను కాలితో తన్ని వేయుచున్నాము. వెంటి చెట్టును యకు వచ్చునా?

దీనిని అల్పవిషయము గాను, తుద్రముగాను తలంపజను. ప్రపంచములో నే పదార్థము వైసను తుద్రముగా భావించుట వలన, మన తెలివితేమియే వెల్లడియగును గాని వేటుగాదు. అమెరికా, జర్మనీ, మొదలగు దేశములవారు చేసిన పనులను మనము విన్నప్పు డెల్ల ఆత్యాశ్చర్యకరముగా దోషకమానదు. ఒక బుద్ధిమంతుడు రంపపు బాట్టునుండి పంచదారను తయారు చేసెనట. రాక్షసభాగ్యునిండియు, తారునుండియు, చిత్రవిచిత్రములగు నుగంధములను, మర్మపులను తయారుచేయుచున్నారని మన మెఱిగియే యున్నాము. వీనికి గారణ మేమనగా, వారావస్తువులను తుద్రములుగా భావించలేదు. కావుననే

వివిధమైన స్పార్శమునులేకయో కేవలము ధర్మచింతతోనే కాలక్షేపముచేయుచు, పనుభక్తుడై యుండిన, యీమహానీయులొక్క హితోపదేశములను భారతీయులుమాత్రమేగాక, ప్రభుత్వమువారును, సమస్త పాశ్చాత్యజాతులును గ్రహించి, యీపనుల ప్రదర్శనను, యేవిధమున ప్రపంచమున ధర్మహాని కలిగించుచున్నారో, విశ్వేషియొక్క సంతానమైన మానవజాతికి ప్రేమరాశిత్యము నలవరచి పరమేశ్వరునియెడల ద్రోహము చేయుచున్నారో గుర్తించవలసియున్నది. భారతీయులుగూడ తమపూర్వపు బౌద్ధత్యమును గుర్తించుకొని, తమవ్యారాప్రాపంచమునకు గాంధీమహాత్ముడు బోధించదలచిన ధర్మమును గ్రహించి ప్రాపంచకమైన స్వరాజ్యమునుగాక దౌర్జన్యరాశిత్యమును, ప్రేమభావమును, ధర్మపద్ధతులను సాధనములుగా చేసికొని అభ్యుదామార్గమును నెలకొల్పుటకు ప్రయత్నించుచేయవలసియున్నాడు.

తల్లా పగడ నరసింహ శర్మ.

వారు వేదముజ్జిన యెడల బంగార మగును. జ్యోనీదేశము యుద్ధపరిహారముల నెట్లు తీర్చుచున్నారో ప్రపంచమున కంతకు ఆశ్చర్యదాయకముగ నున్నది. రసవాదము ననుసరించి నుగర్వయ మొనర్చుచున్నట్లు ల దోమచున్నది. 'రేడియో' అనునది కనిపెట్టిన పిమ్మట, పాశ్చాత్యరసాయన శాస్త్రసిద్ధాంతములు కలవరముజెంది, కొమ్ములు తిరిగిన రసాయన శాస్త్రవేత్తలు విభ్రాంతిజెంది, శాస్త్ర భాండాగారములంతయు, యంత్రశాలలంతయు, ఒకతొక ఒకరును, వెలవెల బోయి జూచుచున్నారు. ఈ మధ్యను, అమెరికాలో కొందరు శాస్త్రవేత్తలు 'టంగ్ స్టన్' తీగను అత్యుగ్రముగు ఉష్ణము (రహాని, యెబడి అరుకదివేల డిగ్రీలు) చే ప్రవర్ణింప జేయుగా నది గొప్పకట్టముతో 'హీలియమ్' అను వాయువయ్యెనట! దీనినిబట్టి పాశ్చాత్య సిద్ధాంతములు తీవ్రముగు మార్పుజెంద నైయున్నవి. సిద్ధాంతములు, అభిప్రాయములు మారినను మారకపోయినను, మనము వారివద్దనుండి గ్రహింపవలసిన దేమనగా, కార్యదీక్ష, దీనితో సమామైన దేమియులేదు. వారిలో నేరి కైనను కొబ్బరి పెంతు విద దృష్టి ప్రసరించి యుండినయెడల, మనకు పచ్చడి మొదలగునవి ఉంచుకొనుట కొక్క చిప్పయైనను లేకపోయెడిది!

మన దేశములో మే ధానంతుల నేకులున్నార:— ప్రకృతి శాస్త్ర పారీగులు, రసాయన శాస్త్రవేత్తలు, వృక్ష, కృషిసాహు శాస్త్రజ్ఞులు. ఆయుర్వేద శిరోవణులు, ఎందరెందరో యున్నారు. వారు కొబ్బరిపెంతు విషయమేగాదు, సామాన్యముగా మనదేశమందు దొరకుచున్నట్టియు, వృక్షముగా పోగొట్టుచున్నట్టియు, వస్తువులను పరిశోధించి, వానితత్వమును గ్రహించి, నూతన ఉపయోములను కనిపెట్టినయెడల దేశమునకు శ్రేయదాయకముగ నుండును 'శాస్త్రముతెలియని పా మ రు లు కెప్పినంతమాత్రమున, శాస్త్రము నామూలాగ్రముగ పఠించిన మేము ఆలోచనలో జెట్టుదుమా' యన్నయెడల అది యెరునిపించుకొగలదో చెప్పు సాహసించను. మానవుని కుపయోగించు విషయమై తనకు దోచినది దాచుకొనక ప్రకటించుట మానవునివిధి. తాను నిర్వర్తింప లేకపోయినను, మానవజాతిలో నెవ్వరైనను వీలైనంత వరకు ప్రయత్నింపుడు. 'మానీపెట్టితే, పోపోవును' అను లోకోక్తి మన హిందూదేశమున కంత వర్తింనున!

ఆంగ్లేయ కవులలో నొకడగు 'వర్డ్స్ వర్త్' యను నాయన, వర్ణనకును కావ్యమునందును ఉపయోగించుటకు గొప్ప విషయములే అక్కరలేదు. సామాన్యముగా లోకమునందు జరుగుచున్న విషయములగూర్చి వ్రాసినయెడల క్రొత్తక్రొత్త అందము తేనెచ్చునని, బోధించెను. అట్లు కొంద టాచరించి భావకుల నన్నె తెచ్చిరి. అదేప్రకారముగా, సామాన్య వర్ణనపరిశోధనల ప్రపంచమునకు చాల మేలు చేయువచ్చును. మనము కాఫీ, తీలను త్రాగి, పొట్టును (అనగా నిస్సారముగు, వానిని) పారవేయుచున్నాము. దీని కేమైన ఉపయోగములవా?

గార్లచాటి రాధాకాంతరావు

రైలు మంత్రిన కొట్టుకొనిపోవుట
దోంగ్ల కల్లు గుడిగనూరుట మధ్య 183 మైలునందుగఁ
నెం 165 రు రైలువంతెన గతరాత్రి వరలచే కొట్టుకొనిపోయె
ను. అందుచే నచ్చట ప్రయాణికులుదిగి ఆలవైత్రులవ జని తిరిగి
మరియొక బండియందుండెక్క వలసియుండునని గుంటకల్లునుండి
టాపిట శూపరెండెంటుగారు తిరిగింపితి.

యూర్పుఇండియా రైల్వే.
ఇంక వైన ఎట్టి ప్రమాదములు జరుగకుండ నుండఁలందు
లకై పంజాబునుండిచ్చు మెయిలుబండికి, పంజాబునకు పోవు
మెయిలుబండి పార్శ్వల ఎక్కువ్రెసుబండ్లకు ఇంజనులలో పెద్ద
సర్పిలైటు ఉంచబడినది.

సార్వభౌముని దగ్గటి వాయాది తియెపోట్ల మాంటు
చేటుకై ప్రభువు గతించుటచే ఏప్రిలు 24 వ తేది నుండి మే 8
న తేది వరకు రాజకూటములలో సంభాషణముండును. అందువల
న ఉదకమండలములలో గవర్నరు ప్రభు కంపతులు మేనెల
మొదటి తేదీన జరుప నెంచిన విందు నిలిపి వేయ బడినది.

రాజప్రతినిధి కార్యనిర్వాహక సభయందలి అధిక సభ్యు
డు సర్ మాల్కాం హాయిలిగారు నెలవుమీద స్వదేశమునకు
వెళ్లుచుండుటచే గౌ. ఇ. యం. కుక్కగారు వారి చాన్సెలర్ గాని
నట్లు నిష్పాకరత ప్రభుత్వమువారు ఆసామాన్యక జెటును ప్రక
టించిరి.

వాతావరణస్థితి

1922-వ సంవత్సరం ఏప్రిల్ నెల 29-వ తేదీనాడు.

జిల్లా ముఖ్య నగరములు	అక్షిరాంశము x 24 X అక్షిరాంశము	అక్షిరాంశము x 24 X అక్షిరాంశము	అక్షిరాంశము x 24 X అక్షిరాంశము	అక్షిరాంశము x 24 X అక్షిరాంశము	అక్షిరాంశము x 24 X అక్షిరాంశము
విజ్ఞాపనా సా. 15	87.4	79.7	...	5.89	...
హైదరాబాద్	89.2	77.5	...	12.72	2.51
నల్గొండ
దేవరకవి	87.1	80.5	...	2.26	0.82
హైదరాబాద్	89.4	81.9	...	0.28	1.14
గోదావరి	90.0	81.4	...	0	0.83
కాకినాడ	91.2	78.8	...	0.52	1.29
విజ్ఞాపనా	92.2	83.1	...	0	0.83
కాకినాడ	99.1	83.9	...	0	0.56
చింతలపల్లి	94.3	82.1	...	0	0.59
గుంటూరు	110.6	80.3	...	0	0.57
నెల్లూరు	103.6	81.1	...	0	0.42
మద్రాసు	94.0	82.3	...	0	0.59
కడప	93.6	81.4	...	0	0.61
నాగపల్లి	95.9	82.2	...	1.62	0.60
పాపన	92.3	80.5	...	0.98	1.74
కృష్ణా	94.6	77.1	...	2.56	...
కాకినాడ	88.3	76.1	...	8.29	9.52
తిరువేలూరు	88.4	76.6	...	3.32	4.35
కొచ్చి	90.0	75.7	2.30	4.76	4.74
కాకినాడ	89.8	80.1	...	0.52	3.44
మంగళూరు	92.3	72.1	0.45	4.12	1.26
మేరకూరు	81.6	64.5	2.18	5.43	2.53
కాకా	93.9	79.8	0.09	0.75	0.50
రత్నగిరి	91.4	82.2	...	0.02	...
బొంబాయి	83.1	81.9	...	0	0.05
మైదానా	103.8	73.2	0.06	0.41	0.94
రైచూరు	106.8	75.7	...	0.70	0.78
అంతర్జాత	107.5	77.3	...	0.08	0.82
బళ్లారి	107.1	79.0	0.72	0.75	0.80
కర్నూలు	108.2	74.0	0.10	0.20	0.60
కడప	110.0	79.3	...	0.42	0.49
హస్సా	91.9	66.5	0.50	2.50	2.01
తెంగునూరు	96.9	69.3	0.03	0.76	1.23
కొడవకలూరు	78.5	65.3	0.26	1.98	4.33
కడప	77.5	55.7	0.65	1.16	2.43
కొడవకలూరు	99.5	76.3	0.10	0.47	1.45
యెలూరు	105.5	93.8	...	0	1.13
నెలము	102.3	78.9	0.16	0.26	1.80
తిరుమనాపల్లి	100.4	81.4	...	0.16	1.69
పయ్యకొండ	102.2	90.5	...	0.28	1.62
మధురై	101.2	81.0	...	1.96	2.04
తిన్నకల్	3.84	2.48

సర్కారులు, దక్కను, కర్ణాటకము, మొదలు, దక్షిణము, హైదరాబాద్ ప్రభుత్వ ప్రాంతములందు ముఖ్యముగా మా 38X గలవు. పశ్చిమ తీరము మైసూరులందరికీ ముగిసిన గలవు. బొంబాయి యందు లేవు. సర్కారులందఱును దక్కను, మిగిలిన ప్రదేశములందరికీ ముగిసిన సర్కారులు దక్కను కర్ణాటకము పశ్చిమ తీరము మైసూరు హైదరాబాద్ బొంబాయిలందు వేడిమి తగ్గును. మొదలునందరికీ ముగిసిన, దక్షిణము, పశ్చిమ ప్రాంతములందు మాకు లేవు. కర్నూలు 72, కెల్లూరు 10, నెల్లూరు కొచ్చి 6 నందు 218, హస్సా 1/2 అంగుళములను కర్ణము గలదు. ఎక్ అక్ యు. సాపూరు. వాతావరణ శాస్త్రజ్ఞుడు.

పంపిత శ్రీరామ వాచపేయి గారు ఆంగ్లదేశమున సర్ రాబర్టు బేడెన్స్ పత్రముగా రెయిన్ బాల్ (టె) (సా) (టె) విధానము నన్నింటినుండి సంయుక్త రాష్ట్రముల ప్రభుత్వముచే పంపబడిన పండిత శ్రీరామ వాచపేయి గారు ఆభ్యాసమును పూర్తిచేసుకొని మరల హిందూదేశము కు వచ్చిరి.

గాంధీటోపి మహావ్యాధి

గాంధీటోపినికావితో తొక్కి తగులబెట్టుట

విలాసపూరులో నొక ఆంగ్లేయ ప్రభుత్వోద్యోగి మర్యాదము

విలాసపూరులో తమ బంధు వాకరు పోలీసు దళము నందుద్యోగిగా నుండుటచే అతని యింటికిపోయి పరుండవలచి యీనెల 22 వ తేది రాత్రి సుమారు 12 గంటలకు కాజీమహాబాబు బేగు (ఉస్మాపూరు గ్రామమునకు ముఖ్యుడగు విలాస పూరు పట్టణమునకు కాజీ) గారు పోలీసువారి బసలయొద్దకు వెళ్ళగ నచట తుపాకి పట్టుకొని యాన్ని యొక ఆంగ్లేయ ప్రముఖుడు నీవెవరిని అడిగెను. బేగుగారు తన వివరములను తెలుపగా నీవీ రీతినీ ఖద్దరును గాంధీ టోపిని ఏలధరించితివని అతడడిగెను. కొంతకాలమునుండి నేనిట్లే ధరించుచుంటిని బేగుగారు తెలుపగ నాయుద్యోగి ఆయన టోపిని ఒలాత్కారమున తలవైచుండి లాగి నిప్పుపుల్ల గీచి దాని కంటిచి కాకితో తొక్కి యదిగా నేను గాంధీని తగులబెట్టితిని చూడుమనెను. ఇది అక్రమమని బేగుగారుగ నన్ను అరెస్టుచేసి అరెస్టుదములు వేసెదనెను. ఈ శ్రేయముఖుడు ప్రభుత్వోద్యోగియని తెలియుచున్నది. (గత్యం బుప్రతిక కలకత్తా-ఏప్రిల్ 28).

ప్రకటన

(61)

కడపజిల్లా, పులివెందుల తాలూకా, నాగూర్ గ్రామములో పుండు శిరిగిరెడ్డి గురుమూర్తి కుమారుడు, గురప్ప పురస్ చిన్న గురప్ప, అను నతనికి పిచ్చిపిచ్చి మద్రాసు (Lunatic assy lum) పిచ్చివాండ్రు ఆస్పత్రిలో కొంతకాలము చికిత్సలతో పుండి పిచ్చి పూర్తి నివారణ కాకముననే విడుదలకాబడి యిప్పటికి సహా అతను వెర్రిగా తిరుగుతు పున్నాడు. పిచ్చి మానలేదు. అతనికి నాగూరు గ్రామములో, శిరిగిరెడ్డి పెద్ద అంకన్న, 2 చిన్న అంకన్న, 3 పెద్ద గుర్తిరెడ్డి, 4 చిన్న గుర్తిరెడ్డి అను నలుగురు కుమారులు పున్నారు. పెద్దకుమారుడు పెద్ద అంకన్న మైనర్ దశ తీరినవాడు. తక్కిన ముగ్గురు కుమారులు మైనారు. పెద్ద అంకన్న సంగతులుగా పుండుపున్నాడు పెద్ద అంకన్న కడుగు కుటుంబ మేనేజర్ గా పుండుపున్నాడు వైద్యుని శిరిగిరెడ్డి గురప్ప పురస్ చిన్న గురప్పవద్ద పుత్రముల గాని, వావిలికాయ పరాధీన వస్త్రరా దస్తావేజులుగాని, యెర్రయిన ప్రాయముకున్న యెడల అవి చెల్లవు వాటికి కుమారులుగాని వారి ఆస్తిగాని పూచీగా పుండనేరదను వైనపు ఖండితముగా తెలియవలసింది.

శిరిగిరెడ్డి పెద్దఅంకన్న నివాసి.

అరసూస్ చాంపియన్ షిప్ బాడ్ మిన్ టన్ బంతులు
 ఆకారము, గుణము, చాలకాలమువరకు బాగుగా నుండుట మున్నగువాటికి పూచీగా నుండుము
 కె. ఎం. టి. అరసు, 77, సింగనకెట్టి వీధి, చింతాడిపేట, మద్రాసు.

ఇంగ్లాండుదేశపు ప్రాతఃకాల భోజనము

ఇంగ్లాండు, అమెరికాదేశములందు లక్షలకొలది జనులు క్వాకరు ఓట్లను ప్రాతఃకాల భోజనమునకు దుపయోగించుచున్నారు దేశమునందు ఉత్పత్తియగుచున్న ఆహారము లన్నిటిలోను ఇది మిక్కిలి శ్రేష్ఠమైనది. ఆహారము నందుండవలసిన వస్తువు లన్నియును యిందులో పూర్తిగా గలవు. విడ్డలకు యిచ్చు ఆహారములలో దీనికి సమానమైన దెద్దియును లేదు. విడ్డలు పెరుగుటకు ఆవశ్యమైన వస్తువు లిందు గలవు ఇది ఆమెత బలకార్యమును ఖ్యాతిని చాల కాలము నుండియే గడించియున్నది. ఉష్ణప్రదేశముల కిది రెగిన ఆహారము క్వాకరు ఓట్ల రొట్టెలుగా చేయబడి తగరపు డబ్బాలలో పువ బకుచున్నది దీని సువాసన మిక్కిలి మనోహరముగా నుండును. దీనిని ఉపయోగించి చూడుము. (2009 ఎఫ్) మద్రాసు, బొంబాయి, కలకత్తా, కరాచి, రంగూన్.

Quaker Oats

MULLER & PHIPPS (India), Ltd. Madras, Bombay, Calcutta, Karachi, Rangoon

ఖ్యాతిచెందిన ఆంధ్రప్రదేశ్ముఖులచే పోషించబడుచున్నది.
 ది ఎషియన్ కమర్షియల్ అస్సూరన్సు కంపెనీ, (లిమిటెడ్)
 ఎషియన్ అను యీభీమా కంపెనీ సాధిసిదానలకు మితిలేని లాభములను, సౌకర్యములను యిచ్చుచున్నది. ఎషియన్ స్పెషల్ ఎక్ డెంట్ మెంట్ పాలిసి రెండువిధముల ఆధారముల కలుగజే జుచున్నది. మొదటిసారి మీ ముసలితనమునందును, మరియొక సారి మీ ఆనంతరము మీ కుటుంబములకు ఎక్ డెంట్ మెంట్ (ఆధార ద్రవ్యము) యిచ్చబడును. భీమా చేయుచున్న గోదావరి ముందుగా ఎషియన్ కంపెనీ వారి నిబంధనల మున్నగు విషయములను సాకల్యముగా చదివి తమవార తమ కిష్ట మున్నవోట భీమా చేయుచుకొన గోరెనను ఇతర వివరములను ఈ దిగుత విలాసమునకు వ్రాసిన పొందగలరు.
 జి. ఎ. ఎస్. యం. బి. (Com)
 డిప్ డైరెక్టరు ఇన్ స్పెక్టరు,
 మహా సూసూర పేట హోస్టల్,
 జె. కె. రాజారావు పంతులు,
 కార్యదర్శి, మద్రాసు. (బాంబి,
 హోస్టల్ గుంటూరు.

దుందుభినామ సం||రం వైశాఖ శు|| ౨, శనివారము

శివతత్త్వసారము

కొమ్మతాబు నేంకటలక్ష్మణరావు పంతులు గారు

[ప్రతిష్ఠాత్మకము]

ii

గ్రంథకర్తృత్వము

మానుగా శ్రీరంగమహిమ యన్వతిన,
దానందాదగు శ్రీమహాదేవుమహిమ
నానాధముగ నల్లికాద్భుతపండి,
తారాధ్యు లాద్యుల ననంతరీతిచే

వాద ప్ర. పుట ౨౪౨.

సన్నతగణనామ సంకీర్తనంబు,
చెన్నారవాయరసేయంగ దలంచి
యాద్యభక్తగణసహస్రనామములు,
హృదయంబుగాఁ బఠించె నెట్లనిన

మహి ప్ర. పుట ౨౬౦

ఆసక్తుడై యమరారామపురిని,
వాసుని నమరేకు వాసవాధీశు
నమరేశ్వరాష్టకంబంద గీర్తించి.

మహి ప్ర. పుట. ౨౬౯.

వారక పద్మతర్జన యనంగ,
మీరానతిచ్చిన చారునత్కృతిని.

శత్రు ప్ర. పుట ౩౨౨

ఇ వన్నియుఁ దెనుఁగున రచించెనో లేక సంస్కృత
కర్ణాటభాషలలో రచించెనో కొన్ని యొకభాషలోను మఱి
కొన్ని యితరభాషలలోను రచించెనో చెప్పఁజాలము. ఏలయన
నితఁడు కర్ణాటకమునంజను * (కర్ణాటకవిచరిత్రే ప్రథమభాగ.
ఈ కవిచరిత్ర.) గవిత్వముఁ జెప్పెను. ఈతఁడు కర్ణాటభాషలో
గణసహస్రనామ, ఇష్టలింగస్తోత్ర, బసవగీత లనుగ్రంథములను
రచించినట్లు చెప్పఁబడియున్నది. బసవేశ్వరుఁడుపంపిన భూతిని
ధరింపఁగ నే యీతనికిఁ గన్నడము వచ్చి యందుఁ గవిత్వము
చెప్పఁబడిన నట.

పట్టుభక్తిఁ గర్ణాటభాష నభిరంది,
యటమున్న బసవదండాధీశుకడకుఁ
బుచ్చిన జంకమంబును భక్తచరులు,
వచ్చి తాబసవన్న వరమహాత్మ్యంబుఁ
బ్రస్తుతించుచు సమపాణినేయ బసవ,
హస్తానుగతభూతి యందు సంతటను
గర్ణాటభాషసాంగముగఁ బ్రాణేశుఁ,
గర్ణాటగీతసంగతులఁ బాడుచును
మఱియును బసవన్న మహిమయు వినుచుఁ
దఱితటి బసవయ్యఁ దలంచి మ్రొక్కుచును.

మహిమ ప్ర. పుట ౨౯౪

వైసి చేర్చిఁబడిన గ్రంథములుగాక యీకవి యీ
క్రిందిగ్రంథములు పఠించె నని చెప్పఁబడి యున్నది:—

గద్గడకంఠవికస్వరరసన,
ముద్గత స్తవనసంతులనావ్యుఁ డగుచు
నారలీలఁజేయుచు నారలీలఁదనర,
నారలీలయనకృతి నారలీలఁబొగడు;
మహిమఁ జెప్పెడుమహిమ స్తవంబునను,
మహిమాకరునిమహిమహిమకీర్తించు;
మలహరణంబగుమలహరణంబునను,
మలహరణప్రియునిదమహరణఁబొగడు;
శ్రీమయందైన యనామయంబు నని,
రామయందగు కరుణామయఁబొగడు;

నాయకప్రితి హలాయధంబున హ
లాయధప్రియుఁడైశూలాయధఁబొగడు;
పాంచభౌతికపంచపంచేంద్రియఁబ్ర,
పంచదూరు నుతించుఁ పంచగ ద్వైలను;
శివతత్త్వసార మన్నివక్యతః పొగడు
మహానీయ మగు రుద్ర మహిమయన్వతుల,
మహానీయ మగురుద్ర మహిమఁ గీర్తించు
నలరుసంసార మాయా స్తవంబునను,
అలఘుసంసార మాయాదూరుఁ బొగడు;
శంకరగీత భాస్వత్పదావళిని,
శంకరు ఊరిత భయంబుఁ దాడు;
నానందగీతంబు లనుపదంబుల న,
దానంద భక్తగణానందఁ పొగడు;
బండరు బసవన్న భవ్యగీతముల,
బండరు బసవన్న ప్రాణేశుఁ పొగడు;
ప్రాక్తననూతన భవ్యగీతప్ర,
సూక్తుల వెండియు భక్తాత్ముఁ పొగడు.

దీక్షా ప్ర. పుట. ౬౨.

వై ద్విపదలలోఁ జెప్పఁబడిన వన్నియు నితనిచేరచింపఁ
బడినవియో యని చెప్పటకు వీలులేదు. మ హి మ్నా దు లు
సంస్కృతమునందలి ప్రాచీనస్తుతులు. వానినే యీతఁడు చదివె
నని యర్థమా? లేక వానిని దెనింగించె నని యర్థమో స్పష్టముగఁ
దెలియుట లేదు. ఈతనిచే రచింపఁబడినది స్పష్టముగఁ దెలిసిన
‘శివతత్త్వసారము’ను ‘బసవగీతములు’ను గూడ నిందుఁ జేరి
యున్నవి. కనుక మిగిలినవి గూడ నీతనిచేతనే రచింపఁబడె
నేమో యన్న సంతేయము కలుగుచున్నది. మొత్తమువీఁదఁ
బండితారాధ్యుఁడు కవి యని యాకాలమందును దనవాత్మికాల
మందును బ్రఖ్యాతఁ జెందెనని యీక్రింది వాక్యములవలన
స్పష్టపడుచున్నది:—

వివరింప శేషుని వేయునాటకలు,

శివకవి మల్లయ్య జిహ్వకు సరియె

... వేయేల కవిపల్లు విషయేంద్రియములు.

దీక్షా ప్ర. పుట. ౬౪.

శివతత్త్వసారము వెనుకఁబడుటకుఁ గారణము.

కొంతకాలమువఱకు నీగ్రంథము శైవులకు ముఖ్య
మైనదిగ నుండెను పాల్కురికి సోమనాథుని తరువాత దీని
ప్రచారము తగ్గి క్రమక్రమముగ నిది వెనుకఁబడెను. ఇందుకు
సోమనాథుని ‘పండితారాధ్యచరిత్ర’యే కారణము. ‘శివతత్త్వ
సారము’నందలి పద్యములయొక్క సారాంశమును వీలయినంత
వఱకు మూలకల్పములతోడనే సోమనాథుఁడు తన గ్రంథము
నందుఁ జేర్చెను. ఇప్పుడు మనకు దొరకిన శివతత్త్వసారమందు
రూర్ కంఠపద్యములు కలవు. వీనిలోఁ గల కొన్ని ప్రకరణ
ములే పండితారాధ్యచరిత్రములోఁ గానవచ్చుచున్నవి. అట్టివి
కొన్ని యీక్రిందఁ జూపుచున్నాను:— శివతత్త్వసారములోని
పద్యములనంభ్య కర్ణింపఁబడిన విషయము. ౨౧-౬౬ ఆద్యైత
ఖండనము. ౩౦౦-౩౧౮ దక్షాధ్యక్షధ్వజము. ౩౧౯-౩౪౦
ప్రళయవర్ణనము ౩౪౧-౩౮౩ శివగణముల వర్ణనము. ౩౮౪-
౩౮౫ తనను శివగణములలోఁ జేర్చుచుని కోరుట. పండితా
రాధ్య చరిత్రలోని రూపాంతరీత ద్విపదభాగము. పుట ౧౮౨
నాదప్రకరణముందలి వేదాంతవాదఖండనము. పుట ౨౩౩-
దక్షాధ్యక్షప్రసంగపుట ౨౩౬-౩౮ ప్రళయలీల. పుట ౨౩౮-
మహాతాండవలీల. పుట ౪౦౫ పర్యతప్రకరణమందలి పండితుని
చరమప్రార్థన.

ఆరాధ్యచరిత్రము నింకను వెదకినయెడల నందు శివతత్త్వ
సారమందలి పద్యముల యర్థముగల ద్విపద లింకను దొరకఁగల
వని నా తాత్పర్యము. వై శి జూ పి న సమానభాగములలో
నొక్కొక చోట సోమనాథుఁడు శివతత్త్వసారమందలి శబ్దము
లనే యుపయోగించి చక్కఁగ ద్విపదలుగఁ జెప్పెను. ఇందు

గ్రంథ ప్రకటనము

ప్రభుత్వ నివేదిక

1920-21 సం|| రము పరిపాలక నివేదనము
(Administration Report) నందు గడచిన సంవత్సరము
చెన్నపురిరాజధానియందలి పుస్తకముల ప్రకటనమునుగూర్చి
ప్రభుత్వమువారి క్రిందివిధముగ వ్యాఖ్యాన మొనరించియుండిరి.

“1921 సం|| రములోఁ బ్రకటింపఁబడిన గ్రంథములు
క్రిందటి వత్సరముకంటెఁ బాల తక్కువ. నిరుడు 2,425 నకు
బదులుగా 2,393 మాత్రమే ప్రకటన మొందెను. పత్రికలు
668 నుండి 664 కు దిగిపోయినవి. ముద్రణాసాధనముల విప
రీతపుధరలే యీస్థితికిఁ గారణము లైయుండును. పాశ్చాత్య
భాషలయందు స్వతంత్రగ్రంథములు 948 నుండి 703 కు దిగి
పోయినను, దేశభాషలలోనికి భాషాంతరములు 76 లుండి
95 కు హెచ్చినవి. అంగ్లేయమున 800, అఱిగమున 112, లగ్గి
పోయినను, తెలుఁగులో 110 గ్రంథములు నిరుటికంటె హెచ్చి
నవి. ఇది ఒహాళః తెలుఁగుజిల్లాలలోను నకుమ వ్యాప్తి
నొందిన ప్రభాళ క్షిదలన నైయుండును. చెన్నపురిలో నెక్కుడు
గ్రంథములు ప్రకటన మొందినవి. కృష్ణా జిల్లా లెండవది.
కర్నూలు కట్టకడపటిది. రాజకీయగ్రంథములు 52, నుండి 68కి
హెచ్చినవి. మతగ్రంథములే యిప్పుటికిని హెచ్చు. అయితే
నిరుడు 1286, నుండి యీ సంవత్సరము 1077 కు తగ్గినవి.

(తెలుఁగు గ్రంథములు)

తెలుఁగులో మాడు పేర్కొనఁదగిన గ్రంథములు
ప్రకటింపఁబడినవి. ముఖ్యముగ పేర్కొనఁదగినది వంగూరి నుల్పా
రావుగారి “ఆంధ్రవాఙ్మయ చరిత్రము.” ఈగ్రంథము ప్రభు
త్వమువారు పోషింపఁదగినదిగా నెంచి, కొన్నిప్రతులు కొని
ముఖ్యమైన విద్యాలయములకు బంచి పెట్టివినారు. తరువాతి
పుస్తకము శ్రీ దేవులపల్లి అప్పలనరసింహముగారు వ్రాసిన
“పోతన—గొప్ప ఆంధ్రకవి” అనుగ్రంథము. ఇది రెండుభాగ
ములు. సంస్కృతమునుండి ఆంధ్రీకృతమైన పోతరాజు భాగ
వతిమును గుఱించిన కవిత్య చర్చ ఇందుగలదు. మొదటిభాగము
నందు పోతనకవిత్య విమర్శనమును, మానవాభ్యున్నతి కవతరించిన
దేవుని గుఱించిన విచారణముగల కవి భావప్రవృత్తమును భువి
భాగమునఁ బ్రాధాన్యము వహించియున్నది. రెండవ
భాగమునందుఁ గవియొక్క కవితారీతుల యను కణములు
అగ్గముననున్నవి. మూడవగ్రంథము మల్లంపల్లి సోమశేఖర
శర్మగారి “ఆంధ్రవీరులు.” ఇందాంధ్రులవీరులయొ విరమాతల
చరిత్రము లున్నవి. ఇందలి శైలి ప్రాఘముగను, పాండిత్యప్రద
ర్యకముగను, నిర్మాణరీతి ఇంపుగను, సాగనుగను, ఉన్నట్లు
తెలియుచున్నది. ఈ సంవత్సరము రిజిస్టరయినగ్రంథముల పత్రిక
స్వభావము. తృప్తికరముగ నున్నది.” (పుట 105 చూడఁడు.)

కిదికఱకు రెండుపద్యములును వానికి సరియైన ద్విపదలు నిచ్చి
యున్నాను. ఇచ్చట నింకఁ గొన్ని యువాసారణము లిచ్చె
దను:—

కం. కల దననోపక లే దని,
పలుకఁగ నేరకయు మూక బధిరులక్రియ ని
మ్ముల నడైతులు దమలో
పల మగతురు భువనభిన్న భావమున శివా. ౪౯
ఇందుకు సరియైన ద్విపదలు
కలదనంగా నోపకయును లే దనియు,
బలుక నేరకమూక బధిరులక్రియను
బరఁగు భువనభిన్న భావంబుఁ జూచి,
యరణ్యంగ నడైత మనఁగ లావేది.

పుట. ౧౮౯

కం. నిర్వచనీయము లేక య,
నిర్వచనీయంబు గలదే నిర్వచనీయా
నిర్వచనీయోత్పత్తిన్,
సర్వాద్యైతంబు చెడదే సర్వానందా. 3౯
ద్వి. తెక్కిన నిర్వచనీయంబు లేక,
నిక్కిమ నిర్వచనీయంబు గలదే?
నిర్వచనీయ మనిర్వచనీయ,
మర్వివా నడైత మొగి రెంటికగునె.

పుట. ౧౮౯

జగ్గులూరై ఇల్లు పలికెను:-

“మదరాసునుండి యీలేఖ వచ్చినది. సాక్షిసంఘాభి మాసులలో నొకడు వ్రాసివచ్చెను దానిని జదివెదను.”

సాక్షికి నమస్కారములు. ఇచ్చట మేము మదరాసులో జేయుచు గానున్నాము. అచ్చటి మీ జేమాతికయములు వ్రాయించి పంపగోరెదను. తరువాత- నేనొక్కడనమున మాప్రభుని సన్నిధానముఁ గూర్చుండి మీ సాక్ష్యపర్యాయములలో శ్రీ రామచంద్రమూర్తిమూర్తి పద్యము లున్న సాక్షిని బదువుచుం జిని. అంతలో భటుఁ డొకఁడు వచ్చి ప్రభువుగారి కొక తెల్లని చీటి కగవల చెను. ఆచీటిపై నన్ను పేరు వారు చూచుకొని మొక్క నిమేషముపాటు యోజించి యానామము నుచ్చరించి యీ పేరిని మీరెప్పుడైన వినియుంటిరా యని నన్ను బ్రష్టిం చిరి. విని యుండలేదని నేను విన్నవించితిని. ఆచీటినిచ్చి అంగికఁ దీసికొని పొమ్మని మాత్రమే యాతఁడు నీతోఁ జెప్పెనా మఱి మేమైన నింకఁ జెప్పెనా యని ప్రభువుగారి రాధలుని బ్రష్టింపు. “బాబూ! వాటి కొన్ని మాటలు చెప్పినాడు.” అని యాతఁడు సంకయించుచు బ్రత్యుత్తర మిచ్చెను. “సందేహపేల! ఏమి చెప్పినాడని రాజుగారు అరుగ నడగ “నేను మీరాజుగారిని జూచియు నచ్చివాను. పండ్రెండుమైళ్ల దూరమునుండి గట్టిపు బండి యద్దెవడిసికొని యిచ్చటికి శ్రవణదీ వచ్చివాను. నేను వెంటనే వారిని జూడవలయును. నాకింకఁ బనులెన్నియో యున్నవి. ఇచ్చట నాలసించుటకు నా కవకాళము లేదు. వెంటనే వారిని జూడవలయును. అని తమతో మనవిచేయు మని యాతఁడు నాతోఁజెప్పినాడని కొంత సందేహించుచు భటుఁడు బదులు చెప్పెను. మా రాజుగారు మంహాసమొర్చి “నాకిప్పుడు తీవ్రకా శబ్దము. తొందరము లెన్నియో యున్నవనియు నాల నింక నవకాళము లేదనియు నాయుయే చెప్పినారు. కావునఁ ద్వరగా నాకు వతీయింకచీటికి దయచేయవచ్చునని చెప్పి” అని నాకు భటుని కావతిచ్చిరి. చిత్తవని భటుఁడు రాజసన్నిధి నుండి వెడలిపోయెను. రాజుగారు కొంచెము యోజనాపరులై యి వారు యోజించుచున్నప్పుడు నేను మాత్ర మారక కూర్చుండుచుండుచుండుచు నెట్లు యోజించుకొంటిని. “ఈమహా యథార్థఁ జెప్పెనా! పండ్రెండుమైళ్లదూరమునుండి వచ్చితి నని పరిశీలించుచున్నాడు కదా! ఈయన వరకేముగ దయచేయు రలసినదిని యాహ్వానించినవాఁడనా! అద్దెబండిపై వచ్చితిని యుంగోళన పడుచుండెను గదా! జెట్టబండి ప్రారంభ మేమి? మెట్రోలైవై వాగోపింపలేక పోయినాడా- ఆలసించుట లేదు వెంటనే మావలయును యంత యాతుర పడుచుండెను గదా- కొంప లేమైన దగులబడుచుండె నని యంత కోలా కాల మొనర్చుచుండెనా! అయిలైన Fire Department వారియద్ద కెగలయును గాని ప్రభుసన్నిధి కేల రావలయును? ప్రాణమిత్రుని కెవనికైనఁ బ్రాణముమీఁదికి వచ్చుటలే నంత పరి తాపభయముండెనా! అయిలైన రాయపురపు టానుపతి యుం పగా రాజనివసమున కేల రావలయును! ఈమహాసంభావనఁ డెం యల కిచ్చిటికి వచ్చును జెప్పుమా! తనలాభము నపేక్షించియో కనవలసఁ బరలాభము నపేక్షించియో వచ్చియుండును గాని రాజదర్శనమున కంతకన్నఁ గ్రొత్తవానికి వేయికారణ మేమి యుండును? అట్టిలాభము నపేక్షించిన వాని యాలాప యెఱియిదియేనా! వెంటనే దర్శనమా? కార్డుపంపిన వెంటనే దర్శన మా? రాజుల కిట్టివారికి దర్శన మిచ్చుటకన్న పేనుపని యేమి లేదని యాతని యభిప్రాయము కాబోయి! తా నెవఁడో యునా? ఎక్కడినుండి వచ్చెనో తెలియనా? ఎప్పుడు తెలియనా? ఎందుకు వచ్చెనో తెలియనా? అతఁ డిచ్చనా తెలియనా? ఏమియెడల తెలియకుండఁ జిటి యిచ్చనానుతోడనే ప్రభు వారిని బ్రత్యుత్తరము లుండునని యాతని కీప్రత్యయమేమో? రాజులకు మ బులెదని యాతని నమ్మకము కాబోయి! ఎఁడైన కెక సరే యెప్పుడైన సరే కాడ్డ చేతనైన సరే రే కలుగువలసినవెంటనే “నీమోహమా” దగుల్చు ద్రుమగాఁ గూర్చుంటిని రావయ్యా! ఇంతకం యి యాహ్వానించి యాదరించి బతియాలి నేయలవినదే! రాజు లగఁగ మహాకార్యభా రువులుకాక యెవరికె డోచినపుడు వారు

వెంటనే చూచుటకు గోడమీఁది బొమ్మ లనుకొనినాడు కా బోయి! వంటపూటి. టీకె బోయి “వెంటనే అన్నము కావల యును. ఆలస్య మొనర్చుటకు వీలులేదు నా కింక నెన్నోపను లున్నవి. రిక్వాచేసికొని దూమునుండి వచ్చినానురా! జేగము రా!” అని కేక వేయు నతిథిని జూచి “గంట వాయించువలకు నోరుచేసికొనక వీధి యందుఁగూర్చుండి గూర్చుండుము” ని యా హ్వానప్రతిధికారి యాతని నావతికె బంపకుండునా? పూట టాటి వారికున్న స్వాతంత్ర్యమైన భూపతికె దనకొటలా దా? జుట్టుదుకాణమునొద్దకు బోయి “లే! పాతికచుట్ట లిటులే! శీఘ్రముగఁ బోవలయును. అదిగో! వెంటనే తెమ్మన నింక నీయఁడు!” అని తొందరపడిన బేరగానిఁగాంచి చుట్టలర్ర కుండు “పోవయ్యా! నీ నాక రిక్కడ లేడు. అట్లెగిపడెద నేల! ఇచ్చునవలకు వేచి యుండు మని బేరగానిపై వర్తకుడు తీవ్రపడుకునా? దర్బారు గొంతును తంబాకుబేరముపాటి దైరఁ గాదని యాతని యభిప్రాయము కాబోయి! సర్వకార్య ములకుఁగూడ సమయ మున్న దను సంగతి యీతెల్లమొగమున కుఁ దెలియనే తెలియదు కాబోయి! అహ! ఎంత యసందర్భ పుటాకెకపు టవకతవక యల్లరిచిల్లరి యాహూయతపు టభాగ్య కృత్తియో యిది” యని నాలో నే ననుకొనుచుండఁగ నింతలో భటుఁడు వచ్చెను. అతనినిగాంచి యేమైనదని రాజుగారి రడిగిరి. ఆయన మిగుల గొప్పవాడట- ఆయన యనేకులగుకొప్పవారిని జూచినాడట- బొంబాయినుండి యిక్కడకు వచ్చినాడట- బొంబాయి కమెరికా మొదలగు ప్రదేశములనుండి వచ్చినాడట. నేను మీ రాజుగారిని జూడకుండఁ బోవుటకు వీలులేదు. నిమిషములమీఁద సమావేశము కావలయును” అని యాతఁ డనుచున్నాడని భటుఁడు రాజుగారితో విషయ భియ సంకయాటలచిత్తుడై విన్నవించెను. ఆమాటలు విని రాజుగారు నవ్వుచు “ఆయన గొప్పవాడై యుండవచ్చును. గొప్పవారి ననేకులను జూచి యుండవచ్చును. నే నాయనను జూచుటకు వీలులేదు. కావున నెక్కడికైన వారిని దయచేయుడని చెప్పి” మని యాన తిశ్చెను. ఆప్పుడు నేను మనసులో “ఏమిది? బొంబాయినుండి వచ్చిన గొప్పవాడట! బొంబాయినుండి మన వైపు లకు మహా మారి వాగ్ధి రాతేదా? ఆమె రికానుండి వచ్చిన ఘనుడట- ఆమెరికానుండి మనవైపులకుఁ బొ గాకు రాతేదా? ఆయాసములనుండి వచ్చితిని చెప్పటలోఁ గలిగినయాధిక్యమేమో నా కవకాహనముకాలేదు. గొప్పవాఁ డట! గొప్పవాడగువాఁడు రావలసివక్రమమిదియేనా, గొప్ప వాఁడు పంపవలసినసంతక మిదియేనా? గొప్పవాడు పలకవల సిన వచివైఖరి యిదియేనా? చివ్! ఆసలకు బొమ్మనినను గద లక మెగలక బిట్టనిసికొని లజ్జాకాశ్యతోడఁ బెంకెట్టుతోడఁ బ్రీటులపెట్టుకొని తివ్రవేసికొనువాని యెడల నేనా గొప్పవాఁ డనుపేరు వర్తింపవలసినదే! పెళుసుడనము గొప్పయా? పెంకి తనము గొప్పయా? మూఢత గొప్పయా? మూఢత గొప్పయా? మొండితనముగొప్పయా? తినగ్గితిగతు లెఱుంగకపోవుట గొప్ప యా? ఎనుటివానిస్థితిగతు లంతకంటె నెఱుంగకపోవుట గొప్ప యా? దేశకాలపాత్రజ్ఞానకూన్యత గొప్పయా? ఈతఁడు వతి లేనివాడేమో” యని సందేహించుచు బ్రభుసన్నిధి కేలపు తీసికొని యాచిచ్చివచ్చి క్షిని జూడబోయితిఁ. అతఁ డింక బండి లోనే కూర్చుండియున్నాడు. ఆతనిబండిమట్టు కొందఱు భటులు కొందఱు రాజోద్యోగులు కొందఱుబాలురు మూగి యున్నారు. ఆతఁడు సాశ్చాత్యవేషమున నున్నాడు. ఆతఁడు కూర్చున్న బండిలోఁ దనకెదురుగ నొకచిన్న కాగిదవులకట్టయు నొకచిన్న పెట్టెయు నున్నవి. ఆతని రంగు స్వర్ణచ్చాయకుఁ గిందిది. చామనచాయకుఁ బైది. నేత్రములు మార్బల నేత్రములు. వయస్సు దాదాపుగ ముప్పదియయివలసవలయును. మొగము వెలవెలలాడుచు గలహీనమైయున్నది. కన్నులు మెఱక కన్నులు. కాని యేకారణముననో యెట్లగున్నవి. కాని యా గంధమేమి? తలకురాచికొనన బొమేటమ్ దాటి, బట్టలపైఁ జిలకరించుకొన్న పెంట్లను దాటి కామరుగ గ్రామము నున్న సిగట్టెను దాటి మాటిమాటికి మాటమాటకు గుప్పగుప్ప మనుచుండై వ్యాపించునాపతిసత మేమి? అహా! Exshaw దా! Three daggers దా! Old Gun దా! Attack దా! కాలానుసార మైన శుద్ధస్వదేశీయపు టీకచెట్టునా? ఏమియైన నేమి వస్తుతత్వమున నన్నియు నొక్కటే కద! ఈవానకు సహించి నే నానిబండియొద్దకుఁ బోయి యాహ్వానభావలో “అయ్యా! మీరెవరు? మీకేమిపని” యని యడిగితిని. “నేను చేయనిపని యేమున్నది? నాకు సంబంధములేనిసంఘ మేమున్నది? పశ్చిమాగ్ధగోళములో నేమి ప్రాత్యగోళములో నేమి సా ప్రచారములేని వ్యవహారమేమియు లేదు. New York లో సంభారాతియ సంఘమునకు కార్యదర్శిని జపానులో నూది

అగ్నిపుల్ల గడియారపు గర్భకాలలలోఁ గోశాధిపతిని P C Ray గారి Science కాలలో నూపరిపెండెంటును France లో Fair Sex League లో Fashion pointer ను. The all European పెంపరెన్న సానైటిలో అండర్ సెక్రటరీని The all world physiological psychological agricultural, musical, pharmacutical wireles telegraphical Ecotical సంఘములో వైసు ప్రెసిడెం టును” అని యాతఁడాండ్లభావలోనే ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను. “మీయాహ్వానము సగతి యేతో జెప్పినారు. మీరెవరో నాకు తెలియలేదని నే నంటిని. Well I am a Gentleman” అని యాతఁడు బదులు చెప్పెను. ఈ మాటలతో నేను జెల్ల బోయితిని. మీ రెవ్వరని క గ నేను బరమహంసనని చెప్పుకొనువాఁడున్నాఁడు. నేను భాగ్యశంకుండ నని చెప్పుకొనువాఁడున్నాఁడు. నేను గవినని చెప్పుకొనువాఁ డున్నాఁడు. నేనుజమీన్ దారుడనని చెప్పుకొనువాఁడున్నాఁడు. నేను చంద్రముఖికె గన్నెటికపుఁ బెండికొడుక నని చెప్పుకొను వాఁడున్నాఁడు. నేను సంధానః త్రనని చెప్పుకొనువాఁడున్నా డు. కాని నేను Gentleman అని చెప్పుకొనువాని నెవ్వని నిదివలకుఁ జూడలేదు. అట్టివా డిచ్చటఁ గఁబడినాడని నాకా శ్చర్యము కలిగి మాట నిజము. అండ్లయలున్నాయ. ఆఫ్రికా వారున్నారు. బ్రాహ్మణులున్నారు. బ్రాహ్మణేతరులున్నారు. విరాగులున్నారు. వేదాంతులున్నారు. యతులున్నారు. గాయక లున్నారు. వేదాధ్యయనశీలు రున్నారు. పండితులున్నారు. ప్ర భువులున్నారు. దాతలున్నారుకాని జంటిల్లీక్ యేడేఁజంటిల్ మన అనునది యొకమతము కాదు ఒక కులముకాదు. ఒక భాష కాదు. ఒకవిద్యకాదు- ఒకజర్జముకాదు- ఒకవృత్తికాదు. ఒక యాత్రముకాదు. ఒకపదవి కాదు. అట్టి దేదీయుగానే! ఆ Gentleman తత్త్వమండలలోను నుండవచ్చును. కొండలలో నుండవచ్చును. ఎవరిలోను లేకపోవచ్చును. తాను Gentleman యే! అబ్బ! జగత్తులో Gentien en యెంత చవుకయైపోయి నారు. జట్టాబండి యెక్కినవాఁడెల్ల జంటిలుమనే. సిగరెట్టు నోటఁ బెట్టినవాఁడెల్ల జంటిల్మనే - ఆ వెరికానుండి వచ్చిన వాఁడెల్ల జంటిల్మనే - అంట్ల ప్రాగినవాఁడెల్ల జంటిల్ మనే. అవలికె బొమ్మన్న పుట్టికె నక్కడ నే యింటిపెట్టుకొన్న వాడు జంటిల్మనే. అటులైన నింకఁ బెద్ద మనుష్యు లకుఁ బ్రపంచమున లోపమేమున్నది? పశువుల సంకలలోఁ బెద్ద మనుష్యులు- బోగము వీధులలోఁ బెద్ద మనుష్యులు- కల్లుపాకల లోఁ బెద్ద మనుష్యులు - కన్నకొండలోఁ బెద్ద మనుష్యులు- నె త్తికొరల వాండలోఁ బెద్ద మనుష్యులు - ఇంక భూలోక మే వై కుంతమే! ఇంతకన్నఁ గావలసినదేమి” యని నాలో నే నను కొనుచు “అయ్యా! మీరు జంటిల్మనే అని వేటె చెప్పనక్కర లేదు. మీస్వరూప మానంగతి చెప్పమన్నది. మీస్వభావ మా సంగతి చెప్పమన్నది. మీ సారభ మానంగతి చెప్పమన్నది” యని నేనంటిని. నామాటలను లక్ష్యపెట్టక యాతఁడు “మీరాజు గారి నిప్పుడే చూడవలయును. నీవు పోయి చెప్పము. నీవొక్క డవు రవంత Right senses లో నున్నట్లు నా కగపడుతు న్నది. తలెణమే తలెణమే దర్శనము కావలసి యున్నది” అని నాతో తీవ్రముగ ననెను. అప్పుడిప్పుచుని ఋణప్రదాత యింత తొందరపడఁ జాలడే - అట్టెన్న వారంటు లేచిన యాతఁ డైన నింతతొందరపడఁ జాలడే యని లోలోన ననుకొనుచు “అయ్యా! మీకిక్కడి ప్రభునితో నేమిపనియున్న” అని నేనడిగి తిని “పనియనగా నింతయంతయునా? ప్రపంచమంత పనియు న్నది- నేను కొలఁదపనిమీఁద వచ్చువాడనా?” యనియాతఁడు బదులు చెప్పెను. “అపని యెంతపనియైనను నాతోవైనఁ జెప్ప రాదా” యని నేనగ “అటులైనవిను. అడియారులో రాజకీయ సంఘమున్నది. మతసంఘమున్నది సారస్వతసంఘమున్నది. మై లాపురములోఁ గూడ నటులే యున్నవి. అన్ని పేటలలోఁగూడ నటులే యున్నవి. ఈయన్ని సంఘములు కూడ జాతీభేదము లే కుండఁ బ్రయోజనభేదము లేకుండఁ స్థలభేదము లేకుండఁ గాల భేదములేకుండఁ దత్త్వభేదము లేకుండ సామరస్యముగా నమ్మే శనముచేసి సమానమైన నుట్టుముఖానికిఁదెచ్చి- సజాతిజుమైనత తత్త్వమిచ్చి” యని యాతఁడు ప్రేమాటతోఁపక యూహకుండగ- సాశాత్యమైన తత్త్వమిచ్చి సమద్రములోఁ గలపడలచితివా యేమి యని నేను వాక్యసంపూర్తి చేసితిని. “అన్ని విధములైన సంఘములు కలకూరగంపకొండఁ గ్రుచ్చి యెత్తుపే అట్ల కిద్దె పులునుకొండఁగలిపి కాదుచే-నాకేమియు బోధపడలేదు-నిష్పంధ విధానపుగడవిదలోఁ దద్దినపు ముత్రపు లాడలొడ గలవలసిన దనియా? ఈకంటిహాడికలో వికారునివానాపు దడబడమేకనిప

వలసిన దనియో? అయ్యయ్యో! ఇది తుట్టు! తారణపులింద ములలో బాంబులగలయో? రాబ్బపుగిమలో రైలుచార్జీ యాధిక్యపు టేబులు! ఈ నానాసంఘ సమ్యేకసపు గంగాభి యేమో నా కెంతిమాత్రము మనస్సునకు ఒట్టతయ- అంతింక కెందులకు? మనకు సామాన్యజనులలో సమ్యేకసము లేదు. ఒక మతములాని రెండు కాళులకు మేళనములేదే. ఒక్క కాళు లాని రెండుపలువలకు గూడక లేదే. ఒక్క పలువలలాని రెండు చిలువలకు పొత్తులేదే-ఒక్క చిలువలలాని రెండు ఇతముల కైన సఖ్యములేదే. అట్టిచో ఫిరంగిగుండునకు బ్రహ్మచుడికి పోలేక్కడెందులమవును? ప్రాచీనావీతి మంత్రమునకు బంచమశక్తిమునకు సామరస్య మెక్కడనుండి రాగలదు, అని మనసులో నడ్డదిడ్డముగ ననుకొనుట “అయ్యో! మీ పని యేదో నాకు తెలియలేదు. మీకు తెలిసినదెంత సంతోష మే అయినను రాజుగారిని మీరు చూచుట కిప్పు డవకాళ ములేదు. కావున దయయుంచి దయచేయు” డని నే నంటిని. “ఇప్పుటి కవకాళము లేకపోయినందులక బోనిమ్మి. తేపు పండ్లెందులకంటలకు వత్తును. అప్పుడు నేను దప్పక యాయ నను జూచెదను. నీ వందులకు బూచిపడినయెడల నేను బోవుదు”ని యాతఁడు చెప్పెను. నే నంతట లానికెంతోయి రాజుగారిని గాంచి యీ సంగతి మనవిచేయుట, వా రంకుల కిచ్చెదదేమి. వారి యనివృత్తి నీతినికె తెలియఁజూపగ నీచదు సరే! ఎందుల కిచ్చెదదేమి? పోతువులు చెప్పినగాని నే నిచ్చుటనుండి కదలను. అని పలికెను. పోతువులు చెప్పవలసిన బాధ్యత వారికి లేదని నే నంటిని. నేను “జంటిలోను” నగు టుచేత నాకు పోతువు ఎదుగుట కధికార మున్నదని యాతఁడు తీర్చిదింఁచెను. నీ వట్లు కాకపోవుటచే నీ కట్టి యధికారమున్న దని యనుకొనుట ప్రమాద మని దగ్గజ నున్నవా రెవ్వరో యనిరి సరే మఱియొక బహిష్కారానిద్దరు బోయిదనిసి చెప్పి యాతఁడు పోయెను.

అతిర డేవో చిన్నపిల్లలబామ్మలు చిన్నపటము లమ్ము కొనుటకు వచ్చినవర్తకు డని తిరుపాతఁ డెలిసినది. అట్లు నువ్వు ముగఁ జెప్పరాదా? అయ్యాటవస్తువులేవో లోనికంటె వానిని విక్రయించుకొనరాదా? ఈ మాత్రపు టతల్లె వ్యాపారమున కమెరికాగడ వెందులకు? పశ్చిమార్ధప్రపంచాంతరజాతీయసంఘ సంభాషణ మెందులకు? ఆఖిలజగత్తా నాసంఘ సమ్యేకస సాంకర్య సన్నాహమెందులకు? లోపల తాడికాయ- వైకి తాడికాయయినా? లోపల గొట్టిగంజ వైకి గుమ్మడికాయ యునా?లోపల డొల్ల వైకిదాబునా ఇంక పనికిమాలిన వ్యాపార మెందులకు? ఉన్న యూపిరి యూపియో యంతియో యుప యోగించుకొనరాదా? గొఱతునకు మించినయేడు వెందులకు? కాలికెడలినపరు గెందులకు? మాఁతికెడలిన కూఁతి యెందులకు? ఎవఁడు మెచ్చునని నీమిథిప్రాణము? జగత్తులాని వారందఱు జాత్యంతఃకుల నీ వొక్కడచే నేత్రములుగలవాడవో, నీ వంటి నిర్భాగ్యునివలన, నీవంటి మంతుని వలన? నీవంటి నోటియుట్టపు వానివలన, నీవంటి తుచ్ఛస్వభావులవలన, నీవంటి యసత్యప్రచా పునివలన-నీవున్న సంఘము కంత యగౌరవముఁ గలుగుచున్నదో నీవెఱుఁగుదువా? సంఘమున దాదాపుగ నందఱు నీవంటి వారే యని వైవా రనుకొనినయెడల వారికిపా? నీకబురులు కాలిపోను. నీకోఁతిలు కూలిపోను. ఎంతసేపుచెప్పినను గవర్నరు గారి గందరగోళములు, గవర్నరు జనరలుగారి గాథలు, డ్రేటు సెక్రటరీగారి చిత్రములు- అఖిలభారతీయ సంఘపు టల్లరులు, సర్వప్రజాసంఘసమ్యేకసములే కాని యంతికంటె నొక్క యంగుత్తమైన గ్రంథిక డిగ్రే! నీయాకాశపుఁ బలిటి కంతిమే కనబడదే- నేల విడిచిన సాము నీ యిల్లు బంగారము గాను- ఎన్ని సంవత్సరములనుండి చేయుచుంటివో! ఒక్కడైన నీకది నీతి గానిని చెప్పియుండఁదేమి? ఈసంగతి సాక్షిసంఘమునకు వాసినయెడల నిట్టి కల్పవలసుగూర్చి విమర్శింతురేమో యని వ్రాసితిని. మీజంఘాలశాస్త్రీ యిట్టి కల్పవలసుగూర్చి యొక నేల యుపేక్షించినాడో తెలియవచ్చును. ఇట్టి గుల్లక పుసరకు, ఇట్టి కీచుపిట్టలు, ఇట్టి యోటికుండలు, ఇట్టి బుడబుడకుల వేసములు. అన్ని జాతులలో-నన్ని దేశములలో- నన్ని కాలము లలో- నన్ని వ్యాపారములలో- నన్ని పదవులలో- నన్ని పరిస్థితు లలో బహుళముగా నున్నది. భక్తిలో నొకవ్యక్తిని, జ్ఞానములో నొకవ్యక్తిని, కర్మములో నొకవ్యక్తిని, Cooperation లో నొక వ్యక్తిని, Non Cooperation లో నొకవ్యక్తిని, మేళ ము గట్టి సాక్షిసంభారంభమున నొక్క నాటకము మీజంఘాల శాస్త్రీ యొక నేల యాడలేదో తెలియవచ్చును. మీరును మీ శాస్త్రీగారి కనేకనమస్కారములు.

ఓమ్ కాంతి కాంతి కాంతి.

అలంకారశాస్త్రచరిత్రము.

మేడేపల్లి వేంకట రమణాచార్యులు గారు

మనుష్యజాతి యెంతప్రాచీనమయినదో కవనముకూడ నంతప్రాచీనమయినది. మనుష్యజాతి వారిప్రాచీనతమ గ్రంథము లన్నియు గవితామయములు. కవనరూప మగు భాషలో నలంకారము అందకపోవచ్చు. హిందువులవేదములు- ఉపనిషత్తులు- పురాణములు - ఇతిహాసములు - క్రైస్తవులబైబిలు - పారశీకుల ఛండాసప్తానము - మహమ్మదీయుల కొరాను మొదలగు ప్రాచీన గ్రంథము లత్యంతప్రాచీనసారస్వతావేశముతో గూడిన మహానభా వులముఖములనుండి నిరర్గళధారగా స్వయంప్రసవము లైనకవితా ప్రోతోరూపములు. వీరియం దెల్లెడల నలంకారము లుండును. ఇందుకు నిదర్శనముగా - ఋగ్వేదము ఉపనిషత్తులు పురాణములు మొదలగువానిని ఒరీక్షించినయెడల నిచ్చును మనమెఱిగిన అలంకారసమూహ మంతయుఁ గానరాకపోయినను ఉపమా రూప కాలితోయోక్తులు, విరళముగా గానవచ్చుచున్నది. ఉపమ రూపకము, లేకుండ నేభాషయు వృద్ధినొందఁజాలదు. రూపకాలంకారము భాషాభివృద్ధికి మఖ్యకారణమని బహుగ్రంథకర్తయగు కాగెల్లో వ్రాసియున్నాడు. ఋగ్వేదముం దుపమాలంకార ములు:— 1. 124—7 అభ్రాతేన పుంసవితి ప్రతీచీ గర్భాయ గవసయే ధనానామ్ | జాయేవపశ్య తిశతీసువాసా ఉమాసా (నేకనిరీతితేఽప్యు) టీ! సోదరులులేనిస్త్రీ, తండ్రిమొదలగు వారి కడ కట్లు బోవునో మగడులేనియాడుని తనకు తాకలసినధన మును రాఁబట్టుకొనుటకై కచ్చెక్కి కట్టుపోవునో, కాముగుల స్త్రీ వస్త్రాభివృద్ధిచేత దేహము నలంకరించుకొని భర్త సమీపమున కట్లు చనునో, హాసము దంతిపంక్తి నెట్లు ప్రకాశింపఁ జేయునో, అట్లు సకల పద్యాములను ప్రకాశింపజేయు ఉపమన్లు నూర్చుని నివాసస్థానమును అంతఃకృతుమునకు బోవు చున్నది. ఇందులో నాలు గుపములు కలవు.

Vii. 33—8—సూర్యస్యేన వక్షిభోజ్యోతి రేషం స ముద్రస్యేన మహిమా గభీరః | వాతస్యేన ప్రజన్తోనాస్యే సస్తో మో వసిష్ఠా అస్యేతేవేషః టీ! ఓవక్షిభూరా! మీమహిమ సూర్యుని ప్రకాశము వంటిది. సముద్రవలె గంభీరముఁగి వాయువువలె జక్తివృజనముగలది. ఇందులో మూడుపములున్నవి. 1. 123—10 కన్యేవత్ స్వాకాశాదానా ఏషిదేవి దేవ మి యతుమాణం టీ! ఓ ఉమాదేవి కవనీయముగు కన్యకవలె నీవును నీకరీరముచే నువ్వుచునున్న దానయి అభిమతిముల నొసంగు, సూర్యులొద్దకు బోవుచున్నావు. దీనిలో నొక ఉపమ.

1. 13—3—నత్యైర్వైగాత్రయో అస్యసాదా క్ష్యోషేషా సప్తహస్తానా అస్య | త్రైభువద్ధో వ్యవభాగోఽక్షితి. విహోదేవో మర్త్యాకౌ అపవేళే | ఇందులో రూపకాలితయోక్తి

1. 164—20 ద్వాసుపజాఽయంజగభాయాన మానం స్మృతం పవన్యతే | తయోరన్యః సింహం స్వాద్వత్తి- ఆత్మ స్వస్యే అభిచాకశితి టీ! శోభనములయిన టెక్కలు గలవి - సంతతియు కలిసియుండునవి - పరస్పర మైతిగలవియగు రెండుపక్షు లొకకెట్లు నాక్రమించి యున్నవి. అరెండు పక్షు లలో నొకటి రుచిగలఫలము నాస్వాదించుచున్నది. మఱియొక పక్షి యేమియు దినకుండ బ్రకాశించుచున్నది. ఈశ్రుతిని జగత్తాగ్ర పండితుడు రసంగంధాములో నలంకారప్రకరణయం దితయోక్తిలంకారమున కుదాహరణముగా నిచ్చెను. “విష యజ్ఞా మయస్య నిగరణవతీతయః, తస్యైక్తిః అతీయోక్తిః” అని లక్షణము చెప్పెను. ఇచ్చట నుపమానుకు పక్షులచే నుప మేయగుట జీవాత్మ ప్రమాత్ములు, ఉపమానమగు వృక్షశబ్దముచే నుపమేయగుట శరీరమును నిగరణములయినవి.

ఇంద్రియభ్యః పరావ్యాధాః అభేదభ్యశ్చ పరమనః | మనశ్చ జరాబుద్ధి బుధేరాత్మామహా స్వరః | మహాతః పరమస్యక్త మవ్యక్తాత్మమహా మఃపురుషాస్సపతం కిచి త్సాకాష్టా సాపశాతి||—కతోపనిషత్తు రి వల్గింగం—200. ఇచ్చట బ్రైశ్రుతిలో నత్యములుగా రూపకములయిన యింద్రి యములకంటె మార్గములుగా బోల్చబడిన విషయములు వశి పర్యవసాదములను గవ్యమయినవి. ఏలఁజనగా తీర్చిదియనిఁ గూడ విషయసన్నిధియందు దుష్టిగ్రములగు నింద్రియములు లోభచెట్టి అకర్షించును. విషయములకంటె మనస్సు వశి పరమకొనుట యందు హెచ్చుకవ్యము గలిగించును. ఎట్లన మనస్సు విషయముల గోరునతియై యుండుగా విషయా సన్నిధానము మనఃపర్యవృత్తి నడ్డతెడు. మనస్సుకంటె సాక్షిగా రూప తియయిన బుద్ధిని వశిపర్యవృత్తినుట మిక్కిలిశబ్దము. బుద్ధికంటె గర్భవృత్తియు గలవా డగుటచేత బ్రధాను డగు నాత్మను వశిపర్యవృత్తినుట మరింత కిష్టము. తీవ్రదు సకల పురుషార్థ సాధనమునకు శరీరాయత్తినీతిగలవాడు గావున వాని కంటె శరీరము వశిపర్యవృత్తినుట ఎక్కువకవ్యము. అంతకంటె సర్వాంతరాలిత్వముగు పరమపురుషుని వశిపర్యవృత్తినుట కవ్యము. ఇట్లుత్రోత్రముగా నొకదానికంటె మఱియొకటి వశిపర్యవృత్తినుటయందు గవ్యమయినది చెప్పబడినది. దీనికి సారాలంకార మని పేరు. “ఉత్తరోత్తర ముత్కమఽస్మిన్ ఇత్యభిధీ యతే” అని దానిలక్షణము. ఇదియు రసగంగాధరకావినిచే

సారాలంకారమున కుదాహరణముగా నియ్యఁబడినది. “విజ్ఞాన సారధి గ్రంథ మనః | ప్రగహవాన్నరః | సోధ్యనః పారమా ప్నాతి తద్విష్టోహహః పదమ్ | (తణవో ధనుశ్శ్యోకోవ్యత్యా బ్రహ్మతల్లత్వ ముచ్యతే | అప్రమత్తేన శేష్యగ్గం శరవ త్తన్మయోభ శేతీ | (ద్వియం-ద్వి-ఖ.-ర) ఇత్యాదులయందు రూపకాలంకారము. అనీసో దూరింఁజెడితే మనో యాతిపర్యంతః | కస్తం మదా మదం దేవం మదన్యో జ్ఞాతుమిచ్ఛతి | (ప్ర-త-ద్వి-వ-20) ఇత్యాదులయందు విశోధాభాసము గానవచ్చుచున్నది.

(శ్వేతాశ్వకలోపనిషత్తు ప్ర-ఆ-ర) తమేక నేమిం త్రి వృతం పాదేశా స్తం కతార్ధారం వింతి ప్రస్తోరాభిః | అన్యతన్వ డ్భిర్వశ్య రూపైకపాశం త్రిమార్గభేదం ద్వినిమి తైక మోహం ||

టీ! కారణావస్థయు నెడ నొకకమ్మిగలది - సత్త్వరజస్తమస్సు లనెడు మూడుచుట్టలతో గూడినది. వికారరూపములగు పంచభూతములు ఏకాదశేంద్రియములు అను పదునారు అం చులుగలది- సాంఖ్యశాస్త్రీక్రమ లగు పంచాకృత్యత్రయభేద ము లనెడు రెకులుగలది- దశేంద్రియములు- వానివిషయములు అను ఇరువది వైపుటలకలది- ఆరు అన్యకములతో గూడినది- నానారూపముగు కామ మనెడు త్రాడుగలది-పుణ్య పాపములు రెండును నిమిత్తముగా గల మోహమును బుట్టించినది- మూడు నార్గములయందు బోవునది- అగు చక్రమువలెనున్న కారణ బ్రహ్మను ధ్యానింపుచున్నాము.

(శ్వేత-ఆ-గి) పంచసోతోఽయం పంచయోన్యగ్రవ క్రాంపంచ ప్రాణోక్తిం పంచబుద్ధ్యాదిమూలాం | పంచావత్తాం పంచదుఃఖోఽనువేగాం పంచాకర్ష్యేదాం పంచపర్యా మధీమః ||

టీ! చక్షురాదీంధ్రియములకు పంచప్రవాహములు కలది- అయిదుములములచే నుగ్రమైనది- క్రమమైనది, పంచప్రాణము లనెడు తరంగములుగలది, పంచవిషయము లనెడు (శబ్ద స్పర్శ రూపరసగంధములు) నుగ్గు (Whirlpools) గలది, అయిదు విధము లగుదుఃఖములను (గర్భజన్మకరావ్యాధిపరణములు) ప్రవాహవేగములుగలది, లజ్జాపుణ్యాదులగు నేబది-భేదములతో గూడిన బుద్ధితే కాళులుగాగలది, అవిద్యా స్మృతా రాగద్వేషాభి నివేశములనెడు పంచసోపానములతో గూడినది- అగు నొక నిది వలెనున్న పంచబ్రహ్మమును ధ్యానింపుచున్నాను. ఈ రెండు మంత్రములలో మొదటిదానియందు సంతాపమును చక్రరూపము గాను, రెండవదానియందు నదిగాను నిరూపించిచెప్పటచే రూప కాలంకారము. ఇది సావయవరూపకము. వైసఁజూపింపబడినట్లు వేదమందు ఉపనిషత్తులయందే కాక స్మృతులయందుగూడవిరళ ముగా నలంకారములు కావచ్చుచున్నవి. “యానిశా సర్వభూతానాం తస్మాం జాగ ర్తింజుమి | యస్యాం జాగ ర్తి భూతాని సాంజావశ్యతోమనేః” అని భ వగీ. దీనిలో నతీతయోక్తి లంకారము. కవికర్తను గురించి శ్రుతయే యిట్లు చెప్పుచున్నది. “ఏకేభ్యబున్యథా త్రయైక్యస్యైకోకే కామదుఃఖవతీ, సమ్యక్ జాతః” అంటుచే జాతివాచకము లనియు, గ్రీయావాచకము లనియు, గుణవాచకములనియు యధిచ్ఛాశబ్దములనియు నాలు గు తిరగతులుగా విభజింపబడిన శబ్దములను జక్క గా డెలిసికొని “సమ్యక్త్రయైక్యై” బాగుగ వ్రాయగింపబడియెడల, “స్యగై లోక కామదుఃఖవతీ” విశాకాశుషిక్త ఫలప్రకాయా యనను. “బ్రహ్మైవరసః”, “రస్యోహ్యేవ్యావాజం” లభ్యానందిధి వతి” ఇత్యాదిశ్రుతులచే గావ్యజీవాతుకు రసముకూడ నుప దేశింపబడుచున్నది.

అతి ప్రాచీనమగు వేదమం దీయలంకారముల్నిట్లు యా ద్యచ్ఛిక్తముగాఁ జ్రయోగింపబడియున్నను వీరికి సరియయిన లక్షణనిరూపణము, వీరిలో నవాంశభేదములు, వీని రీతికరణము (classification) మొదలగునవి వేదమునకు దరువాత సెంతో దీర్ఘ కాలమున నేర్పడినవి. ఇట్లు కాలక్రమమున గావ్యసంబంధ మగు సామగ్రి భాషలలో డెలిసికొలికి మనుష్యులు కావ్యలక్షణములను అలంకారలక్షణములను నిరూపించుటకు దగిన నిర్వచనముల నాలోచింపఁదొడగిరి. క్రీస్తుశకము నకు మున్నే యాచార్యులంకారశాస్త్రపు గురుతులు శాన్సి వా ద్యయమం మున్నట్టి వ్యాసమందు సమర్థింపబడును.

వ్యాకరణశ్ర పాణిన్యాచార్యులకూడ నొక కవిగా నున్నట్లు గ్రంథనిర్దేశమువలన గానవచ్చుచున్నది. బౌద్ధిశ్య విచార చర్చా ద్యనే గ్రంథకర్తయగు డే మేంఁడ్రుడు తాను రచించిన సువృత్తిలికమును గ్రంథమందు బొడిసిక ఉపజాతి వృత్తి గవయం దసామాన్యపాఠిణ్యము గలదని చెప్పియున్నా డు. “స్పృహణీ ఉత్పచితం సాణి నే రుపజాతభిః | చమత్కా రైక సారాభిరుద్భావస్యేన జాతిభిః || (3-30) రుద్రునికావ్యా లంకారమునకు “వ్యాఖ్యాంమువ్రాసిన “సమిహాసం” అను శోక తైన పండితుడు పాణిని పాతాళవిజయ మనునొకమహాకావ్య మునురచించెనని చెప్పియున్నాడు. మహాకవులుకూడ ప్రామాది కముగా దమకృతులయందవశ్యములను ప్రయోగించి రససందర్శ ముం డిట్లు వ్రాసెను. “ఇధాహివాణి నే పాతాళవిద్యే నుహా నావ్యే” “సంధ్యాగర్భాం య్యవ్యక్త రేణ” “ఇత్యైత గృహ్యేతి క్షోల్లవాదేశః” (2-౮) మఱియొక చోట నిట్టి సందర్భము. డే “గతేర్ధరాతే” పరిమందమందం గర్భం యదాప్సివృషి కాలమే ఘాః | అపశ్యతి వర్షమివేదుబింబు తస్యగ్రీ గౌరవహంక రోతి” ఇచ్చట అత్యంత అనంతరస్య. కల్పకవేపున సుభాషితా వలియందు కావ్యభరపక్షితయందు బొడిసి రచించిన శ్లోకములని కొన్ని యువాహరింపఁ బడినవి:—

“శుద్ధస్వభావావస్థవి సంహతాని నిశాంతాభేదం కుముదా నిచంద్రాః” అనాద్యుత్పత్తిం మవిసాంతరాత్మా బద్ధోభవేత్కస్య గుణాయశక్తిః” (సుఖా-పి-333-పుట-౧౯౬౮ శ్లో). ఉపోభ రాగణ విలోలతాః శం తిభాగ్యపీతం శశివా నిశాముఖం

“సంస్థం తిమిరాశుకంతేయా పుటోపిరాగా ద్దళితం నల క్షితం” (సుఖా-పి-పుట-333-శ్లో. ౧౯౬౯).

కర్మమునే ననగతిమగు వాచ్యమే ప్రధానముగా బ్రతీ యమానమగునని చెప్పటం కాండ వర్ణనాచార్యుడు వైశ్ణోకములను స్వస్వాధీకారం దుదాహరించెను.

“విందంధము పొందుపయోధరణ శబ్దధానాద్వైకపు త్తతాభిః ప్రసాదయంతి నతలంక మిందుం తాపరనే రభ్యధి కం చిత్రం” ఈశ్వోకమును వాచ్యమగు డలంకారములతో నా తేపాలంకారమున కుదాహరణముగా నిచ్చెను. అమరకోశ వ్యాఖ్యానములో రాయచతుర్ముడు “పయఃప్రపంతిభిస్సప్త వాన్తి వాతా శ్చనైశ్చనైః” అనునొక శ్లోకము నుదాహరించి యిది పాణినివాసిన బాంబకతీవిజయములోని దని చెప్పెను. ఇందు కలంక బాణిని వట్టియొక కాశ్యమునకుడ వ్రాసికట్టు తెలియ వచ్చుచున్నది. కాని పదకోశంకడన శతబ్ధియందు బుట్టిన యీ గ్రంథకర్తలు ప్రాచీనతముడగు పాణినినిగురించి వ్రాసివ్రాతల యందు విశ్వాసము గలవార వయి యుండుట కొంతసాహస కృత్యమని నాయభిప్రాయము. వైయాకరణపాణినికంటె గవి పాణిని భిన్నుడనియే మనము నమ్ముతము. వైయాకరణపాణిని యే పాతాళవిజయ మనుకాశ్యమును వ్రాసినవాడైనచో “గృహ్య” “అపశ్యోత” మొదలగు నపశ్యోతములను ప్రయోగించునా? కావున వీరిద్ద యొక్కటిగానెరరు. అయినను నమ్మదగిన ప్రమాణము మనకు లభించువరకు వీరుభయం లొక్కటియే అనియొప్పు కొందము. ఏలయనగా నట్లుకానిచో నా ప్రతిముఖ విమర్శకులు నయిన సమిసాధుడేమేంద్రులు పూర్వోక్త కాశ్యకర్తృత్వమును పాణిని కాగోపింతురా? గదుక్తికర్తృత్వమును వ్రాసిన రాజ శేఖరుడు కూడ “స్వస్తి పాణినియేతస్మై యస్యరద్రప్రసాదతః! ఆదౌ వ్యాకరణం కాశ్య మను బాంబకతీ జయమ్!” అనుశ్లోకమం దు పాణిని మహావైయాకరణియై యుండుటయేకాక మహాకవి యైయున్నాడనియును, బాంబకతీవిజయమును కాశ్యమునురచించెననియుం తెల్పుచున్నాడు. “సుబంధా భక్తిర్నైః కిషోరభ్యుతాచ సరమతే భృతిర్దాక్షిణ్యే వారతి హరిచంద్రోపి హృదయం కిషోరీకీర్తనాః ప్రకృతి మధురాభావనిర ప్రధాప్యంత గోపిదం కమపి భిక్షభూతి ర్భిత్తనత్” అను గదుక్తికర్తృత్వ శ్లోకములందు జెప్పబడిన “దాక్షిణ్యే” శబ్దము పాణినినే తెల్పవలెను. గావున దీనిచే బూర్వోక్తాంశము మఱింత బలపరచబడుచున్నది.

కాత్యాయనుని కాలమందుగాని లేక యతని కాలము కంటె ముందుగాని ఆఖ్యాయికలని వ్యవహరింపబడే గద్యకాశ్య విశేషము లందఱిని రుజువు చేయుటకు గాత్యాయనుని వార్తిక ములే తగినంత సాక్ష్యమిచ్చుచున్నవి. “అధికృత్యకృతే (గంధ) (4-౩1) అనునూత్రిముతో సంబంధించిన “అబాఖ్యాయికా భోగ్యపాఠాః” అనువార్తికములన నీయంశము స్పష్టమగుచు న్నది. వరురుచి కాత్యాయను లొక్కటియే అని తెలుపుటకు “తస్యాహం మనుష్యత్వయాం బాత ప్రృతిధరాభిదః! కాత్యాయ నో వరధుచి శ్రేత్యన్వధా కృతాహ్వానః” 1-2-15 అను బృహత్సామ్యధామంజరిశ్లోకమే మనకు ప్రమాణము. సుఖాపి తాపలిలో వరధుచి వ్రాసినని యనేకశ్లోకములు చూపింపబడినవి. రాజ శేఖరుని నూత్రిముక్తావళిలోని యొకశ్లోకము వరధుచి-కంఠాధ రణమును నొక కాశ్యమును రచించినట్లు చెప్పుచున్నది. “యథా ర్థతా కథంనామ్ని మాభూ ద్వరయచే రిహ! క్షణత్త కంఠాధరణం యస్యదాహాణవియః” “స్వంచచ్చంచల చందుచం బనచల చూడాగ్ర మగ్రంపత్యకాకాశక రశ శేసరటూ సాగరస్ఫురత్కంఠరం వారంవార ముదంప్రపంచలకున భశ్య న్నఖత్కణ్డయోద్భవోద్భవో యోద్భట కుక్కుర్యయో ఫ్లితితితి సూక్ష్మచుంయుధ్యతో” “అపినదనకంసాగ్రద్యక్రప్రియాము ఖమంకజే మధుచుధరతి సాగ్ర దృష్టిర్వికాశినిపాస్యతి తదనచ మృదుస్మిధాహం ప్రమాదాత నర్మణః సురతనచివైరంతై స్సం గో మమాపి భిష్మవ్యతీ” నైనక జెప్పబడిన యీ నిదర్శనములవలన గ్రీనుశకమునకు మున్న వాల్యంశాబ్ధులందు గాత్యము లున్నట్లు నిశ్చయింపబడుచున్నది. గ్రీనుశకమునకు ముందు రెండవ శతక మువాడైన మహాభా వ్యునిని (పతంజలి) కాలమంతు ప్రజలకు గణనోత్సాహము పెంచుగానున్నట్లు కానవచ్చుచున్నది. “అబా ఖ్యాయికాభ్యో బహుళేషా” అనువార్తికమునకు న్యాఖ్యానము వ్రాయుచుం బతంజలి, వాసవదత్త, సుమనోత్తర, వైమరధిఅను మూడాఖ్యాయికలను చెప్పెను.

విడుపరి సోమనాథకవి

అన్యవాద కోలాహలకర్తయ? (బండారు తమ్మయ్యగారు)

కుర్మతి సంవత్సర మార్గక్షేప బంధ శనివారము నాటి సాంస్కృతాను బంధములో శ్రీ శేషాద్విరమణకవులు విడుపరి సోమనాథుని గూర్చి వ్రాసిన వ్యాసములో నాతడు అన్యవాద కోలాహలము అను సీస శతకమును గూడ రచించెననియుం దామాపుస్తకమును ద్వారలో ముద్రించుచున్నందు, బ్రహ్మింతరమేన రేనియొసంగినదను ప్రతి తోక బోల్పికో నెడమనియు (వాసియు న్నారు. కవిచరిత్రకారులు పాల్కురికి సోమనాథుని చరిత్ర మును వ్రాయుటలో నీ గ్రంథము నాతని కావ్యజాలములో జేర్చియుది సంస్కృత గ్రంథముని వ్రాసియున్నారు. పాల్కురికి సోమనాథుని గ్రంథములను, బేర్కొనుటకు శ్రీవీరేశలింగము పంతులుగారు చూపిన యాధారము విడుపరి సోమనాథుడు తన పద్యబసవ పురాణములో వ్రాసిన పద్యమేయై యున్నది. ఆ పద్యములో నీయస్వవాదకోలాహల ముదాహృతిమైయుండలేదు. అట్టిచో నీ గ్రంథము పాలకురికి సోమనాథకృతమనియు, సం స్కృత భాషారచితమనియుం బంతులు వారెట్లుభిప్రాయపడిరో తెలియదు. తెలుగులో నున్న అన్యవాద కోలాహలమునే పం తులుగారు పాలకురికి సోమనాథ కృతమనిభ్రమించి పొరపాటున నది సంస్కృత గ్రంథమని వ్రాసిరో లేక యీ పేరుతోడనే యీ కవికృతమయిన సంస్కృత గ్రంథము మఱొకటి యు న్నదో విచారించవలసియున్నది.

అన్యవాదకోలాహల మను సీస శతకము మొట్టమొదట నిప్పటికి నలుబడెండ క్రిందట చెన్నపురిలో పిడునూతుల ముత్త య్యగారి వైవ సిద్ధాంత ముతాతీరశాలయందు ముద్రింపబడి ప్రకటింపబడియున్నది. దానినే వరలం గొన్ని సంవత్సరముల క్రిందట నామిత్రులు శ్రీ గంగపట్టాభి సుబ్రహ్మణ్య దేవగారు పాల్కురికి సోమనాథుని వృషాభిష శతకముతోక బాటు కలిపి ముద్రించుచున్నారు. ఈ ముద్రణము గూడం బరిశుద్ధముగా లేదు. ఈ రెండవ కూర్పు ప్రతులు కొన్ని నా యొద్దనున్నవి దీని యందు 108 పద్యము లున్నవి. గ్రంథము పాలకురికి సోమనాథుని శిష్య ప్రశిష్యులొకటి లోక జేరి న యొ క క వి చే ర చిం పం బడి యీసోమనాథునికే యంకిత మీయబడినది. కవిసాము మూత్రము గ్రంథమం దెచ్చుటను గానరాదు. గ్రంథ మును ముద్రించినవారు మూత్రము చివరను ఇది శ్రీసిద్ధాంత శిఖామణి గ్రంథకర్తయో శివయోగిండుల వారిచే రచింపబడిన అన్యవాద కోలాహలము- అని వ్రాసియున్నారు. ఈవ్రాత కాధారమేమి యో తెలియరాదు. మొదటి కూర్పులో నట్లు లిఖింపబడియుండ తానినే రెండవకూర్పులో నినువదించినట్లు తోచుచున్నది. సిద్ధాంత శిఖామణియనునది సంస్కృతభాషారచితమయిన వీర శైవమతగ్రంథము. దానిని నేను జూచినాను. వీరవారాధ్య పృథుడును, రేణసిద్ధి నూనచునైన శివయోగిండుడు దానికి టీకాకారుడేగాని కర్తకాదు. దానిలో నాతడు అన్య వాద కోలాహలమును రచించినట్లుగాని పాలకురికి సోమనా

“అధికృత్య కృతేగ్రంథే” ఇత్యుత ఆఖ్యాయికాభ్యో బహుళేషాబ్ధ్యక్త్యః వాసవదత్తా సుమనోత్తరా, నవభవతి తైమఃథీ (Kielhorn's edition of Mahabhashya, vol II., p. 213). పతంజలి మహాభాష్యములో “కంసవధ బలిబంధము” అను రెండుకావ్యములను చెప్పెను. “కంసవధ మాచప్తే కంసం ఘాతయతి, బలిబంధ మాచప్తే బలిబంధయతి” (M. B. vol. II., p. 34).

మహాభాష్యములో బతంజలి దనకంటె (బ్రాహ్మీనులయి నకవులు, గ్రంథకర్తలు, వ్రాసినగ్రంథముల నుండి వందలకొలది శ్లోకముల నుదాహరించెను. అందులో గొన్ని మిక్కిలి సాగయు నవి. చారిత్రాంశవిశేషములను దెలుపునవి. వీనిలో గొన్నింటి నిచట వ్రాయుచున్నాను. అసిద్ధిలీయో నుససారపాండవం సం కర్షణ ద్విలియస్య బలకృష్ణస్య వర్ధతాం (M. B. vol. I., పే. 3౬౬) జఘాతకంసం కిలవాసుదేవః (vol. II., పే. ౧౧౯) జనార్దనస్త్రోత్య చతుర్ధవ (vol. III., పే. ౧౮3) ప్రియాం మయూరః ప్రతిననృతీతి యద్వత్తనరకరసనృతీషి హృష్టః (vol. III., పే. 33౮) అత్యంధరిశ్చరతి యూధ మ సేవ మానః (vol. II., పే. ౧౦౨) బుధుక్షితం నప్రతి భాతి కించిత్ (vol. I., పే. ౧౮౮) అవసంతా దోదకాం తా త్ప్రియం పాంధ మనువ్రతేత్ (vol. I., పే. 3౮౦) కాలపవతి భూతానికాలస్సంహరత్ప్రణాః (vol. II., పే. ౧౬2) తేమేనాభిత్ కృతి సంచయాని పూర్ణా వరాజ్ఞాం తినయంతిరోపం (vol. I., పే. ౮3౮) ఏతీజీవంతమానందో నరంవ శతాదపి (vol. I., పే. ౨22) వరతను సంప్ర వదంతి కుక్కుటాః (vol. I., పే. ౨౮3), [విజయనగరము కాలేజి మేష్టు నుండి]

ధుని శిష్యపరంపరలోని వాండగిగాని చెప్పికోని యుండలేదు. అతడు సోమనాథుని శిష్యుణులలో జేనవాడనుట కట్టి యాధారములను లేవు. అతడెప్పటి వాడో తెలియు నవ కాశములుగూడ లేవు. శ్రీ శేషాద్విరమణకవులు తమకు దొరకిన అన్యవాద కోలాహలము చక్కని భాషలో నుద్రేకకరములగు సోకడలతో నాకాలపు శైవుల ప్రతీతిరాజుల విషయ దుర్లయ ములు తెలియఁజేయుట వ్రాయబడిన. దనియు నందుం బరిత్ర రహస్యములు నెట్లులు కలవనియు వ్రాసియున్నారు. నేనుదా హరించిన ముద్రితప్రతిలో భస్మరూపాక్ష లింగధారణముల మహి మముపురాతన భక్తులచర్యః- శివుని శ్రేష్ఠత్వ నిత్యత్వములు మున్నగునవి నర్థింపబడియున్నవి. శేషాద్విరమణ కవులకు దొర కినగ్రంథము నిదియు భిన్న గ్రంథము తేమోయని నుడియమగు చున్నది. నాయొద్దనున్న ముద్రితప్రతియందలి కోల్పపద్యములను వాసిసంఖ్యను గ్రింద నిచ్చుచున్నాను.

- సీ. బవశపురాణ ప్రబంధంబు మీరు ర చించిన యభినవ శ్రీసుతించి మీరర్థి శ్రీపండి తారాధ్య చరితంబు చెప్పిన నిరుపమ స్థితిసుతించి మీరు చతుర్వేద సారంబుజేసిన మహిత పాడిత్వం మృతసుతించి బసవరాజీయది బహుకృతుల మీరు ని ర్మించిన సామర్థ్య తేమతించి
- గీ॥ రసికత త్తభావ రతిసన్యవాద కో లాహలంబువేద లాలితిముగ నేనుపన్యసింతునే కామ్రగురుచిత్త నలినభృంగ ! సోమనాథలింగ ! (ప. 2)
- సీ॥ వేదవామలకును భేదవాదులకు మ ర్మదశాధులకు గుండె బెదురనంగ నాత్మైకవాదమా యావాదులకును లో కావతులకుం గంటి కనవనంగ కాలవాదులకును గర్భవాదులకు సాం ఖ్యులకునుద్ధతిగట్టు గుడియనంగ కాత్మైకవాదవైష్ణవవాదులకు నంత శాలికులకు నెత్తి గాలమనంగ

- గీ॥ వై నవాదులకును సన్యాసులకు మహా గ్రముగ ముక్కుమీడి కత్తియనంగ నీ కృతీరచియింతు నేకామ్రగురుచిత్త నలినభృంగ ! సోమ నాథలింగ ! (ప. 8)
- సీ॥ తగ మంత్రితంభస్య ధారయే త్త్రైమాము నొగినిశ్చేతాశ్చేతి రోపినివది నెరయబాబాలాప నివది సేవమచ సృజోత్థిరని మ్రోయు మఱియనట్లు మహిమ భూత్వైస్రవ మదితవ్య మని మ్రోయు నాయజురేంద్రంబు నదియంగాక మఱి “యస్మిరితిభస్మ” మన “వాయురితిభస్మ” మనయధవ్యణశిర స్సందు మ్రోయు
- గీ॥ ననుచుంజదిచదివి యాహ్వా యనతభస్మ విముఖృత్తిజెడిరి వెట్టిజన్ము లెట్టి పాపమతులూ యేకామ్రగురుచిత్త నలినభృంగ ! సోమ నాథలింగ ! (ప. 18)
- సీ॥ ఎలమివేదాంజలి రేశ్వర బిరుదాంక ములువ్రాయుపు స్తకమోయనంగ ప్రమధులమహితాను భావముల పెక్కుచం దములంజెప్పిన పురాణ మొ యనంగ కీర్తింపబనవేళు గీతాదులనువిను పింగళవిసరుద్ర వీణయనంగ పాల్కురికియస్ర బంధంబులన్నింటికె బెట్టెయొడికంపుల బెట్టియనంగ

- గీ॥ నమరిశగణుజిహ్వ లందన్యవాదకో లాహలమునుధావి లాసమగుచు నెందు వెలయుగాక యేకామ్రగురుచిత్త నలినభృంగ ! సోమనాథలింగ ! (ప. 107)
- నిజముగాక బాలకురికి సోమనాథుని గ్రంథముల నన్ని టిని బెట్టిన పెట్టెయేయని నట్లు కవిసోమనాథుని బసవ పురాణ పండితారాధ్య చరిత్ర చతుర్వేద సారాదులలోని (కుశిస్మృ) త్యాది ప్రమాణములను, విషయములనే చాలకలకె త్రియాశతక మును వ్రాసియున్నాడు. ఈ శతకమును రచించిన వాడు పాల్కురికి సోమనాథుని ప్రశిష్యపరంపరలో జేరిన విడుపరి సోమనాథుడో లేక మఱియొకడో కావచ్చును. విడుపరి సోమనాథుడేయని రూఢిపలుచుటకు గ్రంథమునందా ధారము లులేవు. అతడు తాను రచించిన పద్యబసవపురాణములోగాని ప్రభులింగలిలోగాని యీశతకమును రచించినట్లు చెప్పియుండ లేదు. శ్రీ శేషాద్విరమణకవులు వై పద్యముల వలన దమకుదొర కిన పుస్తకము నీగ్రంథమునేక గ్రంథమో లేక భిన్నగ్రంథములో నిర్ణయించి తమ యొద్దనున్న గ్రంథము విడుపరి సోమనాథునిత మనుట కాధారము లేమియో ప్రకటింపం బ్రార్థించెదను. వారి విలాసమును దెలియఁజులుచుచో ముద్రిత ప్రతి నొకటి వారికిం బంపెదను. గోదావరి మండలము నందలి అమలాపురము నాని వాసనలము.

వృత్తాంతలేఖలు

ఏలూరు

(స్వకీయవిలేఖరి)

హైస్కూలు

ఏప్రిల్ 27:—మా చర్చిమిషన్ సొసైటీవారి హైస్కూలు రమారమి 60 సవత్సరములనుండి యీగ్రామమున విద్యాదానము చేయుచున్నది. కాని అందు విద్యాభ్యాసము చేయుచున్నవా రెవరును క్రైస్తవ మతస్థీకారము నెన్నడు గావించి యుండనందునను, గతవత్సరము కొంతవత్సరములనుగాడ కలిగియున్నందునను, దీనిని ఎత్తివేసిరి. ఈ వేసంగి సెలవుల అనంతరము ఇయ్యది తిరిగి తెరవబడదని హెచ్చరించుచు గతవత్సరము న్నారు. ఈ పాఠశాలను మా మ్యూనిసిపల్ కౌన్సిలువారు తీసికొని నడుపుటకై ప్రయత్నింపుచున్నట్లు తెలియుచున్నది. 50,000 జనాభాగల ఈ గ్రామమున ఒక హైస్కూలు అయినప్పుడు లేకుండుట శోచనీయుగ నందునుగాన, తప్పక మ్యూనిసిపాలిటీవారు దానిని తీసికొనుటయే న్యాయ మని పలువురు తలచుచున్నారు.

జిల్లా కార్యదర్శి కమిటీ

పడవటి గోదావరి జిల్లా కార్యదర్శి కమిటీ కార్యాలయమును ఏలూరునుండి, తాడేపల్లిగూడెమునకు గాని నిడదవోలు నకు గాని మార్చుటకై 2-5-22 తేదీని తాడేపల్లిగూడెములో జరుగ నైయున్న కమిటీ మీటింగులో విమర్శింపబడునని, ఎలెండాలో కార్యదర్శిగారు ప్రయోగించి యున్నారు. ఈ తీర్మానమును కార్యదర్శిగారు ఉపపాదింప బలంచినో లేక మరియొక సభ్యులైన ఉపపాదింపబడలించినో వివరము తెలియదుగాని, యియ్యది నిశ్చయముగా కార్యదర్శిగారు గౌరవకరముగ నుండగలదని చెప్పక తప్పదు. 50,000 జనాభాగల నెడపట్టణమును విడిచి, కేవలము పల్లెయందు ప్రవేశించి యేమి కార్యక్రమమును నడుపదలచినవో తెలియదు.

పూర్వ మొకపర్యాయ మిట్టి ఆలోచన చేయబడినపుడు, శ్రీయుత టంగుటూరి ప్రకాశము పంతులుగారు అడ్డతెగిలి ఆలోచనను విరమింపజేసియున్నారు. ఈమారుగాడ వాత ఇందలి యనగములూ డెలిపి, యీ అకాశమునుండి మరలింప జేయ వేడుచున్నాము. పెద్దఅధికారుల దౌర్జన్యము సరికట్ట వలసివచ్చినను, కార్యదర్శిగారును దేశప్రభావముగ నడుప బలవినను, మరియే యితర కార్యమును చేయవలసి వచ్చినను ఇచ్చట నుండియే చేయవలసి యున్నది. కాని, పల్లెనుండి ప్రారంభించుటకు సాగదు. కావున సుద్యమమునకు వన్నె దెచ్చు ఘనకార్యములం జేయదలచినవో దీని కార్యస్థానమును ఇచ్చటనే యుంచి, యిచ్చటి నుండియే పరిప్రారంభించుట యుచిత మని పలువురు తలచుచున్నారు.

హిందీభాష

హిందీభాషయందు శ్రీ పిడిపాటి రామచంద్రయ్యగారి లకాలవిద్యార్థులు శ్రీమద్రామానుజమును నిన్న పురమందిర గల కాలక్షేపము గావించి ప్రజల కందలిచిహ్నదూరమందులం బించిరిని చెప్పుటకు సంతసింపుచున్నాము.

* * *

(ఒకవిలేఖరినుండి)

బాలికాపాఠశాల వార్షికోత్సవము

ఏప్రిల్ 27:—ఈనెల 13వ తేదీని, సజ్జ అసిస్టెంటు సెక్రటరీ, మా||రా||శ్రీ. ఎం. ఏనుదాను ఎం. ఎ. ఎల్. టి ఆనవాడి పత్తము క్రింద రాజకీయ హిందూ బాలికాశాలనందు సదరు పాఠశాలబహుమతుల, వార్షికోత్సవ ప్రముఖ జరుగజడెను. కార్యక్రమ పట్టిక అంగభాష వుండినను, పురపహాజనులకు, తెలుయుటకు వీలుగ, అ గాధి పతిగారు ఆంధ్రమున ప్రారంభోపన్యాసము జరిగించి వంద్యులు. బాలికలచే ప్రార్థన జరిగిన తర్వాత, మా||రా||శ్రీల మంగయ్యగారు ప్రధానోపాధ్యాయులు, పాఠ పాఠ్యను చదువును, శ్రీ, విద్యాభిమానుల బౌదధ్య డించిరి. శ్రీకృష్ణశీల కాంసవధను గురించి, నాటకరూ పాలికలచే, ప్రదర్శింపబడెను. ఇ దు పత్తిభక్తి, జననిజన డల విషయము, శ్రీ జనమభ్యుసంప దగినవిగా తెలుప డార్థు హా జోగయ్య శర్మగారు వా ర ము న కు

ఒకసారి అయినను ఆరోగ్యమును గురించి బాలికలకు పాఠ ము వుచితముగ చెప్పుచునదియు. మ్యూనిసిపల్ హాసుఫుల్ లే డీకార్టరు కూడ యందును గురించి చెప్పవలయునని కోరుచు వున్నామిది. మా||రా||శ్రీ. మోతే, గంగరాజు, నరిశింహరావు నారాయణరావు క్రిష్ణారావు జమిందార్లు బాయింటుగా యీ పాఠశాలకు సంగీత వుపాధ్యాయునివేతనము తిరిగియిచ్చుటకు ఒప్పుకొని సభలో మా||రా||శ్రీ. మోతేగంగరాజు జమిందారు గార్య శ్రీ విద్యాభిమానులు వెల్లడిచేయుటచే యెంతయు వంద నీయులు.

బహుమతులు

నర్సాపురం తాలూకా సంఘమువారిచే, యేర్పర్చబడిన ఆంధ్రశ్రీల పతీయందు, శ్రీ అద్దంకి బిందుమాధవరావుగారి బంగారపుమెడలు, శ్రీమతి వెన్నెలంటి రంగనాయకమ్మ గారికిని, శ్రీరావుసాహెబు, కోప్పరైయ్యగారి బంగారపు మెడలు శ్రీమతి జంధ్యాల కామేశ్వరమ్మగారికిని, యివ్వ బడెను. శ్రీ వెంకటగిరి మహారాజులుంగారి యాభయూపా యిలుకు బాలికలకు వెండిరస్త్రపులు నిచ్చిరి. శ్రీమద్దల వెంకట చిన్న రాజుగారు రు 15, లకు, వెండిగిన్నెలు బాలికలకు బహు మతు లివ్వబడెను. పుర, మహాజనుల ద్రవ్యసహాయముచే, బహు మతులు యివ్వబడినట్లును, శ్రీవిద్యయంగు అందరు సహాయ పడవలసినదని మొదలయిన సంగతులతో ఆంధ్ర పుస్తకాసము అధ్యక్షులువల్ల జరిగిన పిమ్మట, మంగళహారతితోను, వందన ములతోను సభ ముగిసెను

అమృతమునది

పాఠశాల ఎక్సర్సైజు పుస్తకములు, గ్రాఫ్ పుస్తక ములు, డ్రాయింగుపుస్తకములు, బొండునోటు పుస్తకములు, కాగితములు, కలములు, సిరాలు, రబ్బరులు మున్నగునవి సరస మైనధరలకు దొరకును.

ఫౌంటెన్ కలములు, వాటర్ పెన్ 1 కి రు 6-12-0 స్పాన్ 1 కి రు 4-12-0 బ్లాక్ బర్డ్ 1 కి రు 2-14-0 అల్ట్రాఫైన్ 1 కి రు 2-0-0, ఇండిక్టిఫ్ 1 కి రు 0-11-0 (3253) కె. జగదీశన్ అన్ డు కంపెనీ తిరుపతి క్కే.జి, మద్రాసు

ది ఇన్ డెపెన్ డెంటు

ప్రేడింగు కంపెనీ

7 ఏ-ఫోర్టువీధి, బొంబాయి.

దూది, నూలు, బంగారము, వెండి, కాయధాన్యములు మున్నగువాటిలో వ్యాపారము నడపుటకు కమీషను వుచ్చు కొని ప్రతిజాగాలోను అమ్మకము చేయునట్టియు కొననట్టియు ఏజెంటు కావతెను. వివరములకు జాబు వ్రాయవలెను. (57)

పానుగంటి లక్ష్మీనరసింహ

రావుగారిచే రచింపబడినది

గ్రంథములు—నాటకములు

నర్మదాపురుకుప్రీయము	0-12-0
రాధాకృష్ణనాటకము	0- 8-0
కోకిల	0-12-0
విప్రనారాయణ	0-12-0
వనవాసరాఘవము	0-12-0
విజయరాఘవము	1- 0-0
కళ్యాణరాఘవము	0- 8-0
బుద్ధబాధసుధ	1- 0-0
వృద్ధవివాహము ప్రహసనము	0- 8-0
హాస్యవల్లరి	0-12-0

(అచ్చులో నున్నవి)

సాక్షి 1 వ వాల్యూము, 2 వ వాల్యూము, మూడవవాల్యూము. [3513]

పూర్ణి మముదిక—నాటకములు

వలయువారు, పానుగంటి లక్ష్మీనరసింహరావు పంతులు గారు, పితాపురం. అని వ్రాయవలెను.

With a foreword of S. Srinivasa Iyengar (Ex. Advocate-General, Madras. Containing the soul stirring messages of our incarcerated patriots. Price As. 8. Postage extra. K. KYLAS & Co., Publishers, Triplicane, Madras.

మతగ్రంథములు.

నిత్యకర్తవ్యము

సస్వరాంధ్ర ప్రయోగము

దీనియందు, స్నానము, సంద్యారందనము, బోపాసనము, బ్రహ్మయజ్ఞము, వైశ్వదేవము, అతిథిపూజ, అను ముఖ్యవిషయములు, వానికి సంబంధించిన, భస్మ, ఊర్ధ్వపుండ్ర, వస్త్రధారణ విధులు, సూర్యచంద్ర గ్రహణ హోమములు మొదలగు దాదాపు ౪౦. విషయములు గలవు. ౧౦౦ పుటల పీఠికయందు ధర్మశాస్త్రవిషయములను గూర్చియు, వేదములను వదంగములను గూర్చియు, అనేకవిషయములు చర్చింపబడినది.

అట్టవైండు. ౨-౦-౦ కిత్రావైండు. ౨-౫-౦

సదాచారము

సాంధ్రతాత్పర్యము. సూర్యోదయమున లేచినది మొదలు రాత్రినిద్రించువఱకు శాస్త్రములందు మఱుమ చేయవలసినదిగా చెప్పిన సకలవిషయములకు వైద్యశాస్త్ర, ధర్మశాస్త్ర వచన స్పష్టతపూర్వకముగ విమర్శించి వ్రాయబడినది.

రాపరు వైండు రు ౧-౫-౦ కలికోవైండు రు ౧-౧౨-౦

ఆంధ్ర పద పారిజాతము.

౪౦౫ పుటలుగలిగి కలికోవైండుగల ఆకారాది నిఘంటువు. ఇప్పుడు లభించు నిఘంటువులలోకెల్ల శ్రేష్ఠమయినది కొద్దిప్రతులే గలవు. రు 3-౫-౦.

ముప్పదియిద్దఱుమంత్రులచరిత్రము

ఆపూర్వవిషయము లనేకములు గలవు. ౦-౧౨-౦.

వేదాంతచంద్రిక

ఉపనిషత్తులనుండియు శంకరభాష్యము నుండియు ప్రమాణ వచనముల గనబడుచుచు ఆత్మవైతస్య మాత్స్వరూపముగా గలవాడు అనువిషయము తేటతెలుగు మాటలతో వివరింపబడిన గ్రంథము. ౦-౫-౦.

తైత్తిరీయార్థ పారిజాతము

ప్రశ్నోత్తరగూఢమున తైత్తిరీయోపనిషద్ధర్మము తేటతెలుగు మాటలతో వ్రాయబడియున్నది. నెల ౦-౫-౦.

(3) క. మార్కండేయశర్మ, కీశసాగ, మదరాసు.

For Sale Overland.

వెలతక్కువ. శ్రేష్ఠమైనవస్తువు.

మోటారుకారు, మాడెల్

40. American Car స్టీమరు మోటరుగా నడచుట వంటిది. ఇప్పుడు ప్రస్తుతం దొరకనటువంటిన్ని, సదరు మోటారుకారు, మాడెల్ 90 ఓపర్ లాండు యూక్రింద అడ్డను వారివద్ద విక్రయమునకు వున్నది.

వలయువారు యూక్రింద అడ్డనువారికి వ్రాసి విచారించ కోరెదము.

(17) బుద్రినారాయణ సూర్యనారాయణ. గుంటూరు ఫరంవారు, గుంటూరు.

మహాత్మాగాంధీ వెండిపతకములు

త్వరపడుడు త్వరపడుడు

ఆమ్మకమ్మనకు తయారుగా నున్నవి.

అప్పుటమైన వెండితో చేయబడిన పతకములు తయారుగా నున్నవి. ఒకప్రక్కన మహాత్మా గాంధీగారి ప్రతిమయు మరియొకప్రక్కన చరక లేక లోకమాన్య బాలగంగాధరతిలకు గారి ప్రతిమయు గలదు. బహు అందముగా నుండును. 1-కి ధర రు. 1, 12-కి రు. 11-4-0 144-కి రు. 132.

పోస్టుఖర్చులు ప్రత్యేకము

అన్ని తెగలవారికి కావలసిన బంగారు వెండిగలు మా వద్ద సిద్ధముగా నున్నవి.

ఉమ్మడి రామయ్యశెట్టి గురుస్వామి శెట్టి (1842) అండు కంపెనీ, నగలవర్తకులు

చైనాబజారులోడ్డు, మద్రాసు.

క ద రు వ్యా వ స య ము

మహాత్ముడు మనకిప్పుడేర్పరచిన నిర్మాణ కార్యక్రమం కదరును ప్రధానముగా నూచించెను. జైలులోనికి తన్నుంధరింపవచ్చినవారికెల్ల మీరు నాకు ఖద్దరు నిచ్చిన నేను నాకు స్వరాజ్యము నిచ్చెదనని చెప్పియున్నాను. ఇందు గొప్ప యర్థముగలదు. శాంతిమార్గమున మనలను తిరింపజేయుట కిదే సాధనము. నాయకుల విముక్తియు దేశవిముక్తియు నిండే యిమిడి యున్నవి. ఈ విషయమున నన్ని రాజకీయపక్షములవారు గొప్పదనమును, ఎల్లవారికిని మైత్రీ గూర్చుట కిందవకాశము లేదు. దేశదారిద్ర్యము నివార్చి బాపగలదు. దీనిని గూర్చి యప్పుడే యెక్కువగా పని సాగుచున్నది. చాలమంది బాంబులు వర్తకులు విదేశవస్తువుల దెప్పించుట మానుకొన్నారు. న్యాయవాదులు కదరునే ధరింపవలయునని తీర్మానించుకొనుచున్నారు. మాలవ్య ప్రశ్నకు లిక్కార్గము నెక్కుడు దీక్షతో నడుపుచున్న విధము పత్రికా పాఠకుల కెల్లరకు దెల్లమే. దీనిని కూడ నిరోధించుటకు ప్రభుత్వమువారు చేయు ప్రయత్నములగాంచిన నీ కార్యక్రమమెంత లాభదాయకమో బలకరమో తెలిసినవచ్చుచున్నది. కదరు వ్యాపనమునకైన నెల్లరు దోడ్పడజాలరా? ప్రతి భౌతియుని కియ్యది విధ్యుక్త భర్తయు. మత భర్తయు ప్రకారము గూడ ఖద్దరు పవిత్రమైనది. తాము స్వయముగా వడుకుకొని యజ్ఞోపవీతమునే శ్రేష్ఠములనియు సీమ జండెముల దాల్చుట మతివిరుద్ధమగు వోషమనియు జెప్ప బ్రాహ్మణ శ్రేష్ఠులు ఈ విషయమును బాగుగ గమనించుటయు క్రమ. సోదర దేశీయులకనేకుల కన్నము కలిగింప ఖద్దరు పవిత్రవంతముగాదా? దాని ప్రచారము భర్తకర్మకాదా? వారు మత సంబంధ కార్యములందు ఖద్దరునే వాడవలయును. ముసల్మానులు నమాజు సమయమున ఖద్దరునే యుపయోగింప వలయును. ఇట్టి యేర్పాట్లు కదరు వ్యాపనమున కధికముగా తోడ్పడగలవు. వే.కొలది పూజ్యులగు నాయకులు కారాగృహములందు మనకై గుండుచుండ బయటనున్న మన మీ మాత్రపు కార్యయిన నొసర్పజాలని యడల కృతఃస్మృతులగుదుము. ఇంతమాత్రపు కార్యదిక్షయైనను లేనివో మనకు స్వరాజ్యార్హతయెక్కడ? ఇంతకాలము సాహసినంతకే తెల్లబోయి చూచుచుంటిమి. ఇక విన్నబోవ వనవలయులేదు. ఆలోచనల కిదిసమయముగాదు. మాటలతో బనితేదని నాయకులయెడల మనకు నిష్కళంకమగు ప్రేమకల దేని మహాత్ముని సచ్చావముతో గౌరవింతుమేని న్యాయమగు స్వాతంత్ర్యమును వాంఛింతుమేని చూచుచు నూరకుండుట కెంతమాత్రమును వీలులేదు. కదరు విషయమునకైన తృప్తికరముగా పనిచేయవలయును. వాటినే ధరింపవలయును. మన యుద్దేశమంతయు కార్యరూపమున బరిణమింపజేయవలయును. కొందరు సోదరులు కదరు గుడ్డలు మోటుగుట్టచే మోచుతేమని చెప్పుచుందురు. ఏవో వంకలజూపు చుందురు. మనగుడ్డలేమనకు బరువని చెప్పకొను దుష్ప్రీతికి మనము వచ్చుట చాల శోచనీయము! ఇకనైన నట్టి నాగరకమునండి విముక్తులము గాగూడదా? ఈ యనుభవము సరిపోలేదా? నైకెట్టి బోధనల జేయవలసినవచ్చుచున్న ప్రభుత్వోద్యోగులును తమ గృహములయందు కదరును వాడుచున్నట్లుల వినుచున్నాము. కనుచున్నాము. కుటుంబాదులగువాక లెందరో రాటుము ముందు గూర్చుండి మిక్కిలి నిపుణతతో విశ్రాంతి లేకుండ నూలును వడుకుచున్నారు. శ్రీమతి కస్తూరీబాయిగారి సందేశమును విన్న నే మానవతి మానసము కరగవండును? శ్రీలును సంఘముల స్థాపించుకొని యిక్కార్గమున కెంతయు వోడగుచుండుట ప్రశంసనీయము. ఇట్టి సంఘములకు న్యాయవాదులును జేయుత నొసగుచున్నారు. భారతీయులెల్లరి కార్యక్రమమును నిర్విఘ్నముగ గొనసాగించువో కాననోల్లంఘనము వరకు రాకుండనే ప్రభుత్వమువారు మనకోర్కెల నీడేర్పరచు. ఆంధ్రులీ తరుణమున గూడ నితర రాష్ట్రములకు దీసిపోక తమ విద్యుక్తమును నిస్సందేహముగా నెఱవేర్చెదరని విశ్వసించెదము ఒక ఆంధ్రుడు.

పత్రికము. బీజ్ బంద్ పులుపువర్జితం.
దురభ్యాసములవల్ల కల్గిన నపుంసకత్వము శిష్టక నివారించును. శిశుస్కలనమగువారు భోజనమునకు ముందు (బీజ్ బంద్) ఒక మోతాదు పుచ్చుకొనిన వెంటనే గుణము తెలియును. నపుంసకత్వము సంభవించినవారికి 8 రోజులు మందుచాలును. మందు పుచ్చుకొని విధము దెబ్బతో పంపబడును. డబ్బి 1-కి రు 20-00 లు ని. పి. ఖచ్చులు వేరు.
ధన్వంతరీ ఔషధాలయము,
(22) 38 జనరల్ ముత్తియామొవలి పీఠి, మద్రాసు.

నూతనజవిల్లి! గొప్ప లాభకరమైన అమ్మకము. సరసమైనధర!!
వివాహములకు నూతన సరకులును వచ్చి యున్నవి.
ధరలు మిక్కిలి సరసము.
మాదుకాణములో చూచి పిమ్మట తక్కిన జాగాలలో చూడండి.
బెనారస్, కాశీ సరిగ చీరలు రూ 30 మొదలు రూ 1000 వరకు పలుదినములలో దొరకును.
బెంగళూరు, కంచి, కొర్నాడు, కరాచి చీరలున్న సేలము, మధుర ఈ స్థలములనుండి అంగవస్త్రములున్న, 10x6, 8x8, 7x7, మూరలలో ధోవతులును తక్కువ ధరలకు దొరకును.
బొంబాయి స్వదేశి స్టోర్సు, 40, 41, 42 రత్తను బజారు, మదరాసు.

హిందూదేశము మూలధనములోను
హిందూదేశము పరిశ్రమము వలనను
తయారైన హిందూదేశపు సరకులు
ఆయాకాలములకు తగినట్టి జవిలిదినములు మా వద్ద సిద్ధముగా నున్నది. అన్నిరకముల హిందూదేశపు జవిలిదినములు ఎప్పుడును నిలువజేసి యుండు మా పెద్ద అంగడికి అందరును దయచేసి వచ్చి చూడవలెనని కోరెదను.
చల్లారాం గైయానుచందు
(2300) గొప్ప లద్దములతో అందముగ నుండు పాపు
9, 10, 11, రత్తన్ బజారురోడ్డు, మద్రాసు.

చదివిచూడుడు! మీరు కొనియున్నారా? యోగ్యతాపత్రములు
ప్రతియింటిలో నుండవలసిన సిద్ధాపథముల నేల కొనలేదు?
1. లోకామయవార కస్తూరీమాత్రలచే గుణములు నాకును నావద్దకు వచ్చు రోగులకు అతితృప్తికరముగ నుండు కె. కె. విశ్వాస్ కవిరాజ్, విష్ణుచక్రవైద్యశాల, 9-41 బాక్లబజారుపీఠి రంగూను, బెంగళూరు.
లోకామయవార కస్తూరీమాత్రల జనులకు గలగు సకలవిధ రోగములను పూర్తిగా బాగుచేయును. 250-300 మాత్రలుగల సీసా 1-కి ధర 0-4-0 1 మొదలు 6 సీసాలవరకు రూ 1
సారస్వతానవము (బుద్ధిప్రసాదిని)
పిల్లలకు, తరుణులకు, వృద్ధులకు, శ్రీలకు బలము నిచ్చు ఔషధము.
మెదడు దుర్బలము, మరపు, తలవేడిమి, మలబద్ధకము, ఆకలిలేకుండుట, కాంతిహీనత, గుల్మము, మూలస్వప్నస్థలము, కీడుస్థలము మున్నగువాటిని పోగొట్టి అమితమైన శుద్ధరక్తము నిచ్చుచు బలమును గలిగి భిక్ష మానవకోటికి గొప్ప వరప్రసాదము. 20 దినముల ఔషధముగల బుడ్డి 1 కి రు 1-0-0.
ముఖ్యగమనింపు:- మా కారాజుల సౌకర్యార్థమై వాగుకోరుటచే మద్రాసు, నెం 881 తంబుకెట్టిపిథిలో మా తరవియున్నాము. తప్పక ఎల్లరు ప్రోత్సాహ మొసగు కోరెదము. వి. పి. ఆర్థులు మద్రాసు ప్రాంతముండి పంపబడవు. 301-594) పాశ్చాత్య వెంకటాచల వండితులు శ్రీశీతారావువ వైద్యశాల మొన

పెన్నిళ్లు! మన దేశములో చేసిన పెన్నిళ్లు
పెట్టుబడి, సామానులు, పనివేతలు సమస్తము మనదేశములోనివే.
“దేశములోని ప్రజలు బ్రతికి సుఖించవలెనని దేశములోచేసిన వస్తువులు కొనమా కాపీ పెన్సలు దేనికిని తీసిపోదు.
ఒకరూపాయి పంపిన అన్నిరకములు గల సమూహాకట్టి పంపబడును.
ఏకెంటు:- పి. యస్. శర్మ కంపెనీ, బెంగళూరు. (నెల్లూరు, గుంటూరు, శ్రీహరికోట, విశాఖపట్టణము, గంజాముఖ వ్యాపారధరలకు వాయండి. మదరాసు పెన్నిలు ప్యాక్టరీ, వావర్లనుపేట పోస్టు, వ

బ్రొట్టమైన్

(2)

బలమును, ఆరోగ్యమును నిచ్చు, ఒక ఆహారము. ఇది పాలు, మిట్టమైక్, మాల్టు అను ధాన్యములతోను, ఇంకను అనేక ఒలకర్షక మగు పదార్థముల సారమును పిండి యాంశాల్తో చేర్చి యొక దివ్యారోగము.

కొన్ని వర్షములకు పూర్వము, నెల్సన్ వ్యాధులు శరీరములోని కొన్ని యంగములు లేకపోవుటచేతనే కలుగుచున్నవనియు, ఈ యంగములను భుజించి వ్యాధులు నివర్తించు వనియు తెలియను ఇది యొక్కద సంగతు ననియు తెలియదు. ఇప్పుడో జర్మనులోను, అమెరికాలోను, దీర్ఘకాలము వివచ్చ చేసినదానిలో అనేక డెట్లు, లెట్లు, పాలు వీటిలో కలదినియు డాక్టర్లు కనిపెట్టియున్నారు. ఈ చిన్న పరిమాణము గల సారమును పిండితోయట కప్ప మైనను దానికి తగు మార్పును కనుగొని యున్నాడు. బ్రొట్టమైన్ అనుది ఈ సారము గల ఒక శుద్ధాహారము. దీనిని ఇతర పదార్థములతో చేర్చి భుజించవచ్చును. ఎట్టిపని చేయవారైనను దీనినిభుజింపవచ్చును. బుడ్డి 1-కి రు 1-8-0.

మద్రాసు కెమికల్ ఇండస్ట్రీసు (లిమిటెడు) ప్రొప్రైటరీస్ లెం. 1208, మద్రాసు.

ప్రాచీన ప్రసిద్ధి నొందిన (219)

హిందూస్థానమునకు స్థాపించబడియున్న

ఆయుర్వేదబోషధాలయము

స్థాపితము 1881 సం॥

ఆతంజనిగ్రహబోషధాలయము కోరి వ్రాయు వాండ్రకు ఆయురారోగ్యాభివృద్ధి కల్గిల్లు ఒక గ్రంథమును తమిళ భిర్లు సహా కోరిక నె ఉచితముగా పంపుచున్నాము

నూయొక్క ప్రతి ఒకటి కావలెయు ననిన

అకర్ ఏజెంట్లు ఇండియన్ ఇండస్ట్రీయల్స్ లిమిటెడ్స్

వైశాలిబాగు రోడ్డు

ఆతంగనిగ్రహబోషధాలయం

26 బ్రాడ్వే, మదరాసుకు వ్రాసేది.

ఆయుర్వేదభాషావిజ్ఞాన నోరి గానుభావమై

ఏ. కే. ఏ. సి. వారి

ఈ దివ్యరహస్యము కల్లు, తు పాలను వృద్ధి చేసి శరీర పుష్టిని కలిగించును.

పిల్లలకు సులభం. పశ్యము లేని దుదొల గ సాయము. వార్షికువృద్ధిని బుద్ధితో పనిలేను పిల్లలు, క డ్డిల్లులు సుఖపడుదురు. బహిను లగు పిల్లలకిచ్చి జన్మ్యు గ్నిలు పొయి నేనాభిష్టి లగును. బెల బుడ్డి 1-కి 1-8-0 (8847)

మావర్త ను ప్రసక్తము ఆయుర్వేదమును చిక్కను

అయుర్వేదముగా, బెళగాడ.

ఓటో మోటోరి

28-కి

మీరు బయటలోయ వచ్చినతరువాత చాలా బడలికయందు నున్నవారైనను వెండిండ్లు విందులు యందులలో నైనను ఈ ఆత్మరును యువయోగించిన పండి రోజాపుష్పముల వాసనను యిచ్చి మనసుకు ఆనంది శుభమునకు కారణి నిచ్చును.

రోబినియా తైలము

శననికాలములో ఉపయోగించుతూ గచ్చిన శీతములకు చువయు సౌందర్యమును యిచ్చును. అనేక స్త్రీలు ఉపయోగించుచున్నారు. ప్రపంచమున ఈ రెండును ప్రతిభటుంబములోను అవశ్యకము.

ఎల్లవోట్లను విక్రయించబడును. ఓటోమోటోరి ధర బుడ్డి 1-కిరూ 2, 1, 0-12-0, 0-8.

రోబినియా తైలముధర బుడ్డి 1-కి రూ 1-0-0

Shyam & Co, 6, Bander st, Madras. వియాం కంపెనీ, గిబందరు వీధి మదరాసు

వజ్రము కంపెనీవారి ప్రత్యేక పు బోషధములు

ఈ క్రింద వజ్రములైన బోషధములు శరీరకాస్త్రములకును, గొంతు చిక్కినను సంబంధించి మా నెన్యులచే రసాయన కాస్త్రములచే కాస్త్ర పరిశోధనానుసారము యేర్పరపబడినది.

మా బోషధముల తయారుచేయు కాలలో వలయు సామగ్రి యింగియగలదు. ఇది యిండియాలో నెల్ల చాల పెద్ద ప్రస్తుతము కావలసిన వస్తుసామగ్రి యంతయుగలదు. అవట మూలికలు వృక్షకాస్త్రప్రకారము, రసాయన కాస్త్ర ప్రకారము, భూ తత్వముగలద గూడ పరిశుభ్రములగును. అవట బి. పి. స్టాండ్డు ప్రకారము రసాయనములు మూలికలు ది తయారు గనును. కావున యీ బోషధములు పాఠశుద్ధతయున్ను, సమృద్ధియున్న యేమాత్రమును అనుమానింప నక్కరలేదు

డాక్టరు య్యాన్సు సరపు

సరపు డాక్టర్ ఫాస్ఫోరస్ కాంపౌండు క్వినైను యెట్స్క్వియా డాక్టర్ డాక్టర్ య్యాన్సుపద్ధతి ననుసరించి వివిధసాస్మేలులు, క్వెనా, స్క్వియా యొకేసి దిగ్గయుగ తయారు చేయబడినది.

బోషధము అతి ఉష్ణప్రదేశములోగాని యిండియాలో నుండుటలన గలగు దుర్బలత్వముగలవలయును, మానసిక బేరసాబాధగాని దుర్బలత్వముగాని పోగొట్టుటకును ప్రపంచ మంతటను ప్రసిద్ధి క్షేపణ దివ్యవధము.

వెల పెద్ద బుడ్డి రు 2-8-0 విడియుం పైజు బుడ్డి రు 1-4-0. చిన్నబుడ్డి 12 అణాలు.

కెమికల్స్ ఫుడ్డు

ఇది ఐరన్, లైము, పొటాషు, సోడా ఫాస్ఫేటులసరపు శుభముగనుండును. అనుగున సత్తుమేమియు నుండదు. ఫలదర్శియాయెడ్డర్లు పాఠశుగారు చెప్పిన సాల్వ ప్రకారము తయారుకాబడినది.

ఇది పిల్లలకు ఆశ్చర్యతోపయోగకరమైనది. ఇది బలమునిచ్చు పంచయోషధము. దుచిచానుండును. మంచితక్త వృద్ధిగాంచి నరములకు పుష్టినిచ్చును.

పెద్దపైజు బుడ్డి రు 1-12-0, విడియుం రు 1-0-0 చిన్నపైజు 10 అణాలు.

వజ్రము కంపెనీవారి సరుకులకు మా ముందులను విసా వాయును. (3421)

N. POWELL & Co., Ma emists, Bombay.

Printed and Published by K Andhrapatrika Power Press, 6 & 7, Thambu Chetty Street MADRAS.

శ్రీ హలగంగాధర తిలకుగారి

సెక్యూరటీ కేసు

స్వరాజ్య ఉపన్యాసములు

ప్రతి 1-కి రూ 0-14-0.

వండిత మదన మోహన మాళ్వవ్య

గారి జీవితము, సంజాయి జిల్లరి

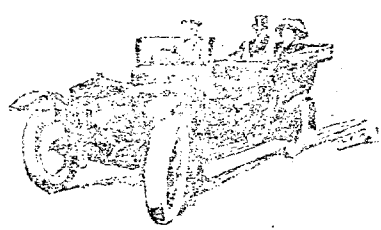
ప్రతి 1-కి రూ 0-8-0.

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రిలు అంబలం,

392, ఎన్.కే.బేడు, చెన్నై.

తూర్పుబెంగాలు, బాంకా, కలకత్తా, కలకత్తా (1917-1918)

గ్యాలీస్ మోటారు పాఠశాల

ఈ పాఠశాలలో విద్యార్థులు 100-చూపాయలు కట్టి, 2 మాసములలో మోటారు డ్రైవర్లుగా తయారై సర్టిఫికేటు గవర్నమెంటు లైసెన్సు పొందగలరు. బ్రస దొరకును. భోజనమునకు నెల 1-కి రూ 16 లు చొప్పున కల్పించవలెను. (11) GALLEY'S MOTOR INSTITUTE. Post Box No. 1001, Kilpauk, Madras

మలయచందనము

గనెరియా ఆము సెగరోగమునకు మోతారము

పశ్యము లేదు. పిచికారితో పని లేదు. ఎటాపు, నెలుపు, పక, ఆను మూడు విధముల సెగ రోగమును మూడు పూలలో మావ్వను. స్త్రీల కోమలు వ్యాధులకు కూడ ఇది రాశోధము. (1251) డబ్బీ 1 కి వెల 2-4-0

గంధర్వ ఫార్మసీ, రాయవరం. (గోదావరిజిల్లా)

త్రివృత్ లేవ్యము

త్రివృత్ లేవ్యము: చిన్న పిల్లలకు ముసలివారికి

కుభిజగా విశేషముచేయును.

త్రివృత్ లేవ్యము: మూల వ్యాధులను పోగొట్టును.

త్రివృత్ లేవ్యము: ప్రతిజ్వరలోను బుచ్చుకొనిన

నుభవిశేషము అగును.

త్రివృత్ లేవ్యము విశేషనాపథములలో కల్ల మంచి

దని చిరకాలావధులనాటి కల్పసాసములో

చెప్పియున్నాను. అజీర్ణభోజనము, శేర

తప్పిన భోజనముకల్ల బాగా జీర్ణముగాక

వేగులలో ఉండి, కడుపుసాగు, అన్నము

ఇవ్వములేకపోవుట, అశక్తి మొదలగు గుణ

ములుగలిగి ఉన్న తును త్రివృత్ లేవ్యము

బుచ్చుకొనిన ఒకటి లెండు విశేషము అగు

నట్లుజేసి శేరిక గలిగించును. (3166)

10 తులముల వెల రూ 1-0-0

40 ,, వెల రూ 3-0-0

కాళ్లలూగు ఉచితముగా పంపబడును.

డాక్టరు ఆచంట లక్ష్మీనాథ

బి. ఏ. ఎం. బి. సి. ఎం.

మేనేజింగు డైరెక్టరు,

ఆంధ్ర ఆయుర్వేద ఫార్మసీ (లిమిటెడ్)

(30) 19, హాన్స్ రోడ్డు,

మాంటురోడ్ - మదరాసు.